

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Obdo/69/2018
Identifikačné číslo spisu: 2108207113
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Mederová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:2108207113.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: W. Š., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q. XXXX/XX, Z., právne zastúpený JUDr. Barborou Petrovič, advokátkou so sídlom Hlavná 44, Trnava, proti žalovanému: Mgr. Ing. Pavol Korytár, Sladovnícka 13, Trnava, správca konkurznej podstaty úpadcu Trnavské automobilové závody, štátny podnik v konkurze so sídlom Trnava, IČO: 00 009 199, o vylúčenie majetku zo súpisu, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 36Cbi/13/2016, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 31CoKR/7/2017-843 z 26. apríla 2018, takto

rozhodol:

Senát 4 O Najvyššieho súdu Slovenskej republiky postupuje vec na konanie a rozhodnutie veľkému senátu obchodnoprávného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom (v poradí tretím) č. k. 36Cbi/13/2016-796 z 21. apríla 2017 rozhodol o vylúčení sporných nehnuteľností zo súpisu všeobecnej podstaty úpadcu, keď na základe vykonaného dokazovania, v súlade s názorom vyjadreným v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016 (ďalej aj „kasačný nález“), dospel k záveru, že žalobca na základe kúpnej zmluvy z 15. júna 2000 (ďalej len „kúpna zmluva“) nadobudol vlastnícke právo k prevádzaným nehnuteľnostiam, ktoré žalovaný správca zapísal do súpisu majetku úpadcu.

2. Vo svojom rozhodnutí súd prvej inštancie uviedol, že v konaní nebolo sporné, že dňa 15. februára 2000 predávajúci FARMATEX, s.r.o. v konkurze v zastúpení správcou konkurznej podstaty úpadcu V. Š. X. a žalobca ako kupujúci uzatvorili kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol prevod nehnuteľností, ktoré žalobca žiadal podanou žalobou vylúčiť z konkurznej podstaty úpadcu. Podľa článku IV kúpnej zmluvy kupujúci vyhlásil, že ho správca oboznámil s fyzickým, ako i právnym stavom kupovanej nehnuteľnosti a tento berie na vedomie. Predaj uskutočnil správca konkurznej podstaty úpadcu (ďalej aj „správca úpadcu“) so súhlasom súdu a za podmienok ním určených, veci nadobudnuté z podstaty sa previedli na žalobcu bez tiah. Súd prvej inštancie sa v zmysle právnych záverov ústavného súdu zameral na dokazovanie smerujúce k (ne)preukázaniu dobromyseľnosti žalobcu pri nadobúdaní predmetných nehnuteľností a to s ohľadom na individuálne okolnosti daného prípadu. Žalobca tvrdil, že vzhľadom na všetky okolnosti daného prípadu, a to najmä spôsob predaja, osobu, ktorá mu nehnuteľnosti predávala a stav evidovaný v katastri nehnuteľností, bol dobromyseľný a nemal vedomosť o prípadnom spochybňovaní vlastníctva, či už jeho právnych predchodcov, ako aj jeho, k sporným nehnuteľnostiam. Žalovaný sa bránil spochybňovaním žalobcovej dobrej viery vzhľadom k existencii poznámky na rozhodnom liste vlastníctva (ďalej aj „LV“), ktorá znela: „Poznámka na celok Y.-N. žiadosť zo dňa 30.11.1999 zápis návrhu na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 19.11.1999 podaný na OS Trnava dňa 29.11.1999 navrhovateľ - TAZ š.p. v likvidácii v Trnave“. Z obsahu citovanej poznámky súd prvej inštancie uzavrel, že nemožno mať pochybnosti o dobromyseľnosti žalobcu pri nadobúdaní daných nehnuteľností, keď z nej bez ďalšieho nemohol poňať pochybnosť o vlastníctve predávajúceho FARMATEX s.r.o. a jeho právnych predchodcov. Nie je z nej zrejmé, aké súdne konanie by malo prebiehať na súde, čo by malo byť predmetom tohto konania, či ide napr. o určenie vlastníctva prevádzaných (evidovaných) nehnuteľností a pod. Zároveň z nej vyplýva, že ide len o „návrh“ na vydanie predbežného opatrenia, nie rozhodnutie a nevyplýva z neho ani to, ako bol tento návrh posúdený a či mu bolo vyhovené alebo nie. Poznámka má len informatívny charakter, nezakazuje, neobmedzuje dispozíciu vlastníka evidovaného a zapísaného na liste vlastníctva a aj z tohto dôvodu (neexistencie žiadneho zákonného obmedzenia - plomby) sa žalobca mohol dobromyseľne domnievať, že vlastnícke právo nie je spochybnené. Žalobca zároveň nadobúdala nehnuteľnosti od úpadcu zastúpeného osobou, u ktorej sa predpokladá náležitá odbornosť starostlivosť a kvalifikácia pri predaji a speňažovaní prevádzaných nehnuteľností (majetku úpadcu). O spôsobe prevodu nehnuteľností bolo rozhodnuté navyiac aj opatrením Krajského súdu v Bratislave, ako súdu dozorujúceho správnosť konkurzného konania. Zo svedeckej výpovede bývalého správcu V. Š. X. nebolo preukázané, že by žalobcu správca upozorňoval na poznámku zapísanú na liste vlastníctva alebo upozorňoval na to, že vôbec niekto spochybňuje vlastníctvo prevádzaných nehnuteľností, nakoľko podľa jeho tvrdení ani on sám nemal o takýchto skutočnostiach vedomosť. Žalovaný v konaní tvrdil, že správca V. Š. X. mal o poznámke vedomosť, nakoľko mu on sám predložil z konkurzného spisu úpadcu FARMATEX s.r.o. list vlastníctva s poznámkou, na ktorú žalovaný pri svojej argumentácii odkazuje. V. Š. X. potvrdil, že žalovanému predložil na jeho požiadanie potrebné doklady, ako je kúpna zmluva a LV. List vlastníctva v znení s poznámkou predložený žalovanému však mohol byť do konkurzného spisu založený až dodatočne, teda neskôr ako bola uzatvorená kúpna zmluva, pred uzatvorením ktorej mohol mať k dispozícii iný výpis z LV bez danej poznámky, a preto svedok zotrval na svojom vyjadrení, že v čase uzatvárania kúpnej zmluvy o poznámke vedomosť nemal. Všetky uvedené skutočnosti podľa súdu prvej inštancie nespochybňujú žalobcovu dobrú vieru v to, že nadobudol nehnuteľnosti od vlastníka, ale skôr naopak jeho dobrú vieru umocňujú v tom, že žalobca vlastníctvo nadobudol od skutočného vlastníka a vlastníctvo predávajúceho nebolo v čase prevodu spochybnené. Súd prvej inštancie preto mal v konaní preukázanú dobrú vieru žalobcu ako nadobúdateľa nehnuteľností, čo zakladá poskytnutie ochrany jeho vlastníckemu právu k daným nehnuteľnostiam v zmysle záverov vyslovených ústavným súdom v jeho kasačnom náleze.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) svojím rozsudkom č. k. 31CoKR/7/2017-843 z 26. apríla 2018 (v poradí štvrté rozhodnutie odvolacieho súdu) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, plne sa stotožňujúc so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

4. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd len na zdôraznenie správnosti záverov súdu prvej inštancie uviedol, že vo vykonávacej Vyhláške Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 79/1996 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), účinnnej v čase zápisu predmetnej poznámky dňa 19.11.1999 (ďalej len „vyhláška“), sa v ustanovení § 44 uvádza, že v prospech toho, kto nemôže hodnoverne preukázať, že je oprávnený v právnom vzťahu, sa píše do LV poznámka, na základe návrhu na začatie konania o určenie vlastníckeho práva alebo na základe žiadosti o vydanie osvedčenia potvrdených súdom alebo notárom „poznamenáva sa začatie konania o určenie vlastníckeho práva alebo poznamenáva sa začatie konania o osvedčenie vlastníckeho práva“. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že z uvedenej poznámky „zápis návrhu na vydanie predbežného opatrenia“ vôbec nevyplýva a ani z nej nemožno usudzovať, že ide o konanie o určenie vlastníckeho práva tak, ako to namietal žalovaný. Žalovaný nepreukázal, že žalobca musel mať vedomosť o prebiehajúcom spore o určenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam, nakoľko to zo samotnej povahy inštitútu predbežného opatrenia vôbec nevyplýva. Žalovaný mal dať zapísať poznámku v súlade s ustanovením § 44 vyhlášky v znení napr. začatie konania o určenie vlastníckeho práva, čo však neurobil a uvedené nemôže byť na ťarchu žalobcu. Zdôraznil, že svedok V. Š. X. vypovedal, že žalobcu neupozorňoval na to, že by niekto spochybňoval vlastnícke právo k prevádzaným nehnuteľnostiam. Práve okolnosť, že žalobca neuzatváral

predmetnú kúpnu zmluvu s fyzickou osobou, ale so správcom konkurznej podstaty úpadcu, umocňuje dobromyseľnosť žalobcu, keď tento ho o spornosti vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam neinformoval. S ohľadom na uvedené potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dňa 16. júla 2018 dovolanie, ktorým žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania dovolateľ vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C.s.p.“).

5.1. Dovolateľ podanie dovolania a jeho prípustnosť v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. žiadnym spôsobom neodôvodnil.

5.2. Žalovaný vytýkal vo veci konajúcim súdom nesprávne právne posúdenie (§ 421 ods. 1 C.s.p.) otázky nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcu v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou a právnymi názormi odvolacieho súdu v obdobných prípadoch. Zároveň súdy mali nesprávne právne posúdiť aj otázku dobrej viery žalobcu v čase nadobúdania predmetných nehnuteľností z konkurznej podstaty úpadcu, keď neposudzovali dostatočne prísne otázku dobrej viery žalobcu, čo má byť zároveň aj v rozpore s nálezom sp. zn. I. ÚS 549/2015, ktorý zdôraznil použitie prísneho výkladu dobrej viery na okolnosti daného prípadu.

6. V rámci odôvodnenia prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 3Cdo/223/2016, 3Cdo/144/2010, 5MCdo/12/2011, 2MCdo/20/2011, z ktorých vyplýva, že právny nástupca nemôže platne nadobudnúť vlastnícké právo, ak subjekt, od ktorého odvodzuje derivatívne svoje vlastnícké právo k nehnuteľnosti, toto nikdy nenadobudol, a teda ho nemohol platne ani previesť. Právne názory odvolacieho súdu vyslovené v obdobných prípadoch považuje dovolateľ za ustálené, pričom dovolací súd akcentuje princíp nemo plus iuris ad alium transfere potest, quam ipse habet, teda že nikto nemôže na iného previesť viac práv ako má sám (ďalej aj „nemo plus iuris“), čo je v súlade s hmotnoprávnou úpravou. Prijatie právneho názoru, že pri nadobudnutí vlastníckeho práva k prevádzanej nehnuteľnosti má právotvorný účinok samotná dobrá viera (bez ohľadu na dĺžku doby, po ktorú trvala) nadobúdateľa v to, že kupuje nehnuteľnosť od vlastníka (zápis vlastníctva v katastri zodpovedá právnomu stavu) by viedlo k obsoľnosti tých ustanovení zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej aj len „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“) o vydržaní, ktoré právnu relevanciu priznávajú dobrej viere pretrvávajúcej po stanovenú vydržačiu dobu. Tento názor by negoval dosiaľ platnú a účinnú hmotnoprávnú úpravu a bez ďalšieho by povyšoval dobrú vieru nadobúdateľa nad už spomenutý princíp nemo plus iuris. So zreteľom na princíp právnej istoty a predvídateľnosti rozhodnutí súdov by k zmene náhľadu na tak významný princíp súkromného práva nemalo dôjsť bez primeraného legislatívneho vyjadrenia, teda len na základe „nového“ (opačného) výkladu doterajších ustanovení právneho poriadku, ktorý by podal súd v niektorej individuálnej veci.

6.1. Vo vzťahu k odklonu vo veci konajúcich súdov od názoru, že princíp ochrany dobrej viery nového vlastníka môže prelomiť princíp ochrany práva pôvodného vlastníka iba celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejmé, že nový vlastník je dobromyseľný, pričom v tomto prípade sa musí dobrá viera hodnotiť veľmi prísne s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci, poukázal dovolateľ na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011.

6.2. Dovolateľ odklon v rámci právneho posúdenia veci videl najmä v tom, že súdy neposudzovali dobromyseľnosť žalobcu dostatočne prísne, keď v čase podpisu kúpnej zmluvy bola preukázateľne na výpise z predmetného LV zapísaná poznámka o podanom návrhu na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 19.11.1999 na Okresnom súde Trnava v nasledovnom znení: „Poznámka na celok Y.-N. žiadosť zo dňa 30.11.1999 zápis návrhu na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 19.11.1999 podaný na OS Trnava dňa 29.11.1999 navrhovateľ - TAZ š.p. v likvidácii v Trnave“. Z obsahu citovanej poznámky je zrejmé, že ide o poznámku, ktorá sa týka vecného práva k predmetným nehnuteľnostiam a ďalej z nej možno usudzovať, že po podaní návrhu na vydanie predbežného opatrenia si oprávnený subjekt ďalej bude svoje nároky uplatňovať prostredníctvom žaloby. Žalobca teda už v čase pred uzatvorením kúpnej zmluvy, ako aj v čase uzatvorenia predmetnej kúpnej zmluvy (15.02.2000) mohol mať vedomosť o prebiehajúcom spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vyplývajúceho zo samotnej povahy inštitútu predbežného opatrenia. V zmysle § 44 vyhlášky sa prostredníctvom poznámky zapisovali nasledovné skutočnosti: V prospech toho, kto nemôže hodnoverne preukázať, že je oprávnený v právnom vzťahu, sa vpisie do listu vlastníctva poznámka na základe návrhu na začatie konania o určenie vlastníckeho práva alebo na základe žiadosti o vydanie osvedčenia potvrdených súdom alebo notárom textom: "Poznamenáva sa začatie konania o určenie vlastníckeho práva" alebo "Poznamenáva sa začatie konania o osvedčenie vlastníckeho práva". Poznámka mala informatívny charakter, z obsahu tejto poznámky bolo v danom čase zrejmé, že na súde bude iniciované súdne konanie o vecných právach k nehnuteľnostiam. V zmysle ustanovenia § 44 vyhlášky účelom poznámok zapisovaných na príslušné listy vlastníctva sú len sporové konania o vecných právach k nehnuteľnostiam. V danom prípade išlo výhradne o poznámky týkajúce sa prebiehajúcich konaní, ktorých predmetom boli vecné práva, v konkrétnom prípade právo o určenie vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam. Argumentácia žalobcu o uistení zo strany V. X. neobstojať, pretože neznalosť zákona žalobcu neospravedlňuje a žalobca mal mať vedomosť o aký druh poznámky, resp. o aký obsah poznámky sa v danom prípade jedná. Navyše žalobca a V. X. museli vedieť o zápise poznámky na predmetný list vlastníctva aj z dôvodu, že tento je uvedený aj ako príloha znaleckého posudku č. 14/1999 zo dňa 06.12.1999 na ocenenie sporných nehnuteľností, ktorý dal vyhotoviť V. X. na účely speňažovania majetku v konkurznom konaní a tento znalecký posudok mohol mať k dispozícii aj žalobca, ako úspešný súťažiteľ o kúpu predmetných nehnuteľností z konkurzu vyhláseného na spoločnosť FARMATEX, s.r.o. v konkurze, kde správcom konkurznej podstaty úpadcu bol práve V. X.. Z toho vyplýva, že V. X. vo funkcii správcu úpadcu mal k dispozícii predmetný list vlastníctva, na ktorom bola zapísaná uvedená poznámka a zároveň musel byť následne oboznámený aj s obsahom tohto znaleckého posudku, ktorého prílohou bol predmetný list vlastníctva. Z obsahu poznámky, ako aj z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že dovolateľ sa bezprostredne pred prevodom nehnuteľností domáhal ochrany svojich práv návrhom na vydanie predbežného opatrenia na príslušnom súde a je zrejmé, že mala nasledovať žaloba o určenie vlastníckeho práva, ktorú dovolateľ aj v skutočnosti podal. Dovolateľ má s ohľadom na všetko uvedené za to, že dobromyseľnosť žalobcu mali súdy posudzovať s prihliadnutím na objektívny skutkový stav. Konajúce súdy mali teda vziať do úvahy skutočnosť, že žalobca musel mať vedomosť o existencii poznámky na predmetnom LV, čo zakladá nedostatok dobrej viery v zmysle prísneho výkladu dobrej viery uvedenej ako v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015, tak aj v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011.

6.3. Dovolateľ zároveň zastával názor, že ústavný súd v obdobných prípadoch nedospel k ustáleniu rozhodovacej praxe, keď rovnaký senát v rovnakom časovom období posudzoval princíp nemo plus iuris ako relevantný na právne posúdenie vlastníckych práv dotknutých účastníkov a v inom prípade tento princíp nepovažuje za relevantný (sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016 a I. ÚS 239/2016 z 20. apríla 2016).

7. Žalobca sa k dovolaniu žalovaného v súdom prvej inštancie určenej lehoty písomne vyjadril, že všetky skutočnosti a dôvody, ktoré žalovaný uplatňuje ako dovolacie dôvody boli racionálne, logicky a presvedčivo vyargumentované jednak v rozsudku súdu prvej inštancie, ako i v rozsudku odvolacieho súdu, no najmä v náleze ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, ktorým boli oba tieto súdy viazané (rovnako ako je ním viazaný aj najvyšší súd). Obidva súdy sa vo svojich rozsudkoch vysporiadali s predmetným nálezhom a tento vhodne aplikovali v okolnostiach daného skutkového stavu. Žalovaný v rámci dovolania nepredložil žiadne argumenty, na ktoré by už nedostal odpoveď v rozhodnutí súdu prvej inštancie alebo odvolacieho súdu. Vzhľadom k tomu, že existencia dobrej viery sa presumuje, žalovaný bol povinný tvrdenie o tom, že žalobca nebol pri nadobudnutí vlastníckeho práva dobromyseľný, preukázať relevantnými dôkazmi. Žalovanému sa však túto skutočnosť preukázať nepodarilo, pričom podľa názoru žalobcu dovolateľ opakovane úmyselne manipuluje fakty, keď neuvádza, že poznámka, ktorá bola na liste vlastníctva zapísaná, nebola poznámkou na základe návrhu na začatie konania o určenie vlastníckeho práva, ale na základe návrhu na vydanie predbežného opatrenia, pričom tento rozdiel je markantný. Návrh na nariadenie predbežného opatrenia nebol totožný s návrhom na začatie konania. Podľa § 74 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku účinného v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy žalobcom (ďalej len „O.s.p.“), návrh na nariadenie predbežného opatrenia bolo možné podať pred začatím konania vo veci samej, pričom podľa § 77 ods. 1 písm. a/ O.s.p. predbežné opatrenie zaniklo, ak návrh na začatie konania nebol podaný v súdom stanovenej lehote. Ak by bol žalovaný vo svojej argumentácii dôsledný, čo zjavne nebol, všimol by si, že poznámka podľa § 44 vyhlášky mala znieť "Poznamenáva sa začatie konania o určenie vlastníckeho práva" alebo "Poznamenáva sa začatie konania o osvedčenie vlastníckeho práva". Nič také však na predmetnom liste vlastníctva poznamenané nebolo. Žalobca teda ani pri viac ako obvyklej možnej miere obozretnosti nemohol vedieť o tom, že by bolo vlastnícke právo jeho prechodcu (úpadcu FARMATEX, s.r.o. v konkurze v zastúpení V. Š. X.) spochybnené. Z poznámky, ktorá sa na predmetnom liste vlastníctva nachádzala, teda žalobca nemohol za žiadnych okolností dedukovať začatie konania o určenie vlastníckeho práva a ani jeho pokračovanie a to ani v prípade, ak by bol o jej existencii vedel, čo nebolo v konaní preukázané. Dobromyseľnosť žalobcu navyše vyplývala z výpovede V. X., ktorý vypovedal, že žalobcu o spornosti vlastníckeho práva žalobcu neupovedomoval, nakoľko o nej sám nemal vedomosť. K problematike prelomenia princípu nemo plus iuris žalobca uviedol, že nie je možné opomenúť skutočnosť, že princíp, že nikto nemôže na iného previesť viac práv než má on sám, nie je explicitne formulovaný v právnom poriadku Slovenskej republiky. Ide o princíp súkromného práva, ktorý je však preložený viacerými ustanoveniami niekoľkých právnych predpisov (§ 93 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii; § 61 zákona č. 233/1995 Z.z. Exekučného poriadku; § 446 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka). Nie je teda možné prisvedčiť názoru žalovaného, že ústavný súd v danej veci tvoril právny poriadok Slovenskej republiky a prevzal na seba úlohu normotvorcu, ktorá mu neprínaľží. Právne normy a právo ako také sú totiž objektom interpretácie a reinterpetácie (s ohľadom na dynamiku vyvíjajúcich sa spoločenských vzťahov) a

ústavný súd využil svoje oprávnenie reinterpretovať už raz interpretované pravidlá správania sa, čo nie je nijak neobvyklé a dokonca ide o žiaduci jav. Takto nepostupuje iba ústavný súd, ale aj všeobecné súdy na čele s Najvyšším súdom Slovenskej republiky. Tieto závery ústavného súdu následne všeobecné súdy prevzali v zmysle ustanovenia § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov. Vo vzťahu k rozhodnutiam najvyššieho súdu, na ktoré poukazuje žalovaný, je potrebné poukázať, že tieto boli vydané v čase pred vydaním nálezu v tejto veci. Ústavný súd tak predmetným nálezhom prelomil jednak judikaturu najvyššieho súdu, ako aj svoju vlastnú dovtedajšiu rozhodovaciu prax. Uvedeným nálezhom a právnym názorom v ňom vysloveným je zároveň viazaný aj samotný najvyšší súd v tomto konaní. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti žalobca žiadal dovolací súd, aby dovolanie žalovaného zamietol.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (podľa § 35 C.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas žalovaný, ktorý má vysokoškolské právnické vzdelanie (§ 429 ods. 2 písm. a/ C.s.p.) pristúpil k skúmaniu splnenia podmienok prípustnosti dovolania.

9. Podľa ust. § 419 C.s.p., proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

9.1. Podľa ust. § 420 písm. f/ C.s.p., dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9.2. Podľa § 431 ods. 1, 2 C.s.p., dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

9.3. Podľa § 447 písm. c/ C.s.p., dovolací súd odmieta dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

9.4. Podľa § 447 písm. f/ C.s.p., dovolací súd odmieta dovolanie, ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

10. Dovolateľ prípustnosť svojho mimoriadneho opravného prostriedku síce pojmovo vymedzil v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p., avšak dovolací súd je nútený konštatovať, že ani pri posudzovaní podania podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 C.s.p.) nie je možné určiť, v čom má spočívať vyššie uvedená vada zmätočnosti. S ohľadom na uvedené dovolateľ nevymedzil dovolací dôvod spôsobom v zmysle § 431 C.s.p.

11. Podľa § 421 ods. 1 C.s.p., dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11.1. Podľa § 432 ods. 1, 2 C.s.p., dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

12. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 C.s.p. dovolací súd uvádza, že napriek tomu, že dovolateľ vo svojom dovolaní úvodom tvrdí, že podáva dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/, b/ aj c/ C.s.p., zo samotného obsahu dovolania vyplýva, že namieta jedine odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to v dvoch otázkach. Prvou je samotné prelomenie princípu nemo plus iuris ad alium transfere potest, quam ipse habet a druhou je vymedzenie, nakoľko prísne je potrebné posudzovať dobrú vieru nadobúdateľa nehnuteľnosti a teda akú mieru obozretnosti pri nadobúdaní nehnuteľnosti nadobúdateľom je možné považovať za dostatočnú, aby jej bolo možné priznať ochranu a prednosť pred princípom ochrany vlastníckeho práva a prelomiť tak princíp nemo plus iuris.

12.1. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. nie je možné dovodiť z obsahu dovolania, preto vo vzťahu k nevymedzenému dovolaciemu dôvodu v zmysle § 432 ods. 1, 2 C.s.p. je nevyhnutné skonštatovať, že prípustnosť dovolania z tohto dôvodu nie je daná.

12.2. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. z obsahu dovolania rovnako tak nie je zrejma. Jediný rozpor judikatury dovolateľ uvádza vo vzťahu k rozhodovacej praxi ústavného súdu, čo je vo vzťahu k vymedzeniu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. irelevantné. Najvyššiemu súdu neprináleží zjednocovať rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, pričom ústavný súd má na takéto postup svoje vlastné inštitúty. Z uvedeného je zrejmé, že vymedzenie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. nemožno považovať za súladné s ustanovením § 432 ods. 1, 2 C.s.p.

13. S ohľadom na skutočnosti uvedené v bodoch 10 a 12 sa dovolací súd môže zaoberať nesprávnym právnym posúdením vymedzeným žalovaným len vo vzťahu k otázkam uvedeným v bode 12.

13.1. Dovolateľ uviedol, že jeho dovolanie má byť v tejto časti prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., pričom ním uvedenú judikaturu dovolacieho súdu považoval za ustálenú. Dovolací súd uvádza, že problematika nastolená dovolateľom bola už predmetom posudzovania zo strany dovolacieho súdu, a to ako v období pred vydaním nálezu ústavného súdu v predmetnej veci, tak aj po jeho vydaní. Konkrétne dovolací súd poukazuje na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/223/2016, 3Cdo/144/2010, 5MCdo/12/2011, 2MCdo/20/2011, 6Cdo/71/2011 uvedené aj samotným dovolateľom, ako aj na judikaturu nevádzanú dovolateľom, ale dovolaciemu súdu známu z jeho činnosti, a to konkrétne na rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/115/2016, 4Cdo/102/2017, 2Cdo/231/2017, 8Cdo/169/2017, 6Cdo/792/2015, 1Cdo/239/2017, 1Cdo/160/2018, 1Cdo/84/2018 (z obdobia po vydaní predmetného nálezu). Dovolací súd v tejto súvislosti dáva do pozornosti, že väčšina z uvedených rozhodnutí (vydaných po náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015) určitým spôsobom reflektovala práve predmetný nálež, v ktorom sa nazeranie na bezvýhradné aplikovanie princípu nemo plus iuris v prípadoch, kedy došlo k prevodu nehnuteľnosti z prevodcu, ktorý nebol skutočným vlastníkom veci, hoci jeho vlastníckemu právu svedčil zápis v katastri nehnuteľností, na nadobúdateľa, ktorý spoliehajú sa na zápis v evidencii nehnuteľností bol dobromyseľným nadobúdateľom takejto nehnuteľnosti, prelomilo v prospech pripustenia možnosti posudzovania dobrej viery nadobúdateľa súdmi, v kontexte možnosti nadobudnutia vlastníctva nehnuteľnosti aj od neoprávneného, a to práve a len na základe jeho dobrej viery v to, že nehnuteľnosť nadobudol od jej skutočného vlastníka.

14. V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/144/2010 z 30. marca 2011 najvyšší súd potvrdil uvedený princíp nemo plus iuris, keď uviedol, že na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva a nemožno preto uvažovať o ochrane vlastníckeho práva hoci aj dobromyseľného nadobúdateľa.

14.1. Vo veci sp. zn. 3Cdo/223/2016 dovolací súd vychádzal zo záverov uvedených v predchádzajúcich rozhodnutiach sp. zn. 3Cdo/144/2010, 2MCdo/20/2011, 5MCdo/12/2011, na základe ktorých nemôže právny nástupca platne nadobudnúť vlastnícke právo, ak subjekt, od ktorého odvodzuje (derivatívne) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti, toto právo nikdy nenadobudol, a teda ho ani nemohol ďalej platne previesť. Ani existencia platnej zmluvy medzi prevodcom a nadobúdateľom nemôže spôsobiť prevod vlastníckeho práva na nadobúdateľa, ak prevodca sám nebol vlastníkom, alebo ak neexistuje výslovné zákonné ustanovenie, ktoré by ustanovovalo opak (napr. § 446 Obchodného zákonníka, § 486 Občianskeho zákonníka, § 93 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 19 ods. 3 zákona č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Neplatný právny úkon nemá právne následky, aké má platný právny úkon; na jeho základe preto nedochádza k prevodu nehnuteľnosti. I keď v prípade neplatného právneho úkonu o prevode nehnuteľnosti „prevedených“ ďalej na iných nadobúdateľov svedčí v prospech týchto ďalších nadobúdateľov „modus“, chýba im „titulus“. Dobrá viera týchto ďalších nadobúdateľov je významná len potiaľ, že im možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa (§ 129 a nasl. Občianskeho zákonníka). Dobrej viere ale súčasný právny poriadok žiadne iné právne následky nepriznáva. Ochrana, ktorú poskytujú nadobúdateľovi, nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Inými slovami: pokiaľ zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, má skutočnosť prevahu nad zápisom v katastri. K odlišným záverom nevedie podľa dovolacieho súdu de lege lata ani zásada hodnovernosti (materiálnej publicity) katastra nehnuteľností, ktorá má za cieľ zabezpečiť čo najväčšiu istotu v právnych vzťahoch k nehnuteľnostiam. Právny priestor pre zmenu náhľadov v tak kľúčovej zásade súvisiacej s ďalšou zásadou „ius ex iniuria non oritur“ (právo nevzniká z bezprávia), videl vec

prejednávajúci senát len (alebo až) v prípadnej budúcej hmotnoprávnej úprave.

14.2. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011 z 27. februára 2013 možno vo viacerých ohľadoch považovať za špecifické. Dovolací súd v ňom uviedol, že aj keď dôsledkom vyplývajúcim z princípu nemo plus iuris je nemožnosť nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od nevlastníka, nemožno vylúčiť situáciu, keď proti princípu ochrany práva pôvodného vlastníka bude pôsobiť princíp ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa. V tejto súvislosti dovolací súd uviedol, že ochranu skutočného vlastníka možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejme, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol. Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe. O dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú mohol od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri (evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí. V danej veci však dovolací súd uzavrel, že v predmetnom konaní žalovaní mohli mať pochybnosti o platnom nadobúdacom titule svojho právneho predchodcu už zo samotnej skutočnosti, že spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti bol predmetom prevodov v čase prebiehajúceho sporu.

15. V uznesení dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/231/2017 z 31. júla 2018 dovolací súd dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou zmatečnosti. Tento nedostatok spočíval predovšetkým v tom, že odvolací súd v rámci argumentácie uvedenej v odôvodnení rozhodnutia nedal odpoveď na námietku žalovaného týkajúcu sa nadobudnutia vlastníckeho práva dobromyseľným nadobúdateľom, napriek tomu, že išlo o podstatnú otázku, ktorú uviedol dovolateľ aj v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a arbitrárne, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p., napadnuté rozhodnutie preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

15.1. Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/169/2017 z 29. novembra 2018 vyplýva, že namietané odchýlenie sa odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (sp. zn. 2Cdo/34/2008, sp. zn. 6Cdo/71/2011) pripúšťajúce prelomenie princípu nemo plus iuris ochranou dobrej viery nadobúdateľa, čím mala byť daná prípustnosť ich dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. vyhodnotil tak, že v napadnutom rozsudku sa odvolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyjadrenej v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/71/2011. V preskúmvanej veci totiž odvolací súd nezaložil svoje rozhodnutie na riešení otázky kolízie uvedených princípov [riešenia ktorej kolízie sa týka rozhodnutie sp. zn. 6Cdo/71/2011 (žalobcami označené rozhodnutie sp. zn. 2Cdo/34/2008 sa týka inej otázky než kolízie uvedených princípov)] a preferovaní princípu ochrany vlastníckych práv pôvodného vlastníka na úkor princípu ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa, ale na nedostatku dobrej viery na strane právnej predchodkyne žalobcov aj ich samotných. Na právnej otázke vymedzenej žalobcami, ktorá mala byť podľa ich názoru v konflikte uvedených princípov vyriešená v ich prospech ako dobromyseľných nadobúdateľov sporných nehnuteľností, rozhodnutie odvolacieho súdu nespochýľvalo. Dovolací súd napriek uvedenému záveru (premietnutému do výroku odmietajúceho podané dovolanie) uviedol, že dobrá viera nadobúdateľa vyjadruje jeho vnútorný (psychický) stav. Dobrá viera ako psychický stav nemôže byť sama osebe predmetom dokazovania. Možno na ňu usudzovať len z okolností vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok a z ktorých možno vyvodiť, že sa nadobúdateľ dôvodne považuje za vlastníka veci. Skúmanie a posúdenie týchto okolností je preto otázkou skutkovou, a nie otázkou právnou, iba ktorá otázka, za splnenia ďalších predpokladov, môže byť relevantná z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C. s. p.

15.2. Zo zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu vydaného vo veci sp. zn. 6Cdo/792/2015 vyplynul záver dovolacieho súdu, že bude povinnosťou súdov nižšieho stupňa zaoberať sa vecou aj z hľadiska možnej dobromyseľnosti žalovaných ako nadobúdateľov sporného pozemku na základe zámennej zmluvy uzavretej so Slovenskou republikou. V tejto súvislosti dovolací súd dal súdom nižšej inštancie do pozornosti nález ústavného súdu sp. zn. 1. ÚS 549/2015, podľa záverov ktorého, ak sa dostávajú do vzájomnej kolízie ústavné hodnoty - princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princíp ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, pokiaľ nemožno zachovať maximum z oboch základných práv, treba prihladiť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecnú súvislosť tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu. Vyššie riziko má niešť nedbaly vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní.

15.3. Z odmietajúceho uznesenia dovolacieho súdu vo veci sp. zn. 1Cdo/239/2017 vyplýva, že dovolatelia namietali nesprávne právne posúdenie otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, keď v prípade vzájomnej kolízie dvoch ústavných hodnôt - princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp nemo plus iuris), treba prihladiť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecnú súvislosť tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu, kedy vyššie riziko má niešť nedbaly vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolatelia definovali právnu otázku spôsobom, ktorý zodpovedá § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., no v danom prípade tvrdenú rozdielnosť rozhodovania dovolacieho súdu o predmetnej otázke vyvodzovali z rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky, Ústavného súdu Slovenskej republiky, čo je pre dovolací priekum nepripustné, nakoľko musí ísť o právnu otázku, ktorá je v praxi dovolacieho súdu rozhodovaná rozdielne. Vo vzťahu k dovolateľmi uvedeným rozhodnutiam najvyššieho súdu, dovolací súd skonštatoval, že dovolatelia neoznačili také rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré danú právnu otázku z hľadiska obsahovej (materiálnej) stránky riešia rozdielne a preto v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. nebol daný dôvod prípustnosti dovolania.

15.4. Zo zrušujúceho uznesenia dovolacieho súdu vo veci sp. zn. 1Cdo/84/2018 vyplýva, že podľa dovolateľky princíp, že nikto nesmie previesť na iného viac práv než sám má, bol síce najvyšším súdom viackrát judikovaný, napr. v judikátoch sp. zn. 4Cdo/274/2006, 4Obdo/24/2014, avšak dovolateľka mala za to, že doteraz rozhodnutím najvyššieho súdu nikdy nebola riešená otázka porovnania vlastníckeho práva žalobcov ako pôvodných vlastníkov na jednej strane (princíp nemo plus iuris) a ochrany dobrej viery dovolateľky ako novej nadobúdateľky vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na strane druhej (a teda v predmetnej veci vymedzila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p.). Súčasne rozhodnutím najvyššieho súdu nebolo nikdy judikované, ktoré z uvedených práv má pri vzájomnej kolízii prednosť. S tým úzko súvisí aj otázka porovnania princípu „nikto nesmie previesť viac práv ako sám má“, ktorý svedčil v prospech žalobcov ako pôvodných vlastníkov, s právom na ochranu majetku, princípom ochrany nadobudnutých práv a princípom legitímnych očakávaní dovolateľky, ako dobromyseľnej nadobúdateľky sporných nehnuteľností. Súčasne najvyšší súd doposiaľ neposúdil otázku nadobudnutia nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností od neoprávneného nadobúdateľom konajúcim v dobrej viere v zápis v katastri nehnuteľností. Zároveň rozhodnutie odvolacieho súdu považovala aj za nepreskúmateľné, keď sa súdy vôbec nezaoberali okolnosťou, že vlastníctvo predávajúceho bolo riadne zavkladované v katastri nehnuteľností a odvolací súd sa vôbec nevysporiadal s tým, prečo uprednostnil princíp ochrany vlastníckeho práva pôvodných vlastníkov pred princípom dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa ako aj záložného veriteľa, hoci uvedené namietala v odvolaní. Žalované od začiatku konania argumentovali, že zmluvu o prevode nehnuteľnosti ako aj zmluvu o záložnom práve uzatvárali v dobrej viere, keď si preverili pre nich v možnom rozsahu všetky skutočnosti a okolnosti relevantné pre platný prevod, ako napríklad list vlastníctva a výpis z katastrálneho úradu, na ktorom nebola žiadna poznámka, naznačujúca akýkoľvek problém s vlastníctvom predávajúceho k nehnuteľnosti. Zmluvu o prevode nehnuteľnosti uzatvárala žalovaná prostredníctvom realitnej kancelárie, pričom predávajúci vyhlásil, že na nehnuteľnosti nie sú žiadne ťarchy. Konajúce súdy na túto okolnosť nevykonali dokazovanie a v odôvodnení k tomu nevysvetlili dôvody. Dovolací súd napokon v predmetnom rozhodnutí skonštatoval existenciu vady zmatečnosti, keď sa súdy nevysporiadali s námietkami dovolateľky vznesenými v priebehu konania, napadnuté rozhodnutie zrušil a nezaoberal sa právnym posúdením veci.

15.5. V rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/115/2016 z 28. júna 2017 dovolací súd zotrval na svojich záveroch o nemožnosti prekonania princípu nemo plus iuris len prostredníctvom princípu dobrej viery, avšak ďalej uviedol aj to, že v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/71/2011, na ktoré žalovaný v dovolaní poukázal, sa najvyšší súd mierne odklonil od ustálenej rozhodovacej činnosti, kedy pripustil (vychádzajúc aj z judikatúry Ústavného súdu Českej republiky, na ktorú dovolateľka poukázala), že za výnimočných okolností ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú princípom „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa. Vec prejednávajúci senát bol toho názoru, že i keď v tomto prípade išlo o ojedinelý názor, ktorý nevyplýva z ustálenej judikatúry najvyššieho súdu, v konečnom dôsledku by žalovaná nespĺnila kritériá kladené uvedeným rozhodnutím na dobromyseľného nadobúdateľa. Pod potrebnú opatrnosť, ktorú bolo možné od nej požadovať za daných okolností je nutné zahrnúť aktívny záujem o zistenie stavu súvisiaceho konania, najmä s prihliadnutím na jeho dĺžku a tým opodstatnený predpoklad, že mohol byť podaný mimoriadny opravný prostriedok. Preto sa možno stotožniť s odvolacím súdom, keď od žalovanej vyžadoval, aby v záujme zachovania svojej dobromyseľnosti pri nadobúdaní vlastníckeho práva zisťovala, či právoplatný rozsudok vo vzťahu k sporným nehnuteľnostiam prípadne nebol napadnutý mimoriadnym opravným prostriedkom, resp. ústavnou sťažnosťou. Vzhľadom na to, že v kontexte rozhodnutia sp. zn. 6Cdo/71/2011 musí byť dobrá viera hodnotená veľmi prísne, dovolací súd považoval obranu žalovanej poukazujúcu na jej dobrú vieru pri nadobúdaní sporných nehnuteľností za nedôvodnú a dovolanie zamietol.

15.6. V uznesení sp. zn. 7Cdo/139/2019 z 30. januára 2020 dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie (§ 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.) ohľadom právnej otázky možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od neoprávneného dobromyseľným kupujúcim. V tejto súvislosti poukázala na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/223/2016 a 6Cdo/71/2011 a rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 a I. ÚS 151/2016. Dovolací súd k predloženým rozhodnutiam najvyššieho súdu uviedol, že všetky tieto rozhodnutia pri ich zovšeobecnení vychádzajú zo zásady prednosti princípu „nemo plus iuris“, a ako výnimku pripúšťajú aj úspech princípu „bona fides“. Dokonca aj dovolateľkou predložené rozhodnutia ústavného súdu (I. ÚS 549/2015 a I. ÚS 151/2016), ktoré nie je možné považovať za „dovoliace rozhodnutia“ inak neriešia nastolenú právnu otázku, ako ju riešil odvolací súd. Ústavný súd v oboch veciach na základe individuálnych okolností konkrétneho rozhodovaného prípadu zvýraznil v prospech „bona fides“ právny názor, že vyššie riziko má niesť nedbalý vlastník, než nadobúdateľ v dobrej viere. Aj pre tento prípad má platiť, že otázka, či sa súdy v individuálnych okolnostiach daného prípadu neodklonili od všeobecných právnych východísk pri interpretovaní sporu „nemo plus iuris“ vs. „bona fides“, súvisí s ich skutkovými zisteniami; zodpovedanie tejto otázky je vždy v každom konkrétnom prípade jedinečné. Odvolací súd v súvislosti s preferenciou princípu „nemo plus iuris“ akcentoval okolnosti (bod 25 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia), ktoré skutkovo ani právne v prípade uvádzaných rozhodnutí ústavného súdu v hre neboli. Na základe vyššie uvedeného dovolateľkou označené rozhodnutia najvyššieho súdu nepredstavovali v okolnostiach posudzovanej veci rozdielne rozhodnutia (§ 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.), a preto dovolací dôvod nebol žalovanou 2/ vymedzený spôsobom uvedeným v ustanovení § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. a § 432 C.s.p.; absenciu takýchto náležitostí považuje Civilný sporový poriadok za dôvod pre odmietnutie dovolania.

16. Dovolací súd v rámci prehľadu judikatúry najvyššieho súdu týkajúcej sa konkrétnej problematiky považuje za potrebné poukázať najmä na uznesenie sp. zn. 4Cdo/102/2017 z 27. júna 2019, z ktorého však už vyplýva pomerne jednoznačný záver (a to s odkazom na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 50/2010, I. ÚS 549/2015, I. ÚS 151/2016, I. ÚS 460/2017), že je nutné prisvedčiť dovolateľom v tom, že napadnutými rozhodnutiami nižších súdov došlo nielen k porušeniu práv na spravodlivý proces, ale v jeho dôsledku i k porušeniu vlastníckeho práva nadobúdateľa, lebo bol bez ďalšieho (a teda neopodstatnene) uprednostňovaný iba žalobcami špekulatívne prezentovaný záujem na ochrane ich práv, ktorých sa dobrovoľne zriekli prevodnou zmluvou. Tento postup nižších súdov tak má fakticky predstavovať aplikáciu nesprávnej právnej normy, či opomenutie iného pravidla (vyplývajúceho z ústavných princípov), ktoré na danú vec všeobecne tiež dopadali, čiže išlo o zjavne nesprávne právne posúdenie veci s konotáciou na zisťovaný skutkový stav veci. V tomto prípade totiž platí, že vlastníkom veci sa stane ten, kto legálne získal vec zapísanú v katastri nehnuteľností a bol vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere v oprávnenie druhej zmluvnej strany vlastníckeho práva previesť na základe riadneho titulu. Dobrá viera tu nie je formulovaná ako výnimka zo základného pravidla, ale ako znak skutkovej podstaty základnej normy (§ 123 Občianskeho zákonníka). Preto nadobúdateľ svoju dobrú vieru nebude musieť preukazovať, lebo aj v pochybnostiach platí, že držba je oprávnená (§ 130 ods. 1 in fine Občianskeho zákonníka). Na tom, kto nadobudnutie v dobrej viere popiera, bude, aby túto domnienku vyvrátil, t. j. aby podal plný dôkaz zlej viery nadobúdateľa a na jeho ťarchu pôjde, pokiaľ sa mu to nepodari preukázať.

16.1. Rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 4Cdo/102/2017 je špecifické najmä v tom, že dovolatelia (žalovaní III/ a IV/) prípustnosť dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p., ako aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/, c/ C.s.p.

16.2. Najvyšší súd posudzujúci dovolanie z hľadiska jeho obsahu (§ 124 ods. 1 C.s.p. v spojení s čl. 11 Základných princípov C.s.p.) však dospel k záveru, že ak aj dovolatelia prípustnosť dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ C.s.p., ich argumentácia týkajúca sa nesprávneho právneho posúdenia veci, ak sa súd prvej inštalácie a následne ani odvolací súd nezaoberali otázkou ochrany ich dobrej viery pri nadobudnutí vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam, smerovala k tomu, že tým došlo k zásahu do ich práva na spravodlivý proces. V danom prípade tak dovolatelia uplatnili dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p.

16.3. Princípu práva na spravodlivý proces podľa názoru senátu 4 C zodpovedá povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, pričom sa musí vysporiadať s námietkami uplatnenými účastníkmi konania, a to spôsobom zodpovedajúcim miere ich závažnosti. Jeho porušením je teda aj stav, kedy v hodnotení skutkových záverov absentuje určitá časť skutočností, ktoré vyšli najavo, eventálne - alebo tým skôr - pokiaľ boli stranami sporu namietané, ale odvolací súd ich nálezitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností právne nezhodnotil bez toho, že by zhodnotil ich irelevantnosť. Pokiaľ takto odvolací súd postupoval, dopustil sa svojvoľne zakázanej preň v čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“), čím založil nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia a spravidla tak aj jeho protiústavnosť.

16.4. Dovolací súd preto skonštatoval, že je nutné prisvedčiť dovolateľom, že napadnutými rozhodnutiami súdov nižších inšancií došlo nielen k porušeniu práv na spravodlivý proces, ale v jeho dôsledku i k porušeniu vlastníckeho práva nadobúdateľa, lebo bol bez ďalšieho (a teda neopodstatnene) uprednostňovaný iba žalobcami špekulatívne prezentovaný záujem na ochrane ich práv, ktorých sa dobrovoľne zriekli prevodnou zmluvou. Tento postup nižších súdov tak fakticky predstavuje aplikáciu nesprávnej právnej normy, či opomenutie iného pravidla (vyplývajúceho z ústavných princípov), ktoré na danú vec všeobecne tiež dopadali, čiže išlo o zjavne nesprávne právne posúdenie veci s konotáciou na zisťovaný skutkový stav veci. Dovolací súd aj na základe vyššie uvedených záverov napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil, a to až na súd prvej inštalácie, keďže mal za to, že iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu nemožno dosiahnuť v tejto veci adekvátnu nápravu.

17. Najvyšší súd tak v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/102/2017 z 27. júna 2019 vyvodil niekoľko záverov, ktoré ovplyvňujú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu a ktoré sú pre senát najvyššieho súdu rozhodujúci v tejto veci relevantné najmä z hľadiska posúdenia, či týmto rozhodnutím došlo k odklonu od predchádzajúcej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu. Vo vzťahu k uvedenému je teda potrebné identifikovanie, či samotná rozhodovacia činnosť dovolacieho súdu je ustálená alebo rozdielna, a to vo vzťahu k vyriešeniu otázky prípustnosti dovolania podaného v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p., pretože dovolateľ relevantným spôsobom vymedzil prípustnosť dovolania len v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. a nie v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. (argumentujúc rozdielnou rozhodovacou činnosťou ústavného súdu a nie dovolacieho súdu).

17.1. Jedným z takýchto záverov je ten, že napriek tomu, že dovolatelia jednoznačne určili za jeden z dovolacích dôvodov aj nesprávne právne posúdenie veci v otázke zotrávania na zásade nemo plus iuris vo veci konajúcimi súdmi, dovolací súd ho vo svojej podstate vyhodnotil ako vadu známosti v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. (ktorú dovolatelia namietali taktiež), pričom však malo napadnutými rozhodnutiami dôjsť nielen k porušeniu práva na spravodlivý proces, ale v jeho dôsledku i k porušeniu vlastníckeho práva nadobúdateľa, lebo bol bez ďalšieho uprednostňovaný iba žalobcami špekulatívne prezentovaný záujem na ochrane ich práv. Tento postup nižších súdov tak má fakticky predstavovať aplikáciu nesprávnej právnej normy, či opomenutie iného pravidla (vyplývajúceho z ústavných princípov), ktoré na danú vec všeobecne tiež dopadali, čiže išlo o zjavne nesprávne právne posúdenie veci s konotáciou na zisťovaný skutkový stav veci. Z tohto záveru dovolacieho súdu teda vyplýva, že napriek tomu, že dovolatelia namietali nesprávne právne posúdenie a domáhali sa tak vyvolania dovolacieho prieskumu aj s ohľadom na ustanovenie § 421 ods. 1 C.s.p., dovolací súd ich námietku k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci konajúcimi súdmi subsumoval pod ustanovenie § 420 písm. f/ C.s.p., no zároveň skonštatoval, že zo strany konajúcich súdov došlo práve k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci. Uvedené je veľmi podstatné si uvedomiť najmä s ohľadom na to, že týmto nesprávnym právnym posúdením malo byť práve nesprávne zotrávanie na aplikácii princípu nemo plus iuris a otázka prednosti tohto princípu pred princípom ochrany dobrej viery nadobúdateľa vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Druhým záverom, ktorý teda vyplýva z uvedeného rozhodnutia, je samotné prelomenie relatívne ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ohľadne preferencie princípu nemo plus iuris nadobudnutia vlastníckeho práva od neoprávneného pred možnosťou nadobudnutia vlastníckeho práva od neoprávneného na základe dobrej viery nadobúdateľa.

18. Aj vzhľadom k situácii, ktorá vznikla tým, že najvyšší súd zrušoval rozhodnutia všeobecných súdov v prípadoch, keď neskúmali (v rámci zisťovania skutkového stavu veci) stranou namietanú dobrú vieru pri nadobúdaní nehnuteľností od neoprávneného a to pre nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť takýchto rozhodnutí a najmä s poukazom na rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/102/2017 z 27. júna 2019, sa javí byť nejednoznačným, či je v konkrétnej otázke rozhodovacia činnosť najvyššieho súdu stále ustálená (v prospech nemo plus iuris), alebo rozdielna.

18.1. Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu však už zrušujúcimi uzneseniami najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 6Cdo/792/2015, 2Cdo/231/2017, 1Cdo/84/2018) došlo k posunu v nazeraní najvyššieho súdu na túto problematiku a vyjadrenie právneho názoru v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/102/2017 z 27. júna 2019 to jednoznačne potvrdilo. Vzhľadom k uvedenému nepovažuje dovolací súd rozhodovaciu prax dovolacieho súdu za ustálenú (čomu by zodpovedalo vymedzenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.), ale naopak, riešenie dovolateľom vymedzených právnych otázok dovolacím súdom považuje za rozdielne, čo je pojmovým znakom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.

I. Posúdenie otázky prípustnosti podaného dovolania, pri vymedzení prípustnosti dovolania podľa nesprávneho písmena ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p.,

trojčlenným senátom 4 O obchodnoprávného kolégia najvyššieho súdu

19. Vo veci konajúci senát dovolacieho súdu v tomto smere zastáva názor, že záver o prípustnosti dovolania (a o naplnení zákonných predpokladov pre uskutočnenie dovolacieho prieskumu) patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu a prípadné odmietnutie dovolania iba z dôvodu nesprávneho označenia písma uvedeného v ustanovení § 421 ods. 1 C.s.p. (napr. nesprávne uvedené písm. a/ namiesto správneho písm. c/) by za splnenia náležitostí dovolania podľa § 428 C.s.p. a za súčasného vymedzenia nesprávneho právneho posúdenia pri vymedzení dovolacieho dôvodu podľa § 432 C.s.p. predstavovalo neprípustné odmietnutie spravodlivosti.

20. Senátu rozhodujúcemu v tejto veci sú známe rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré otázku vymedzenia dovolacích dôvodov a posudzovania prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. posudzujú rozdielnym spôsobom.

20.1. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na uznesenie sp. zn. 1Obdo/44/2018 z 24. októbra 2019, z ktorého vyplýva, že dovolanie žalobcu podľa § 447 písm. f/ C.s.p. odmietol, hoci skonštatoval, že obsahuje zákonné vymedzenie dovolacieho dôvodu a vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 v spojení s § 438 ods. 1 C.s.p.) je zrejme otázka, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu a posúdením ktorej došlo podľa názoru žalobcu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe. Žalobca tvrdil, že sa odvolací súd odklonil od právnych záverov najvyššieho súdu, ktoré už zaujal v stanovisku Čpj 20/2000, rozsudku sp. zn. MCdo/182/2002 a ústavného súdu, ktoré zaujal v nálezochoch sp. zn. III. ÚS 334/07, sp. zn. I. ÚS 119/2012 a sp. zn. II. ÚS 583/2013. Dovolací súd však poukázal na odlišné rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/340/2013, sp. zn. 2Cdo/32/2010, sp. zn. 3Cdo/206/2011, sp. zn. 2Cdo/215/2015, sp. zn. 5MCdo/9/2010 vzťahujúce sa k riešeniu dovolateľom vymedzenej právnej otázky. Následne skonštatoval, že pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Má íť teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustáilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Vychádzajúc z uvedených rozhodnutí dovolacieho súdu dospel senát 1 O k záveru, že pri riešení relevantnej právnej otázky v predmetnej veci sa v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyskytla nejednotnosť, navonok prejavená v odlišných právnych názoroch. S ohľadom na uvedené skonštatoval, že žalobca síce označil právnu otázku, neopodstatnené je však jeho tvrdenie, že odvolací súd sa pri riešení tejto právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.).

20.2. V uznesení sp. zn. 3Obdo/11/2019 zo 17. júla 2019 však senát 3O dospel k odlišnému názoru na otázku posudzovania prípustnosti dovolania pri nesprávnom vymedzení dovolacieho dôvodu podľa iného písma v rámci ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p. Z uvedeného rozhodnutia vyplýva, že dovolateľom nastolená právna otázka v danej veci nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená, pričom dovolací dôvod bol vymedzený v súlade s ustanovením § 432 ods. 2 C.s.p. Táto právna otázka bola pritom významná pre rozhodnutie vo veci. Z tohto dôvodu dovolací súd skonštatoval, že dovolanie žalobcu bolo podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. procesne prípustné. Na predmetnom konštatovaní nezmenila nič ani skutočnosť, že žalobca v texte dovolania uviedol, že prípustnosť jeho mimoriadneho opravného prostriedku má byť daná podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. Záver o prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (k tomu viď napr. sp. zn. I. ÚS 438/2017 a III. ÚS 474/2017) a prípadné odmietnutie dovolania iba z dôvodu nesprávneho označenia písma uvedeného v ustanovení § 421 ods. 1 C.s.p. (napr. nesprávne uvedené písm. c/ miesto správneho písm. b/) by za splnenia náležitostí dovolania podľa § 428 C.s.p. a za súčasného vymedzenia nesprávneho právneho posúdenia podľa § 432 C.s.p. (obidve tieto podmienky boli v predmetnej veci splnené - pozn. dovolacieho súdu) predstavovalo neprípustné odmietnutie spravodlivosti.

20.3. V obdobnom duchu sa nesie aj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/102/2018 z 19. septembra 2019, rozsudok sp. zn. 3Obdo/49/2018 z 13. júna 2019 a uznesenie sp. zn. 3Obdo/65/2019 z 22. októbra 2019.

20.4. Napokon senát 4 O si dovoľuje poukázať aj na vyjadrenie najvyššieho súdu obsiahnuté v náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 43/2020 z 12. mája 2020, kde je v bode 9 uvedené, že najvyšší súd zastáva názor, že „Z náležitostí dovolania, ktorými je dovolací súd viazaný, zákon uvádza dovolací dôvod a dovolací návrh. Dovolací súd je teda viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. Takéto určenie významovo nespadá pod vymedzenie dovolacieho dôvodu. Skúmanie prípustnosti dovolania je tak vecou dovolacieho súdu, ktorý ale nie je viazaný jeho vymedzením (§ 419 CSP - ak to zákona pripúšťa). To znamená, že ak dovolací súd vyhodnotí, že dovolaním nastolená právna otázka bola už riešená, tak posúdi, či došlo k odklonu od ustálenej praxe dovolacieho súdu, a v tomto smere posúdi prípustnosť dovolania, teda nielen jeho prípustnosť.“

20.5. Vzhľadom k uvedenému dovolací súd konštatuje rozdielnosť názorov jednotlivých senátov najvyššieho súdu na posudzovanie otázok prípustnosti dovolania pri nesprávnom vymedzení dovolacieho dôvodu podľa konkrétneho písma ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p.

21. Vo veci rozhodujúci senát najvyššieho súdu 4 O dospel k odlišnému záveru o prípustnosti dovolania, resp. relevantnom vymedzení dovolacieho dôvodu, ako senát 1 O vo veci sp. zn. 1Obdo/44/2018 a prikláňa sa k názoru senátu 3 O vyjadrenom v rozhodnutí sp. zn. 3Obdo/11/2019 zo 17. júla 2019.

21.1. Senát 4 O sa nestotožňuje s názorom, podľa ktorého v prípade, ak je zrejme otázka, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p. a dovolanie obsahuje zákonné vymedzenie dovolacieho dôvodu podľa § 432 ods. 2 C.s.p. (čo je zároveň jediný zákonom vymedzený spôsob definovania tohto dovolacieho dôvodu pre potreby posúdenia jeho prípustnosti), možno dospieť k záveru o odmietnutí podaného dovolania pre jeho neodôvodnenie prípustným dovolacím dôvodom podľa § 447 písm. f/ C.s.p. len z dôvodu, že dovolateľ mal za to, že prípustnosť dovolania je daná § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. (za súčasného uvedenia ním dohľadanej judikatúry dovolacieho súdu vzťahujúcej sa k predmetnej veci) a dovolací súd pri skúmaní prípustnosti dospeje k záveru, že existujú aj rozhodnutia opačného názoru (predpoklad prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.). Naopak zastáva názor, že v takomto prípade nie je možné postupovať striktné formalisticky a odmietnuť takéto dovolanie, pričom pre takýto postup nenachádza oporu v právnej úprave týkajúcej sa prípustnosti dovolania a vymedzenia dovolacieho dôvodu tak, aby bol spôsobilým predmetom dovolacieho konania.

21.2. Uvedený záver podporuje aj skutočnosť, že najmä najvyšší súd má dôkladne poznať svoju rozhodovaciu činnosť a zároveň, zo žiadneho ustanovenia C.s.p. nevyplýva možnosť odmietnuť podané dovolanie v zmysle § 447 písm. f/ C.s.p. len pre nesprávne označenie dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C.s.p. príliehavým zákonným ustanovením, pokiaľ je dovolací dôvod vymedzený v zmysle § 432 ods. 2 C.s.p. a je zrejme právna otázka, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že posúdenie podmienok prípustnosti je na dovolacom súde. Na tomto závere nemení nič ani skutočnosť, že vo veci sp. zn. 1Obdo/44/2018 išlo o problém s vymedzením dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., resp. § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. a vo veci sp. zn. 3Obdo/11/2019 išlo o problém s vymedzením dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., resp. § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p.

21.3. Vo vzťahu k uvedenému dovolací súd poukazuje aj napr. na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 206/2019, z ktorého vyplýva, že súd musí poznať svoju vlastnú judikatúru, t.j. aj rozhodnutia iných sudcov (resp. senátov) toho istého súdu, a túto judikatúru musí zohľadniť bez ohľadu na to, či na ňu samotné strany sporu poukazujú. Naopak, postoj všeobecných súdov vyznačujúci sa odlišnosťou prístupu k prejednávanej veci, ktoré sú v podstate identické, bez toho, aby svoj odklon odôvodnili, je prejavom svojvôle, ktorá odporuje základnému princípu materiálneho právneho štátu (III. ÚS 289/2017, ZNaU 43/2017). Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame, či bez bližších nerozpoznatelných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvóli (arbitrážnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľoval od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

21.4. Zároveň dovolací súd poukazuje aj na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1VCdo/1/2019 z 26. novembra 2019, v ktorom sa venuje otázke rozširujúceho výkladu právnej normy a z ktorého vyplýva, že medzi základné predpoklady dotvárania práva sudcom patrí existencia časti právnej úpravy, ktorá ostala po zákonodarnom procese „otvorená“, takže možno hovoriť o (normatívnej) medzere v práve. Hranicou pre dotváranie práva je ale jasný text príslušného ustanovenia so zreteľne preukázaným úmyslom zákonodarcu. Podľa právneho názoru veľkého senátu v prípade ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p., ktorý v písm. a/, b/ a c/ taxatívne stanovuje, kedy ide o prípustný predmet dovolania, nejde o medzeru v zákone, ktorá by súdu umožňovala dotvoriť toto ustanovenie o ďalší, v ňom výslovne neuvedený dôvod prípustnosti dovolania a pod prípady, ktoré táto právna norma výslovne predpokladá subsumovať aj (ďalšiu) situáciu, v ktorej sa

odvolací súd riadil právnymi závermi zodpovedajúcimi ustálenej praxi dovolacieho súdu, avšak podľa presvedčenia dovolacieho senátu sa mal od týchto záverov odkloniť.

21.5. Vo veci rozhodujúci senát sa s týmto názorom vyjadreným v rozhodnutí sp. zn. IVCdo/1/2019 z 26. novembra 2019 stotožňuje a považuje ho za dostatočne príliehavý aj na prejednávajúcu vec, a to vo vzťahu k otázke, či možno odmietnuť podané dovolanie v zmysle § 447 písm. f) C.s.p. len z dôvodu nesprávneho označenia dovolacieho dôvodu príliehavým zákonným ustanovením, pokiaľ je dovolací dôvod vymedzený v zmysle § 432 ods. 2 C.s.p. a je zrejma právna otázka, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p.

21.6. V rovine civilného sporového konania sa súd dopustil porušenia princípu vyplývajúceho z článku 2 ods. 3 ústavy, ak ústavné nekonformným výkladom Civilného sporového poriadku, spočívajúcim vo vyvodení zákazu takého správania strany, ktorý nie je výslovne stanovený zákonom, a ktorý nemožno odôvodniť ani rozumnými a presvedčivými argumentmi, odoprie procesnému úkonu strany ako slobodnému prejavu jej vôle dôsledky, ktoré takýmto prejavom zamýšľala vyvolať. Vyvodením takého zákazu za uvedenej situácie dochádza nielen k porušeniu princípu, resp. zásady „čo nie je zakázané, je dovolené“, ale aj k porušeniu princípu delby moci vyplývajúceho z princípu legality a k porušeniu základného práva strany na spravodlivé súdne konanie jeho nepripraveným obmedzením. Ak je totiž k dispozícii viacero výkladov verejnoprávnej normy, treba zvoliť ten, ktorý vôbec, resp. čo najmenej zasahuje do toho ktorého základného práva či slobody (princíp „in dubio pro libertate“). Interpretácia zákona nemôže popierať zmysel a účel právnej úpravy a vo svojich dôsledkoch reštriktívne zasahovať do základných práv a slobôd, ktorých rešpektovanie je súčasťou základných princípov právneho štátu (sp. zn. II ÚS 142/2015). Pokiaľ Civilný sporový poriadok dáva strane sporu k dispozícii dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, potom rozhodovanie o ňom, ako aj posudzovanie splnenia predpokladov a podmienok jeho prípustnosti sa nemôže ocitnúť mimo ústavný rámec ochrany základných práv. To znamená, že dovolací súd je povinný interpretovať a aplikovať podmienky prípustnosti tohto opravného prostriedku tak, aby boli zároveň dodržané zásady práva na spravodlivý proces, t. j. aby nebolo zhoršované procesné postavenie strany, resp. jej možnosť domáhať sa využitím dovolania účinne ochrany svojho subjektívneho práva.

21.7. Zohľadniac uvedené a jednoznačnú dikciu ustanovenia § 48 ods. 1 C.s.p., z ktorej vyplýva, že ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, senát 4 O je povinný predložiť vec veľkému senátu s otázkou týkajúcou sa správnosti vymedzenia dovolacieho dôvodu v prípadoch, kedy dovolateľ určí judikatúru, no z akéhokoľvek dôvodu opomenie uviesť aj odlišnú judikatúru (či už neúmyselne - keď o nej nemá vedomosť, alebo úmyselne - aby si privolal domnele priaznivejšiu pozíciu pri posudzovaní prípustnosti dovolania) a tým pádom nesprávne uvedie, či svoje dovolanie stavia na § 421 ods. 1 písm. a/ alebo c/ C.s.p. a to za súčasného vymedzenia dovolacieho dôvodu a právnej otázky v zmysle ustanovenia § 432 C.s.p. V takomto prípade správnym posúdením prípustnosti dovolania by malo byť vyvodenie záveru, v rámci ktorého dovolací súd bude za súčasného splnenia podmienky vymedzenia relevantnej právnej otázky považovať dovolací dôvod za správne vymedzený a formalisticky neodmietne podané dovolanie, ale naopak, bude sa zaoberať konkrétnym právnym posúdením veci.

21.8. Ako poznámku dovolací súd uvádza, že v konkrétnom prípade takýto záver má svoje opodstatnenie aj z dôvodu, že z rozhodnutí, ktoré boli dohľadané pre účely právneho rozboru a rozhodnutia v tejto veci (a neuvedené dovolateľom), až dve tretiny z nich neboli zverejnené na stránke www.nsud.sk a teda dohľadateľné pre strany (akéhokoľvek) sporu.

22. Vzhľadom k tomu, že trojčlenný senát najvyššieho súdu 4 O dospel pri predbežnom prejednaní dovolania v rámci posúdenia otázky prípustnosti podaného dovolania k odlišnému právnemu záveru, než vyslovil najvyšší súd v uznesení sp. zn. IOBdo/44/2018 z 24. októbra 2019 (viď bod 19.2. vyššie), ktorý je zároveň zhodný so záverom vysloveným v uznesení sp. zn. 3OBdo/11/2019 zo 17. júla 2019, nemôže o veci sám rozhodnúť, keďže rozhodnutie o dovolaní (a definitívne vyriešenie predmetnej otázky) patrí do výlučnej právomoci veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu.

23. Pri kladení dôrazu na jednu zo základných zásad civilného sporového konania (zásada hospodárnosti), vyjadrenú v čl. 17 spočívajúcu v povinnosti súdu postupovať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, vec predkladajúci senát identifikujúce niekoľko právnych otázok relevantných pre konečné rozhodnutie daného sporu, sa neobmedzil na predloženie veci veľkému senátu len s touto jednou otázkou, ktorú nie je oprávnený vyriešiť s ohľadom na povinnosť postupu v zmysle ustanovenia § 48 ods. 1 C.s.p. Dovolací súd zastáva názor, že je nevyhnutné vec predložiť veľkému senátu so všetkými právnymi otázkami, ktoré sú v konaní relevantné a sporné, a to aj s ohľadom na závery vyjadrené v uznesení veľkého senátu sp. zn. IVCdo/1/2019 z 26. novembra 2019 (body 48-54 daného uznesenia).

24. Vzhľadom k tomu, že senát 4 O považuje prípustnosť dovolania v prvej dovolateľom predloženej otázke za danú v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., považuje za potrebné vyjadriť sa k rozhodnutiam vydaným veľkým senátom občianskoprávneho kolégia sp. zn. IVCdo/3/2019 a sp. zn. IVCdo/4/2019, obidve z 28. apríla 2020. Závery v nich prijaté sa týkajú nemožnosti predložiť vec veľkému senátu v prípade konštatovania prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. a nevyhnutnosti rozhodnúť konkrétnu vec trojčlenným senátom najvyššieho súdu, čím ovplyvňujú aj predloženie tejto veci veľkému senátu. Senát 4 O sa s predmetným právnym záverom nestotožňuje a považuje za nevyhnutné sa od neho odkloniť, pričom uvedené je možné dosiahnuť jedine ďalším rozhodnutím veľkého senátu, ktoré tento právny názor prekoná.

II. Posúdenie otázky možnosti predloženia veci veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia v prípade konštatovania prípustnosti podaného dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. trojčlenným senátom 4 O obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu

25. V oboch uzneseniach veľký senát občianskoprávneho kolégia vrátil vec na prejednanie a rozhodnutie predkladajúcemu senátu. Svoje rozhodnutie vo veci sp. zn. IVCdo/3/2019 z 28. apríla 2020 odôvodnil nasledovne „K povinnosti senátu najvyššieho súdu postúpiť vec veľkému senátu pre nejednotnosť rozhodovacej praxe sa najvyšší súd vyjadril v rozhodnutí z 10. novembra 2016 sp. zn. 3 Cdo 174/2016 . V tomto rozhodnutí senát vyslovil názor, podľa ktorého ak trojčlenný senát zistí, že iný senát zaujal v určitej otázke odlišný názor, ktorý vec prejednávajúci senát nezdíela, má dve možnosti, buď sa stotožní so starším právnym názorom (už ustáleným v praxi na základe publikovaného judikátu, stanoviska alebo na základe rozhodnutia veľkého senátu) a svoje rozhodnutie založí na tomto názore, alebo vec postúpi veľkému senátu. Pokiaľ ešte v určitej právnej otázke nedošlo k prijatú (publikovaniu) stanoviska alebo judikátu, prípadne ešte nebolo vydané rozhodnutie veľkého senátu, má povinnosť postúpiť vec veľkému senátu ten trojčlenný senát najvyššieho súdu, ktorý sa mieni názorovo odchyliť (odkloniť) od skoršieho rozhodnutia iného senátu najvyššieho súdu. V danom prípade senát 6 C predložil vec veľkému senátu s odôvodnením, že jeho názor na riešenie otázky, ktorý okamih je rozhodujúci pri oceňovaní členského podielu v bytovom družstve v rámci vyporiadania BSM, je odlišný od právneho názoru vysloveného inými trojčlennými senátmi najvyššieho súdu (senátmi 2 C, 3 C, 4 C a 7 C). Veľký senát z obsahu spisu zistil, že už pred postúpením veci existovali na nastolenú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozdielne právne názory, ktoré na jednej strane predstavovalo rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 18/2011 a na druhej strane rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 110/2011, 7 MCdo 1/2011, 2 Cdo 8/2007 a 3 Cdo 343/2014. Ide o prípad, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne a kedy je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) C.s.p. V takomto prípade má prejednávajúci senát možnosť buď sa prikloniť k právnemu názoru, ktorý bol vyslovený v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 18/2011 alebo za správny bude považovať právny názor prijatý v rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 110/2011, 7 MCdo 1/2011, 2 Cdo 8/2007 a 3 Cdo 343/2014. Vec prejednávajúci senát v rámci prípustnosti dovolania podľa tohto zákonného ustanovenia inú možnosť nemá. Veľký senát dospel preto k záveru, že v danom prípade nemal senát 6 C splnené podmienky na postúpenie veci podľa § 48 ods. 1 C.s.p. Najvyšší súd už v rozhodnutí sp. zn. 1 VCdo 4/2017 uviedol, že veľký senát, rovnako ako trojčlenný senát má oprávnenie (povinnosť) skúmať svoju príslušnosť na rozhodovanie, teda či boli splnené zákonné podmienky pre postúpenie veci trojčlenným senátom podľa § 48 C.s.p. Keďže zákon neupravuje existenciu žiadneho iného subjektu, ktorý by posúdil vzniknutý konflikt medzi trojčlenným senátom a veľkým senátom, môže to byť jedine veľký senát, ktorý tento kompetenčný spor rozhodne. Ak teda veľký senát dospeje k záveru, že chýba zákonný podklad pre jeho meritorne rozhodnutie, musí postúpenú vec vrátiť príslušnému trojčlennému senátu na prejednanie a rozhodnutie. Uvedený názor je súladný predovšetkým s princípom neodňateľnosti svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy SR a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd). K zhodnému názoru dospel aj Najvyšší súd Českej republiky (stanovisko pléna č. Plns 1/2011), ako aj odborná spisba (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol., Civilný sporový poriadok . Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, str. 201).“

25.1. Za povšimnutie určite stojí aj fakt, že uvedené rozhodnutia sp. zn. IVCdo/3/2019 a sp. zn. IVCdo/4/2019 boli prijaté veľkým senátom pomerom hlasov 5 : 2. K uzneseniu sp. zn. IVCdo/3/2019 vyjadrili odlišné stanovisko sudca spravodajca JUDr. Ivan Machyniak a JUDr. Daniela Švecová (obidvaja členovia senátu 6 C). Z ich odlišného stanoviska vyplýva, že „Zmyslom a účelom zriadenia veľkého senátu najvyššieho súdu bolo prispieť k zabezpečeniu jednoty rozhodovania senátov

najvyššieho súdu, ako aj jednoty judikatury a jej akceptovania jednak senátmi samotného najvyššieho súdu ako aj súdmi nižších inšancií. Veľký senát predstavuje inštitucionálne zabezpečenie princípu právnej istoty vyjadreného v čl. 2 C.s.p. Tomu potom korešponduje aj právna úprava povinnosti senátu najvyššieho súdu postúpiť vec veľkému senátu vyplývajúca priamo z § 48 ods. 1 C.s.p., podľa ktorého ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu a právna úprava, podľa ktorej právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný (§ 48 ods. 3 veta prvá C.s.p.). Z logiky veci vyplýva, že základným predpokladom pre postup podľa tohto ustanovenia je, že rovnaká právna otázka už bola skôr riešená v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu (inak by sa vec prejednávajúci senát nemal od čoho odkloniť). Povinnosť postúpiť vec veľkému senátu má trojčlenný senát vždy za predpokladu, ak sa mieni pri svojom rozhodovaní odkloniť od právneho názoru už vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu najvyššieho súdu. Ustanovenie § 48 C.s.p. sa teda vzťahuje na prípady, ak trojčlenný senát najvyššieho súdu dospeje k právnomu názoru, ktorý znamená odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (stanoviská uverejnených v Zbierke stanoviská najvyššieho súdu a rozhodnutia súdov SR) alebo zmenu právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu alebo odklon od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu (pozri R 17/2017). Pokiaľ ešte v určitej právnej otázke nedošlo k prijatiu stanoviska alebo judikátu, prípadne ešte nebolo vydané rozhodnutie veľkého senátu, má povinnosť postúpiť vec veľkému senátu ten trojčlenný senát, ktorý sa mieni názorovo odkloniť od skoršieho rozhodnutia iného trojčlenného senátu. V danej veci v právnej otázke, týkajúcej sa určenia okamihu rozhodujúceho pre ocenenie členského podielu v bytovom družstve pri vyporiadaní BSM, najvyšším súdom nebolo prijaté stanovisko, ani publikované rozhodnutie v Zbierke stanoviská najvyššieho súdu a rozhodnutia súdov SR a ani veľký senát o tejto otázke rozhodnutie nevydal. Ide teda o situáciu, keď vec prejednávajúci senát 6 C dospel v nastolenej otázke k právnomu názoru odlišnému od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, o ktorej neexistuje publikované stanovisko najvyššieho súdu a ani stanovisko veľkého senátu.“ Podľa ich názoru boli v tejto veci splnené všetky zákonné predpoklady pre postup podľa § 48 ods. 1 C.s.p. a bolo preto zákonnou povinnosťou senátu 6 C vec postúpiť na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, čo senát 6 C aj urobil. Dôvod na predloženie veci veľkému senátu v konkrétnom prípade existoval o to viac, že senát 6 C sa mienil v tejto otázke odkloniť v podstate od konštantnej judikatúry línie najvyššieho súdu. Zároveň bolo v odlišnom stanovisku skonštatované, že „V danom prípade rozhodnutie väčšiny veľkého senátu o vrátení veci na prejednanie a rozhodnutie senátu 6 C v podstate znamená popretie samotného účelu a zmyslu § 48 ods. 1 C.s.p. Nastolenú právnu otázku bolo totiž možné autoritatívnym a záväzným spôsobom vyriešiť iba rozhodnutím veľkého senátu. Za súčasného stavu, keď o nastolenej právnej otázke rozhodne trojčlenný senát, nič nebráni tomu, aby v budúcnosti iný senát najvyššieho súdu znova túto otázku odlišne posúdil, čím sa stav právnej neistoty iba zbytočne predlžuje. Rozhodnutie väčšiny veľkého senátu, ktorým vrátil vec na prejednanie a rozhodnutie senátu 6 C bez rozhodnutia o nastolenej právnej otázke, považujem preto za neprijateľné.“

25.2. Z rozhodnutia 1VCdo/4/2019 z 28. apríla 2020 vyplýva, že „Pre splnenie podmienky predloženia veci veľkému senátu je však rozhodujúca existencia právneho názoru trojčlenného senátu (vysloveného v uznesení o postúpení veci veľkému senátu), ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu. Pokiaľ by existovalo rozhodnutie senátu najvyššieho súdu, vyjadrujúce odlišný právny názor už vyslovený iným alebo totožným trojčlenným senátom, nie je splnená zákonná podmienka uvedená v ustanovení § 48 ods. 1 CSP. V takomto prípade je naplnený dovolací dôvod podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, a riešenie právnej otázky, ktorá je rozhodovaná dovolacím súdom rozdielne a rozhodnutie vo veci prináleží trojčlennému senátu najvyššieho súdu. Existencia publikovaného rozhodnutia najvyššieho súdu resp. stanoviska veľkého senátu nie je zákonnou podmienkou. Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že už pred postúpením veci veľkému senátu existovali na nastolenú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozdielne právne názory, ktoré na jednej strane predstavovalo uverejnené rozhodnutie R 44/2001, a v súlade s ním aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 198/2010 z 27. februára 2012 a sp. zn. 2 Obdo 69/2012 z 30. októbra 2013, a na druhej strane rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 188/2010 z 23. novembra 2011 a sp. zn. 6 Cdo 253/2012 zo 17. decembra 2013. Ide teda o prípad, kedy rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, a kedy je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) C. s. p. V takomto prípade vec prejednávajúci senát nemá inú možnosť, než len prikloniť sa k jednému z právnych názorov, ktoré už boli vyslovené vo vyššie uvedených rozhodnutiach najvyššieho súdu; inú možnosť nemá.“

25.3. Právna veta uverejnená v Zbierke stanoviská Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 3/2017 pod č. 17, znie: „Ustanovenie § 48 Civilného sporového poriadku dopadá na prípady, v ktorých trojčlenný senát najvyššieho súdu dospeje k záveru, že je dôvod na odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (stanoviská alebo rozhodnutia uverejnených v Zbierke stanoviská najvyššieho súdu a rozhodnutia súdov Slovenskej republiky), alebo na zmenu právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu, alebo na odklon od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu. Pokiaľ trojčlenný senát dospeje k záveru, že tieto dôvody nie sú dané, vec nepostúpi veľkému senátu najvyššieho súdu.“ (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/174/2016 z 10. novembra 2016).

25.4. Zo samotného rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/174/2016 zároveň vyplýva, že „Bolo by bezpochyby v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy danej v § 48 ods. 1 CSP, pokiaľ by každá (minulá) aplikácia alebo interpretačná nejednotnosť, ktorá sa v rozhodovaní senátov najvyššieho súdu vyskytla pred 1. júlom 2016, bola však do tohto dňa úspešne prekonaná postupmi a mechanizmami vyplývajúcimi z vtedajšieho právneho poriadku (napríklad publikovaním judikátu alebo stanoviska), musela po tomto dni „nanovo“ viesť k procesu, v rámci ktorého sa uplatňujú mechanizmy a postupy predpokladané v tomto ustanovení CSP. Uvedené konštatovanie je opodstatnené o to viac v prípade (ojedinelých) právnych názorov vyjadrených v takom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu, ktoré bolo v čase pred 1. júlom 2016 zaradené na rokovanie kolégia najvyššieho súdu s návrhom na jeho publikovanie v Zbierke, ktorý však kolégium zamietlo. Právnu úpravou, ktorá je obsiahnutá v § 48 ods. 1 CSP, sa sledoval cieľ pokryť v praxi prípady, v ktorých (trojčlenný) senát najvyššieho súdu dospeje k záveru, že „je“ dôvod na zmenu (na odklonenie sa od konštantnej línie rozhodovania). Senát, ktorý dospeje k tomuto záveru, je povinný postúpiť vec veľkému senátu. Na druhej strane ale účelom tohto ustanovenia bezpochyby nie je to, aby bola veľkým senátom posudzovaná správnosť názoru trojčlenného senátu, podľa ktorého „nie je“ dôvod na zmenu doterajších právnych náhľadov a rozhodovacej praxe ustálenej v minulosti prijatím judikátu (alebo stanoviska) publikovaného v Zbierke. Trojčlenný senát, ktorý zastáva tento názor, nie je povinný postúpiť vec veľkému senátu. Samozrejme, pokiaľ ešte v určitej právnej otázke nedošlo k prijatiu (publikovaniu) stanoviska alebo judikátu, prípadne ešte nebolo vydané rozhodnutie veľkého senátu, má povinnosť postúpiť vec veľkému senátu ten trojčlenný senát najvyššieho súdu, ktorý sa mieni názorovo odchýliť (odkloniť) od skoršieho rozhodnutia iného senátu najvyššieho súdu. Ak teda trojčlenný senát zistí, že iný senát zaujal v určitej otázke odlišný názor, ktorý vec prejednávajúci senát nezdiera, má dve možnosti: I. buď sa stotožní so starším právnym názorom (už ustáleným v praxi na základe publikovaného judikátu, stanoviska alebo na základe rozhodnutia veľkého senátu) a svoje rozhodnutie založí na tomto názore, alebo II. vec postúpi veľkému senátu.“

25.5. Vo vzťahu k rozhodnutiam sp. zn. 1VCdo/3/2019 a sp. zn. 1VCdo/4/2019 a v nich prijatých záverov senát 4 O považuje za dôležité poukázať aj na nálež ústavného súdu II. ÚS 332/2018 z 11. októbra 2018, z ktorého vyplývajú nasledovné závery: „Materiálny právny štát je postavený (okrem iného) na dôvere občanov v právo a právny poriadok. Podmienkou takejto dôvery je aj dostatočná miera právnej istoty občanov. Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty (čl.1 ods. 1 ústavy), ktorý okrem iného vyžaduje, aby v prípade, keď súdy rozhodnú vo veci s konečnou platnosťou, ich rozhodnutie nebolo viac spochybňované v zmysle predvídateľnosti práva. Súdy majú v rovnakých podmienkach aplikovať právnu normu rovnakým spôsobom. Diametrálne odlišné právne posúdenie veci súdom v skutkovo totožných veciach za jednotnej právnej úpravy je v podmienkach materiálneho právneho štátu neakceptovateľné. Princíp právnej istoty musí byť plne realizovaný v praxi súdov, a to najmä prostredníctvom „ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít“. Vychádzajúc z premisy, že úloha najvyššieho súdu pri aplikácii princípu právnej istoty je absolútne kľúčová, ukázala sa potreba zriadenia veľkého senátu najvyššieho súdu s cieľom zabezpečenia jednoty rozhodovania najmä v zmysle jednoty judikatury a jej akceptovania súdmi nižších inšancií. Veľký senát predstavuje inštitucionálne zabezpečenie princípu právnej istoty vyjadreného v čl. 2 Civilného sporového poriadku (podľa čl. 2 ods. 2 časti vety pred bodkočiarkou Civilného sporového poriadku právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít). Povinnosť senátu najvyššieho súdu postúpiť vec veľkému senátu vyplýva priamo z § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Túto povinnosť má senát vždy, ak pri svojom rozhodovaní dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru už vyjadreného v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu. Predloženie veci na rozhodnutie veľkému senátu teda nezávisí od voľnej úvahy senátu najvyššieho súdu. Porušenie povinnosti predložiť vec veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku nie je iba porušením tohto zákonného ustanovenia, ale vzhľadom na základné právo na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy) aj pochybením, ktoré má ústavnoprávny rozmer. Z ústavného príkazu, že „nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi“, vyplýva, že nerespektovanie zákona, v akom zložení má byť vec rozhodovaná, predstavuje vo svojich dôsledkoch porušenie čl. 48 ods. 1 ústavy. Treba tiež zdôrazniť, že nepostúpenie veci na rozhodnutie veľkému senátu znamená v konkrétnych okolnostiach tohto prípadu popretie samotného účelu a zmyslu § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Za súčasného stavu totiž nič nebráni tomu, aby niektorý senát najvyššieho súdu v budúcnosti znova odlišne posúdil spornú právnu otázku, čím sa iba predlží stav právnej neistoty. Autoritatívnym a záväzným spôsobom možno totiž otázku vyriešiť iba verdiktom veľkého senátu.“

26. Senát 4 O sa aj s ohľadom na vyššie uvedený nález nestotožňuje s väčšinovým názorom veľkého senátu občianskoprávneho kolégia obsiahnutom v rozhodnutiach veľkého senátu sp. zn. 1VCdo/3/2019 a 1VCdo/4/2019.

26.1. Vec predkladajúci senát považuje závery uvedené v týchto rozhodnutiach za také, ktoré popierajú základný zmysel existencie inštitútu veľkého senátu, ktorým je zjednocovanie judikatúry najvyššieho súdu. Napriek tomu, že výskyt rozdielnych rozhodnutí v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva (viď m. m. nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 51/2014), vec predkladajúci senát považuje za náležité, aby si najvyšší súd dôsledne plnil svoju základnú úlohu zabezpečiť koherentnosť judikatúry a to zákonom stanoveným mechanizmom spočívajúcim najmä v inštitúte zverejňovania súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom, v inštitúte prijímania stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu a v inštitúte veľkého senátu, účelom ktorého je zjednocovanie rozhodovania senátov najvyššieho súdu.

26.2. Z dôvodovej správy k Civilnému sporového poriadku vyplýva, že veľký senát bol zavedený z dôvodu inštitucionálneho zabezpečenia princípu právnej istoty vyjadreného v čl. 2 C.s.p. Povinnosť dovolacieho senátu predložiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu a kompetencia veľkého senátu vzniká len vtedy, ak existuje judikatórny odklon (rozpor) ide vtedy, ak existujú dva rozporné právne názory vyslovené v rozhodnutiach najvyššieho súdu a existuje vôľa trojčlenného dovolacieho senátu odchyliť sa od právneho názoru vysloveného v predchádzajúcom rozhodnutí. Spor o interpretáciu právnej normy je daný, ak sú v najmenej dvoch rozhodnutiach najvyššieho súdu vyslovené právne názory, ktoré odlišným spôsobom vykladajú (interpretujú) rovnakú právnu normu (sp. zn. 1VCdo/4/2017 z 18. decembra 2017).

26.3. Senát 4 O sa nestotožňuje so záverom, že pokiaľ by existovalo rozhodnutie trojčlenného senátu najvyššieho súdu, vyjadrujúce odlišný právny názor už vyslovený iným alebo totožným trojčlenným senátom, nie je splnená zákonná podmienka uvedená v ustanovení § 48 ods. 1 C.s.p. Nesúhlasí ani s názorom, že v takomto prípade rozhodovanie o riešení právnej otázky, ktorá je rozhodovaná dovolacím súdom rozdielne prináleží trojčlennému senátu najvyššieho súdu a tento senát nemá inú možnosť, než len prikloniť sa k jednému z právnych názorov, ktoré už boli vyslovené vo vyššie uvedených rozhodnutiach najvyššieho súdu.

26.4. Konkrétne závery nenachádzajú jednoznačnú oporu v spomínanom rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/174/2016, na ktoré veľký senát občianskoprávneho kolégia v uvedených rozhodnutiach poukazoval. S uvedeným výkladom veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sa vec predkladajúci senát nestotožňuje. V prípade, keď text zákona jednoznačne stanovuje, v akých prípadoch je senát najvyššieho súdu povinný predložiť vec na prejednanie veľkému senátu (ak pri svojom rozhodovaní dospeje k právnenému názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu) je akýkoľvek zužujúci výklad ustanovenia § 48 C.s.p., ktorý v konečnom dôsledku naďalej umožňuje existenciu popri sebe navzájom si konkurujúcich rozhodnutí najvyššieho súdu, čím vo svojej podstate popiera samotný účel existencie tohto inštitútu, nevyhnutne presvedčivo odôvodniť. Podľa názoru vec predkladajúceho senátu argumenty uvedené v oboch rozhodnutiach veľkého senátu občianskoprávneho kolégia nie sú presvedčivé pre odôvodnenie vysloveného záveru o nevyhnutnosti prikloniť sa k jednému z (rozdielnych) právnych názorov, ktoré už boli vyslovené vo vyššie uvedených rozhodnutiach najvyššieho súdu samotným trojčlenným senátom.

26.5. Zákon neumožňuje trojčlennému senátu v prípadoch rozdielnej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu prikloniť sa k jednému z rozdielnych názorov a nepredložiť vec veľkému senátu. Samotné priklonenie sa k právnenému záveru vyjadrenému v jednom z vyššie citovaných rozhodnutí automaticky znamená odklon od právneho záveru, ktorý bol vyjadrený v opozitnom rozhodnutí, resp. rozhodnutiach najvyššieho súdu, čím je naplnená zákonná požiadavka na predloženie veci veľkému senátu.

26.6. Pri akceptovaní záveru vysloveného v uvedených rozhodnutiach veľkého senátu občianskoprávneho kolégia by dochádzalo k situáciám, kedy by bolo možné predložiť vec veľkému senátu len v prípadoch existencie ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a vec predkladajúci senát by mal v úmysle ju prekonať. V prípade, kedy by však bola rozhodovacia prax odlišná a trojčlenný senát by sa rozhodol prikloniť k jednému zo záverov, prípadne by chcel zaujať odlišný („tretí“) právny názor od skôr vyslovených právnych názorov, nepredložením veci na rozhodnutie veľkému senátu by nedochádzalo k zjednocovaniu rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, ale naopak k predlžovaniu stavu právnej neistoty, či k jej prehĺbovaniu, nakoľko by nebolo možné nastolenú právnu otázku vyriešiť autoritatívnym a záväzným spôsobom. Výklad prijatý veľkým senátom občianskoprávneho kolégia zároveň do budúcnosti nebráni tomu, aby iný senát najvyššieho súdu znova totožnú právnu otázku odlišne právne posúdil, ako bolo správne poznamenané v odlišnom stanovisku k rozhodnutiu sp. zn. 1VCdo/3/2019.

26.7. Existencia stavu právnej neistoty, prípadne predlžovanie tohto stavu nemohlo byť úmyslom zákonodarcu pri tvorbe aktuálnej právnej úpravy vzťahujúcej sa k dovolaciemu konaniu, keď napokon samotný zákonodarcu v dôvodovej správe pri zavádzaní inštitútu veľkého senátu uviedol, že veľký senát je inštitucionálnym zabezpečením práve princípu právnej istoty vyjadreného v čl. 2 základných princípov C.s.p.

27. Zároveň vec predkladajúci senát poukazuje napr. aj na rozsudok sp. zn. 5Cdo/148/2017 z 23. apríla 2020 a uznesenie sp. zn. 1Cdo/128/2019 z 30. marca 2020, z ktorých vyplýva, že pri konštatovaní rozdielnej rozhodovacej činnosti jednotlivých senátov najvyššieho súdu, vec rozhodujúci trojčlenný senát, pri priklonení sa k jednému právnenému názoru reprezentovanému určitou rozhodovacou líniou, nepovažoval za potrebné predložiť vec na rozhodnutie veľkému senátu aj napriek tomu, že sa tým zákonite odchyľil od odlišného právneho názoru vyjadreného v iných rozhodnutiach najvyššieho súdu.

28. Senát 4 O vzhľadom k uvedenému, akcentujúc skutočnosť, že v prípade existencie rozdielnosti právnych názorov dochádza aj priklonením sa k jednému právnenému názoru vždy k odklonu od druhého právneho názoru, čo je naplnením zákonného predpokladu spojeného s povinnosťou trojčlenného senátu predložiť vec veľkému senátu, predkladá vec veľkému senátu v zmysle § 48 ods. 1 C.s.p., nakoľko sa nestotožňuje s právnym názorom vyjadreným v rozhodnutiach sp. zn. 1VCdo/3/2019 a sp. zn. 1VCdo/4/2019 (viď bod 26.3.). Vzhľadom k tomu, že posúdenie tejto problematiky má zásadný dopad na vyhodnotenie skutočností, či je pri konštatovaní prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. v konkrétnej veci zákonným sudcom trojčlenný senát 4 O alebo veľký senát obchodnoprávneho kolégia a uvedené nie je možné považovať len za akademickú otázku, predkladá senát 4 O predmetnú vec veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia aj s otázkou, či je senát najvyššieho súdu povinný predložiť vec veľkému senátu v prípade, ak pri rozdielnej rozhodovacej praxi senátov najvyššieho súdu sa mieni prikloniť k jednému z už vyslovených právnych názorov a tým pádom sa odkloniť od druhého už vysloveného (odlišného) právneho názoru.

29. Senát 4 O je toho názoru, že vo vzťahu k prípustnosti dovolania, s ohľadom na judikatúru najvyššieho súdu týkajúcu sa namietaného nesprávneho právneho posúdenia, je potrebné sa zaoberať aj skutočnosťou, či skúmanie dobrej viery, vo vzťahu k druhej dovolateľom vymedzenej právnej otázke, je vo svojej podstate otázkou skutkovou alebo právnou, pretože pri vyvodení záveru o tom, že sa jedná o otázku skutkovú (ako to vyvodil najvyšší súd napr. v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/169/2017 vydanom po podaní dovolania v rozhodovanom spore), by nebolo dovolanie do právneho posúdenia vo vzťahu k druhej otázke vymedzenej dovolateľom (spočívajúca v namietanom nedostatočne prísnom posudzovaní otázky dobrej viery žalobcu v čase nadobúdania predmetných nehnuteľností z konkurznej podstaty úpadcu) v danej veci prípustné.

29.1. Z právnej úpravy týkajúcej sa vymedzenia prípustnosti dovolania na základe vymedzeného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 432 C.s.p. a tomu zodpovedajúcej judikatúry najvyššieho súdu (napr. uznesenia sp. zn. 1Obo/47/2017, 5Obo/22/2017, 4Obo/45/2017 - ktorého závery boli zároveň posúdené, ako ústavne súladné v uznesení ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 123/2020) vyplýva, že za relevantnú otázku, ktorou je oprávnený sa dovolací súd zaoberať v rámci dovolateľom predloženej argumentácie vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 C.s.p., je možné považovať len právnu otázku, a nie otázku skutkovú. Uvedený záver vyplýva aj zo skutočností, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 C.s.p.) a so zreteľom na toto ustanovenie nemôže pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C.s.p. posudzovať správnosť skutkových zistení odvolacieho súdu alebo spôsob vykonávania jednotlivých dôkazov alebo výsledok ich hodnotenia premietajúci sa do skutkových zistení odvolacieho súdu.

III. Posúdenie otázky, či skúmanie dobrej viery nadobúdateľa je otázkou skutkovou alebo právnou, trojčlenným senátom 4 O obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu

30. V tejto súvislosti senát 4 O opätovne poukazuje na uznesenie sp. zn. 8Cdo/169/2017, v rámci ktorého dovolací súd uviedol, že dobrá viera nadobúdateľa vyjadruje jeho vnútorný (psychický) stav. Dobrá viera ako psychický stav nemôže byť sama osebe predmetom dokazovania. Možno na ňu usudzovať len z okolností vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok a z ktorých možno vyvodiť, že sa nadobúdateľ dôvodne považuje za vlastníka veci. Skúmanie a posúdenie týchto okolností je preto otázkou skutkovou, a nie otázkou právnou, iba ktorá otázka, za splnenia ďalších predpokladov, môže byť relevantná z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C.s.p.

30.1. Zároveň dáva dovolací súd do pozornosti rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej aj len „NS ČR“) sp. zn. 22Cdo/1426/2002, ktoré však vychádza z Vážneho Zbierky rozhodnutí najvyššieho súdu vo veciach občianskych, ročník piaty, obsahujúci rozhodnutia z roku 1923, č. 2199, v zmysle ktorého posúdenie dobrej viery držiteľa nie je skutkovou otázkou, ale právnou otázkou.

31. Hodnotový prístup je jedným z univerzálnych trendov súkromného práva. Autonómia, ktorú poskytuje súkromné právo však neznamená automaticky ľubovoľnosť. Právny styk predpokladá určitú kvalitu konania, ktorá sa prejavuje férovým postupom, rešpektom k záujmom druhých, ohľaduplnosti k informačnému zvýhodneniu, úsilím o dosiahnutie spoločného zámeru, či snahou nespôsobiť ujmu.

31.1. Dobrá viera je metodický pojem, ktorého primárnou úlohou nie je dosiahnuť určitú a priori danú množinu prípustných alebo neprípustných konaní, ale zadať kritériá, ako dosiahnuť žiaducu kvalitu konkrétneho konania. Dobrá viera je teda abstraktným pojmom, ktorý vyžaduje značnú mieru dedukcie v aplikačnej fáze. Aj keď je síce možné legálne vypočítať typické kritériá dobromyseľného konania, spravidla sa však iniciatíva prenecháva súdnej praxi, keďže intuitívny prístup v konkrétnych prípadoch je stále spoľahlivejší, ako vytváranie legislatívnych konštrukcií. Jednotlivé judikátorne závery sú potom vďaka materiou k zovšeobecneniu a kategorizácii s tým, že výsledný produkt sa vracia do procesu aplikácie práva. Touto kontinuitou sa dosahuje stabilita a kohezia úpravy (BALARIN, J.: Poznámky k (absencii) princípu dobrej viery v návrhu občianskeho zákoníku; Bulletin advokacie, 2011, č. 1-2, s. 25).

32. V našom právnom poriadku nie je jednoznačne zakotvená dobrá viera v objektívnom zmysle, teda dobrá viera ako imperatív konania (ako je tomu v niektorých iných právnych poriadkoch, pričom základný komparatívny prehľad možno nájsť aj vo vyššie citovanom príspevku), no možno ju považovať za jeden zo základných princípov odvíjajúcich sa od princípu právneho štátu (v zmysle nálezu I. ÚS 549/2015). V slovenskom Občianskom zákonníku je dobrá viera legislatívne ukotvená iba ako predpoklad vzniku určitých právnych následkov a hovoríme o nej ako o subjektívnej dobrej viere, teda ako o psychickej kategórii. Definičnými znakmi subjektívnej dobrej viery je subjektívne chybné presvedčenie konajúcej osoby o existencii alebo neexistencii práva, právneho stavu alebo skutkového stavu a zároveň objektívna ospravedlniteľnosť takéhoto chybného presvedčenia. Objektívnym kritériom, ktoré slúži na preukázanie existencie subjektívneho presvedčenia je teda ospravedlniteľnosť takéhoto presvedčenia (Tégl, P.: Další úvahy o dobré víře v subjektivním smyslu. In Ad Notam 2007, č. 6, s. 186). Objektívne kritérium síce nie vždy umožní preukázať skutočné subjektívne presvedčenie osoby, ale umožní ho objektívizovať a určiť, či táto osoba objektívne mohla byť v dobrej viere. Posudzuje sa teda, či by priemerná osoba v rovnakom postavení vzhľadom na objektívne okolnosti mohla mať toto subjektívne presvedčenie (Jančo, M.: Význam dobrej viery v súkromnom práve. In bulletin slovenskej advokácie 2009, č. 7-8, s.13).

32.1. Pri tomto inštitúte je možné z časti sa oprieť o judikaturu zaoberajúcu sa dobrou vierou držiteľa (§ 130 ods. 1 OZ) pri riešení otázky oprávnenosti držby v súvislosti s vydržaním. V tomto prípade subjektívna dobrá viera, ako psychický stav, či vnútorné presvedčenie subjektu samé o sebe nemôže byť predmetom dokazovania (sp. zn. Cpj 51/84, R 45/1986), avšak predmetom dokazovania môžu byť skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno vyvodiť presvedčenie nadobúdateľa o dobrej viere, že mu vec patrí.

32.2. Či držiteľ veci je dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne. Nestačí jeho subjektívne presvedčenie, že mu vec patrí. Rozhodujúce pritom je, či držiteľ pri normálnej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte rozumne požadovať, mal, mohol mať alebo nemal, prípadne nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec patrí (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cz 57/87).

32.3. Obdobne Najvyšší súd Českej republiky vo svojej judikatúre dospel k záveru, že subjektívne (osobné) presvedčenie osoby teda ešte nezakladá dobrú vieru, ktorá sa posudzuje objektívne (ako objektívna vedomosť alebo nevedomosť). Podmienkou oprávnenej držby a vydržania vlastníckeho práva je, že držiteľ sa omylom domnieva, že je vlastníkom držanej veci a že jeho omyl je ospravedlniteľný (sp. zn. 22Cdo/1462/2006). Ospravedlniteľný omyl je taký omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že držiteľ postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať (sp. zn. 22Cdo/2190/2000). Najvyšší súd Českej republiky teda neponíma subjektívnu dobrú vieru ako čisto psychickú kategóriu (vedomosť alebo nevedomosť o určitej skutočnosti), ale požaduje určitý objektívny štandard chovania, keď používa pojem „normálna opatrnosť, ktorú možno rozumne požadovať“.

33. S poukazom na uvedené závery a zároveň aj na rozhodnutie Vážneho Zbierky rozhodnutí najvyššieho súdu vo veciach občianskych, ročník piaty, obsahujúci rozhodnutia z roku 1923, č. 2199, senát 4 O zastáva právny názor, že posúdenie dobrej viery nadobúdateľa nie je skutkovou, ale právnou otázkou a z uvedeného dôvodu môže byť predmetom prieskumu dovolacím súdom aj dovolaťom vymedzená druhá právna otázka.

33.1. Nad rámec uvedeného vec predkladajúci senát považuje za žiadúce, aby v prípade prelomenia princípu nemo plus iuris v prospech dobromyseľného nadobúdateľa spôsobom, kedy v každom jednotlivom prípade bude potrebné, aby sa všeobecné súdy zaoberali myšlienkovým náročným procesom vyhodnotenia, ktoré zo základných práv stojacich vo vzájomnej kolízii uprednostnia, závery vedúce k vzniku vlastníckeho práva, ktoré možno primárne považovať za právne, bolo možné preskúmať aj v rámci dovolacieho konania pri podaní dovolania podľa § 421 ods. 1 C.s.p.

34. Vzhľadom k tomu, že trojčlenný senát najvyššieho súdu 4 O dospel pri predbežnom prejednaní dovolania, pri posúdení otázky prípustnosti podaného dovolania, k odlišnému právnemu záveru, než vyslovil najvyšší súd v uznesení sp. zn. 8Cdo/169/2017 z 29. novembra 2018 (viď bod 30), nemôže o otázke, či posúdenie dobrej viery nadobúdateľa je skutkovou alebo právnou otázkou, a to najmä vo vzťahu k otázke prípustnosti dovolania podaného podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p. sám rozhodnúť, keďže rozhodnutie o dovolaní (a definitívne vyriešenie predmetnej otázky) patrí do výlučnej právomoci veľkého senátu obchodnoprávneho kolegia najvyššieho súdu.

35. Vzhľadom k už uvedeným záverom (bod 21.7.) je podľa názoru vo veci rozhodujúceho senátu dovolacieho súdu daná prípustnosť dovolania žalovaného podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. a preto pristúpil k zodpovedaniu dovolaťom nastolenej otázky.

K prvej dovolacej otázke

36. Vo vzťahu k prvej právnej otázke, týkajúcej sa nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcu v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou a právnymi názormi dovolacieho súdu, dovolací súd uvádza, že jej vymedzenie zodpovedá dovolaciemu dôvodu podľa § 432 C.s.p. V predmetnej časti dovolania sa žalovaný (po zohľadnení celého textu jeho dovolania v súlade s ustanovením § 124 ods. 1 v spojení s § 438 ods. 1 C.s.p.) vo svojej podstate domáha vyriešenia právnej otázky, „či možno nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od osoby, ktorá v skutočnosti nie je jej vlastníkom, ale o ktorej vlastníkom práve svedčí zápis v katastri nehnuteľností a to len na základe dobrej viery nadobúdateľa tejto nehnuteľnosti“.

Relevantná právna úprava

37. Podľa článku 1 ods. 1 ústavy, Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

37.1. Podľa článku 20 ods. 1 ústavy, každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

37.2. Podľa ustanovenia § 132 ods. 1 OZ vlastníctvo veci možno nadobudnúť kúpou, darovacou alebo inou zmluvou, dedením, rozhodnutím štátneho orgánu alebo na základe inej skutočnosti ustanovenej zákonom.

37.3. Podľa ustanovenia § 133 ods. 2 OZ, ak sa prevádza nehnuteľná vec na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo vkladom do katastra nehnuteľností podľa osobitných predpisov, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

37.4. Podľa ustanovenia § 78 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „ZKR“) do súpisu správca zapisuje aj majetok, ktorého zahrnutie do všeobecnej podstaty alebo oddelenej podstaty je sporné najmä preto, že sa nachádza u tretej osoby alebo že tretia osoba k nemu uplatňuje právo, ktoré zapísanie majetku do súpisu vylučuje. Pri spornom zápise správca v súpise poznamená dôvody sporného zápisu a uvedie osobu, v ktorej prospech pochybnosti sporného zápisu svedčia. Ak správca ani pri vynaložení odbornej starostlivosti nemôže zistiť osobu, v ktorej prospech

pochybnosti sporného zápisu svedčia, poznámku o spornom zápise zo súpisu vymaže po uplynutí 30 dní od zverejnenia sporného zápisu v Obchodnom vestníku. Iné poznámky o spornom zápise správca vymaže zo súpisu, len čo s odbornou starostlivosťou zistí, že zahrnutie majetku do všeobecnej podstaty alebo oddelenej podstaty je nesporné.

37.5. Podľa ustanovenia § 78 ods. 2 ZKR správca bezodkladne po zverejnení sporného zápisu v Obchodnom vestníku písomne vyzve osobu, v ktorej prospech do súpisu zapísal poznámku, aby do 30 dní od doručenia výzvy uviedla dôvody a predložila dôkazy, ktoré zapísanie majetku do súpisu vylučujú. Ak správca na základe uvedených dôvodov a predložených dôkazov s odbornou starostlivosťou zistí, že vyzvaná osoba má právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu, majetok zapísaný do súpisu bezodkladne po súhlase príslušného orgánu zo súpisu vylúči; inak vyzvanú osobu bezodkladne opätovne písomne vyzve, aby do 30 dní od doručenia výzvy uplatnila svoje právo na súde žalobou podanou proti nemu s poučením o následkoch zmeškania tejto lehoty.

37.6. Podľa ustanovenia § 78 ods. 3 ZKR ten, kto uplatňuje právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu, musí tak urobiť u správcu alebo na súde žalobou podanou proti správcovi najneskôr do 30 dní od zverejnenia zápisu tohto majetku do súpisu v Obchodnom vestníku. Neskôr môže právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu uplatniť u správcu alebo na súde žalobou podanou proti správcovi len ten, koho majetok bol zapísaný do súpisu s poznámkou v prospech iného alebo nikoho alebo bez poznámky, i keď mal byť zapísaný s poznámkou v prospech neho. Ak sa právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu včas neuplatní, zanikne; právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu zanikne najneskôr rozvrhnutím výťažku zo spešenia dotknutého majetku.

37.7. Podľa ustanovenia § 78 ods. 4 ZKR, ak súd rozhodne o vylúčení majetku zo súpisu, správca majetok zapísaný do súpisu bezodkladne zo súpisu vylúči. Trovy konania o vylúčení majetku zo súpisu sú podľa rozhodnutia súdu pohľadávkou proti dotknutej podstate.

37.8. Podľa ustanovenia § 78 ods. 5 ZKR, kým je majetok zapísaný do súpisu s poznámkou alebo kým sa o majetku vedie na súde konanie o jeho vylúčení zo súpisu, správca nemôže majetok speňažiť, ibaže by majetok bol bezprostredne ohrozený skazou, zničením alebo iným podstatným znehodnotením; v tom prípade má veriteľ s nárokom na vydanie majetku právo na vydanie výťažku zo spešenia tohto majetku.

37.9. Podľa ustanovenia § 28 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení platnom a účinnom v rozhodnom čase (ďalej aj „katastrálny zákon“) práva k nehnuteľnostiam zo zmlúv uvedené v § 1 ods. 1 sa zapisujú do katastra vkladom, ak tento zákon neustanovuje inak.

37.10. Podľa ustanovenia § 28 ods. 2 katastrálneho zákona práva k nehnuteľnostiam uvedené v § 1 ods. 1 vznikajú, menia sa alebo zanikajú vkladom do katastra, ak tento zákon neustanovuje inak.

37.11. Podľa ustanovenia § 28 ods. 3 katastrálneho zákona právne účinky vkladu vznikajú na základe právoplatného rozhodnutia správy katastra o jeho povolení.

37.12. Podľa ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, údaje katastra uvedené v § 7 sú hodnoverné, ak sa nepreukáže opak.

37.13. Podľa ustanovenia § 70 ods. 2 katastrálneho zákona, údaje katastra, a to údaje o právach k nehnuteľnostiam, parcelné číslo, geometrické určenie nehnuteľnosti, druh pozemku, geometrické určenie a výmera katastrálneho územia, názov katastrálneho územia, výmera poľnohospodárskej jednotky alebo lesnej hospodárskej jednotky, alebo organizačnej jednotky, údaje o základných a podrobných polohových bodových poliach, údaje o bodových poliach, ako aj štandardizované geografické názvy sú hodnoverné a záväzné, ak sa nepreukáže opak. Záväzným údajom katastra nie je druh pozemku evidovaného ako parcela registra "E".

37.14. Podľa ustanovenia § 71 ods. 1 katastrálneho zákona, záväzné údaje katastra sa používajú najmä na ochranu práv k nehnuteľnostiam, na účely správy daní a poplatkov, na ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu, ochranu lesného pôdneho fondu, tvorbu a ochranu životného prostredia, hospodársku činnosť a na informačné systémy o nehnuteľnostiach.

Záver vyplývajúce z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Ústavného súdu Slovenskej republiky

38. Vo vzťahu k judikatúre najvyššieho súdu vo veci rozhodujúci senát v plnom rozsahu poukazuje na judikatúru dovolacieho súdu uvedenú v bodoch 14 - 17 odôvodnenia tohto uznesenia.

39. V predmetnej veci je dovolací súd viazaný právnym názorom vysloveným v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016 podľa ustanovenia § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky, z ktorého vyplýva, že

„Aj keď Občiansky zákonník explicitne neupravuje všeobecný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam od nevlastníka iba na základe dobrej viery nadobúdateľa, s výnimkou vydržania nemožno bezvýnimočne tvrdiť - ako to konštatovali všeobecné súdy - že samotná absencia vlastníckeho práva prevodcu (dominum auctoris) povedie automaticky k neplatnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva. V tomto smere musí dôjsť aj k určitému posunu v doterajšej judikatúre ústavného súdu v riešení otázky „nemo plus iuris“ (I. ÚS 50/2010) o nové interpretačné závery či vývoj sociálnej reality najmä v zmysle zásadnej ochrany tej osoby, ktorá robila právny úkon s dôverou v určitý - jej druhou stranou prezentovaný skutkový stav. Navyše, ak bol potvrdený údajmi z verejnej štátnej vedenej evidencie a najmä, keď ho potom aprobuje aj príslušný orgán verejnej moci [kataster nehnuteľností, súd a pod.].

Princíp dobrej viery chrániaci účastníkov súkromnoprávných vzťahov je jedným z kľúčových prejavov princípu právnej istoty odvíjajúceho sa od princípu právneho štátu. Nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, musí byť poskytovaná široká ochrana, pretože v opačnom prípade by si nikdy nemohol byť istý svojím vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu (porovnaj aj R 14/2009). Otázkou dobrej viery takého nadobúdateľa vlastníckeho práva sa tak všeobecne súdy musia vždy riadne zaoberať pri jeho spochybňovaní treťou osobou.

Ústavný súd z hľadiska poskytnutia ústavnoprávnej ochrany musí tak postaviť na rovnakú úroveň vlastnícke právo pôvodného vlastníka a nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti novým nadobúdateľom na základe jeho dobrej viery. Tým sa dostávajú do vzájomnej kolízie obidve ústavné hodnoty - princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa (princíp dobrej viery, dôvery v akty štátu a právnej istoty v demokratickom právnom štáte) a princíp ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet, t. j. nikto nemôže previesť na iného viac práv, než koľko sám má). Pokiaľ však nemožno zachovať maximum z obidvoch základných práv (čo platí aj pre tento prípad), treba prihladiť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu. Vyššie riziko má niešť nedbať vlastník, než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní.

K rovnakým záverom došla aj naša predvojnová judikatúra, či neskoršia jurisprudencia (rozhodnutie č. 10750 - „pocitvé nadobudnutie nahrádza len nedostatok vlastníctva predchodu, nie však ostatné podmienky platnej zmluvy.“, či rozhodnutie č. 9836 alebo Luby, Š. Nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka. Výber z diela a myšlienok. Bratislava: Iura edition, 1998, s. 449), ako aj zahraničná právna úprava (napr. čl. 1153 talianskeho Codice civile, maďarsky občiansky zákonník, 5. kniha, 2. časť, titul V, kapitola IX, čl. 5:39, alebo komentár k čl. 169 civilného kódexu Poľskej republiky, C. H. Beck 2014, s. 366, či k § 367 rakúskeho občianskeho práva, Springer Verlag, 2010 Wien, s. 133, alebo Tegl, P.: Niektoré teoretické problémy nadobúdania od neoprávneného, Právni rozhledy č. 10/2009, s. 344, či „Spôsob, akým vec opustila sféru vplyvu vlastníka, ako kritérium dôležité pre ochranu nadobúdateľa pri nadobúdaní od neoprávneného“, Právni rozhledy č. 4/2016, s. 120n. a pod), preto ústavný súd nevidí dôvod sa k nim opäť neprihlásiť a prevziať ich tak, že ak sťažovateľ pri nadobudnutí nehnuteľnosti evidovaných v katastri nehnuteľnosti konal v dobrej viere v konštitutívny akt štátu (v tomto prípade dvojnásobný - opatrenie konkurzného súdu a rozhodnutie o povolení vkladu), mal by požívať ústavnú ochranu.

Obdobnou problematikou sa zaoberal aj Ústavný súd Českej republiky (napr. III. ÚS 415/15 op.) a v ostatnom náleze sp. zn. III. ÚS 247/14 z 28. januára 2016 zhrnul svoju doterajšiu judikatúru s jasným záverom o originárnom spôsobe nadobudnutia vlastníckeho práva dobromyseľným nadobúdateľom, ktorému treba poskytnúť ústavnoprávnú ochranu, ak odvodzoval svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam evidovaným v katastri nehnuteľnosti od právneho úkonu, ktorý by bol neskôr posúdený hoci aj absolútne neplatným. Nevyhnutným predpokladom pre tento originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva je dobrá viera nadobúdateľa, ktorú sú všeobecné súdy povinné dôsledne posúdiť s ohľadom na individuálne okolnosti každého prípadu. Potom už zistenie, že osoba bola v dobrej viere, základná poskytnutie ochrany jej vlastníckemu právu. Ústavný súd sa domnieva, že toto pravidlo možno použiť aj pre riešenie skutkovo podobných prípadov na území Slovenska, lebo nám dáva rozumný zmysel na usporiadanie celej matérie, pri rovnakom právnom základe (č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platnom znení).“

40. Vo vzťahu k rozhodovanej právnej otázke dovolací súd poukazuje aj na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 151/2016 z 03. mája 2017. V predmetnom rozhodnutí ústavný súd skonštatoval, že „Pokiaľ ide o ústavnoprávne posúdenie sťažnosti sťažovateľov, ústavný súd síce vidí rozdiel medzi konaním o určenie vlastníctva a konaním o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi, v obidvoch prípadoch však ide o obdobné určovacie žaloby, v ktorých podľa názoru ústavného súdu musia byť uvedené princípy ochrany dobrej viery dobromyseľného nadobúdateľa chránené rovnakým spôsobom. Inak povedané, úvahy krajského súdu podporené staršími judikatórskymi závermi najvyššieho súdu (sp. zn. 3 Cdo 154/2010, sp. zn. 3 Cdo 29/2010) vo svetle preferovaného princípu ochrany dobrej viery dobromyseľného nadobúdateľa neobstoja. Ak má totiž mať určovacia žaloba okrem iného aj preventívny charakter (má predchádzať ďalším sporom), nemožno vidieť rozumný dôvod na to, aby sa otázka dobrej viery nadobúdateľa, ktorý je evidovaný v katastri nehnuteľností ako vlastník, neskúmala v konaní o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi, a aby všeobecné súdy v podstate umelo predžovali stav právnej neistoty a nútili strany do podávania ďalších (zbytočných) žalôb, v ktorých by sa táto otázka následne riešila. Navyše, aj rozhodnutie o takomto určení musí deklarovať existenciu právneho vzťahu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia podľa § 154 ods. 1 OSP (teraz § 217 ods. 1 CSP). Pokiaľ taký právny vzťah už neexistuje, nemôže mať ani návrh na určenie, že veci patria do dedičstva po zomrelom poručiťovi, úspech. V napadnutom rozsudku krajského súdu však absentuje akékoľvek vyváženie kolidujúcich práv žalobcov ako právnych nástupcov pôvodného vlastníka (poručiťľa) a sťažovateľov, ktorí o sebe tvrdia, že sú dobromyseľnými nadobúdateľmi, ktorým má byť poskytnutá súdna ochrana ich vlastníckeho práva. Ústavný súd preto zotrávajúc na názoroch uvedených v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru“.

40.1. V obdobnom duchu ústavný súd vydal aj nález sp. zn. I. ÚS 460/2017 z 20. decembra 2017, z ktorého vyplýva, že „Pre účely tohto rozhodnutia však možno v stručnosti parafrázovať kľúčové východiská a závery, ktoré ústavný súd vo vzťahu k predmetnej problematike zatiaľ konzistentne zastáva. Ochrana dobrej viery chrániacej účastníkov súkromnoprávných vzťahov je jedným z kľúčových prejavov princípu dôvery a právnej istoty, odvíjajúceho sa od princípu právneho štátu. Táto ochrana môže vylúčiť ochranu vlastníckeho práva pôvodného vlastníka. Poskytnutie prednosti jednej z obidvoch požiadaviek však musí vyjsť zo starostlivého skúmania individuálnych okolností každého prípadu a s ohľadom na zásadu „nemo plus iuris ad alium transfere potest, quam ipse habet“ s náležitým a prísnyim hodnotením dobrej viery nadobúdateľa vlastníckeho práva. Je pritom potrebné nájsť praktickú konkordanciu medzi obidvoma protikladne pôsobiacimi princípmi tak, aby zostalo zachované maximum z obidvoch, a ak to možné nie je, potom dať prednosť tomu riešeniu, ktorému svedčí ešte ďalší princíp či všeobecne uznávaná predstava spravodlivosti. Je preto nutné prisvedčiť sťažovateľom, že napadnutými rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k porušeniu ich práv na spravodlivý proces (a v jeho dôsledku i k porušeniu vlastníckeho práva), lebo bol bez ďalšieho (a teda neopodstatnene) uprednostňovaný iba žalobcami prezentovaný záujem na ochrane ich práv. Tento postup tak fakticky predstavuje aplikáciu nesprávnej normy či opomenutie iného pravidla (vyplývajúceho z ústavných princípov), ktoré na danú vec všeobecne tiež dopadali.“

40.2. V náleze sp. zn. I. ÚS 92/2018 z 05. septembra 2018 ústavný súd uviedol, že „Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd aj napriek rozhodnutiu veľkého senátu pristúpil k posúdeniu prípustnosti dovolania aj z druhého uplatneného dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, dospel však k nesprávnemu záveru o jeho absencii. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia sa tiež ústavnému súdu javí, že najvyšší súd vyhodnotil zhodu v právnom názore medzi prvoinštančným súdom a odvolacím súdom o absolútnej neplatnosti právneho úkonu - zmluvy a o tom, že dobromyseľnosť sťažovateľov je bez právneho významu. Vo vzťahu k uzneseniu sp. zn. 6 Cdo 71/2011 z 27. februára 2013, v ktorom zaujal najvyšší súd iný právny názor k otázke dobromyseľnosti nadobúdateľov nehnuteľností, najvyšší súd napadnuté uznesenie vôbec neodôvodnil. Tiež sa vôbec nevyjadril ani k nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, na ktorý sťažovatelia v dovolaní tiež poukazovali. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, ktorým sťažovatelia odôvodňovali prípustnosť dovolania, je založený na rozdielnosti v rozhodovaní dovolacím súdom. Preto aj prípadný súlad v právnom názore medzi prvoinštančným súdom a odvolacím súdom nemohol odôvodňovať záver o tom, že dovolanie nemohlo byť prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Z uvedeného vyplýva, že najvyšší súd nesprávne aplikoval ustanovenie relevantnej právnej normy (Civільného sporového poriadku) vo vzťahu k situácii rozdielnej judikatúry, na ktorú poukazovali sťažovatelia. Ako nedostatok napadnutého rozhodnutia považuje ústavný súd aj postup, ktorým najvyšší súd aj napriek záveru o neprípustnosti dovolania skúmal dovolacie dôvody. Pokiaľ najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia pristúpil k posúdeniu dôvodnosti námietky dobromyseľnosti sťažovateľov pri nadobudnutí nehnuteľností ako dovolacieho dôvodu, mal dovolanie zamietnuť podľa § 448 CSP. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uvádza, že pokiaľ sťažovatelia uplatnili dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP a najvyšší súd sa obmedzil iba na zhodu v právnom názore medzi prvoinštančným a odvolacím súdom o tom, že ich dobromyseľnosť je bez právneho významu, pričom vôbec nezohľadnil odlišné rozhodnutie najvyššieho súdu v skutkovo obdobnej veci a ani judikatúru ústavného súdu, rozhodol arbitrárne, čím porušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.“

40.3 V nadväznosti na uvedený nález dovolací súd dodáva, že senát 7 C občianskoprávneho kolégia dňa 28. mája 2020 uznesením sp. zn. 7Cdo/31/2020 opätovne odmietol vo veci podané dovolanie.

Judikatúra Ústavného súdu Českej republiky

41. Podľa Ústavného súdu Českej republiky (ďalej aj „ÚS ČR“) vo všeobecnosti je možno povedať, že princíp dobrej viery (chrániaci účastníkov súkromnoprávných vzťahov) je možné chápať ako jeden z kľúčových prejavov princípu právnej istoty, ktorý je odvoditeľný z normatívneho princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 Ústavy Českej republiky). Súvisiacou filozofickou a sociologickou kategóriou je potom princíp dôvery v úkony ďalších osôb pri akomkoľvek sociálnom styku s nimi, ktorý je základným predpokladom pre fungovanie komplexnej spoločnosti. Dôveru je potrebné pokladať za elementárnu kategóriu sociálneho života. Jednak vyjadruje vnútorný postoj odrážajúci eticky odôvodnené predstavy a očakávania jednotlivých členov spoločnosti a z druhej strany je výrazom princípu právnej istoty, ktorý predstavuje jeden zo základných prvkov materiálne, t.j. hodnotovo chápaného právneho štátu, ktorého ústavné normatívny výraz je obsiahnutý v čl. 1 ods. 1 Ústavy Českej republiky. Nakoľko princíp ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa pôsobí proti princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, je nutné nájsť praktickú konkordanciu medzi oboma protikladne pôsobiacimi princípmi tak, aby zostalo zachované maximum z obidvoch, a pokiaľ to nie je možné, potom tak, aby výsledok bol zlučiteľný so všeobecnou predstavou spravodlivosti (nález sp. zn. II. ÚS 165/11 zo dňa 11. mája 2011).

41.1. Vo vzťahu k vývoju názorov ÚS ČR na danú problematiku možno odkázať na nálezy sp. zn. II. ÚS 77/2000 zo dňa 23. januára 2001, nález pléna sp. zn. Pl. ÚS 78/06 zo 16. októbra 2007, sp. zn. II. ÚS 1747/2007 zo dňa 29. novembra 2007, sp. zn. I. ÚS 143/07 zo dňa 25. februára 2009, sp. zn. I. ÚS 3061/11 zo dňa 13. augusta 2012, sp. zn. I. ÚS 3314/11 zo dňa 02. októbra 2012.

41.2. Ústavný súd Českej republiky v nich zdôraznil, že všeobecné súdy sú pri výklade a aplikácii podústavných noriem povinné rešpektovať ústavnoprávne pravidlá a princípy tak, aby súčasne dostali svojej povinnosti poskytovať ochranu ako právam v rovine podústavného práva, tak právam základným, pretože základné práva a slobody sú práve pod ich ochranou. V podmienkach materiálneho právneho štátu je úlohou sudcu nachádzať riešenia, ktoré by zaisťovali maximálnu realizáciu základných práv účastníkov sporu a pokiaľ to nie je možné, rozhodnúť v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti.

41.3. V náleze sp. zn. II. ÚS 2048/09 z 02. novembra 2009 potom ÚS ČR zdôraznil, že každá právna úprava musí vyjadrovať rešpekt k všeobecným právnym zásadám (princípom), ako je dôvera v právo, právna istota a predvídateľnosť právnych aktov, ktoré vytvárajú právny poriadok demokratického právneho štátu, resp. sú z neho odvoditeľné. Na právne normy je tiež nutné kľať požiadavky obsahové, pretože v materiálnom právnom štáte založenom na myšlienke spravodlivosti predstavujú základné práva korektív ako obsahu právnych noriem, tak aj ich interpretácie a aplikácie. Preto je úlohou sudcu v podmienkach materiálneho právneho štátu nachádzať riešenie, ktoré by zaisťovalo maximálnu realizáciu základných práv účastníkov sporu, a pokiaľ to nie je možné, rozhodnúť v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti, resp. podľa všeobecného prirodzeno-právneho princípu.

41.4. Zároveň pripomenul svoju predchádzajúcu judikatúru (napr. vo veci sp. zn. Pl. ÚS 21/96 a Pl. ÚS 19/98), podľa ktorej všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho môže a musí odchýliť, pokiaľ si to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z princípov, ktoré majú svoj základ v ústavne konformnom právnom poriadku ako významovom celku, a že povinnosť súdu nachádzať právo neznamená iba vyhľadávať priame a výslovné pokyny v zákonnom texte, ale tiež povinnosť zisťovať a formulovať, čo je konkrétnym právom aj tam, kde ide o interpretáciu

abstraktných noriem a ústavných zásad. Ja však nevyhnutné sa pri vyššie popísanom výklade a aplikácii príslušného zákona vyvarovať ľubovôli a preto rozhodnutie súdu sa musí zakladať na racionálnej argumentácii. Ústavný súd Českej republiky tak na všeobecné súdy kladie povinnosť v každom ním prejednávanej prípade, aj keby to bolo značne komplikované a netypické, zohľadňovať jeho špecifické okolnosti a individuálne rozmery a urobiť všetko pre dosiahnutie spravodlivého riešenia, akokoľvek zložité sa to môže javiť.

41.5. Zároveň Ústavný súd Českej republiky v mnohých svojich rozhodnutiach vyložil, že z pohľadu ústavnoprávneho je nutné stanoviť podmienky, pri ktorých splnení má nesprávna aplikácia podústavného práva všeobecnými súdmi za následok porušenie základných práv a slobôd. Ústavný súd vymedzil tieto podmienky najmä nasledovným výpočtom: Základné práva a slobody v oblasti jednoduchého práva pôsobia ako regulatívne idey, na ktoré nadväzujú komplexy jednoduchého práva. Porušenie niektorej z týchto noriem, a to v dôsledku svojvôle, alebo v dôsledku interpretácie, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (napr. prílišný formalizmus) potom zakladá dotknutie na základnom práve a slobode. Pritom prílišný formalizmus pri výklade právnych noriem vedúci k extrémne nespravodlivému záveru potom znamená porušenie základných práv (Vrcha, P.: Nabytí nemovitosti (zapsané v katastru nemovitostí) od nevlastníka. Praha: Leges, 2015, s.64).

42. V náleze ÚS ČR sp. zn. I. ÚS 2219/12 zo dňa 17. apríla 2014 sa ústavný súd veľmi podrobne a ucelene zaoberal otázkou nadobudnutia nehnuteľnosti od nevlastníka s ohľadom na dobrú vieru nadobúdateľa a na jeho závery je možné v predmetnej veci podporne poukázať.

42.1. V uvedenom náleze skonštatoval, že „starý“ Občiansky zákonník (v predmetnej problematike u nás doposiaľ aktuálny) neobsahoval žiadne ustanovenie explicitne upravujúce všeobecný spôsob nadobudnutia vlastnického práva k nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností od neoprávneného na základe dobrej viery nadobúdateľa a ani iným spôsobom (okrem vydržania). Napriek tomu však vzhľadom k zásadným ústavným princípom - ako je princíp právnej istoty a z neho vychádzajúci princíp dôvery v akty štátu a ochrany dobrej viery, princíp ochrany nadobudnutých práv - je potrebné dospieť k záveru, že aj za účinnosti „starého“ občianskeho zákonníka bolo nevyhnutné zvažovať a chrániť aj práva dobromyseľného nadobúdateľa. Bolo teda možné, aby aj v prípade, že nadobúdateľ odvodzoval svoje vlastnícke právo od osoby, ktorá vlastnícke právo mala nadobudnúť na základe právneho úkonu, ktorý sa neskôr ukázal absolútne neplatným (teda táto osoba v skutočnosti vlastnícke právo nenadobudla), sa tento nadobúdateľ stal skutočným vlastníkom veci, a to aj inak ako vydržaním. Fundamentálnou podmienkou pre takéto - z povahy veci originárne a nie derivátne - nadobudnutie vlastníctva pritom bola práve dobrá viera nadobúdateľa; navyš ústavný súd takúto možnosť nadobudnutia vlastníctva dovodil iba v prípadoch vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam evidovaným v katastri nehnuteľností, a to práve s ohľadom na súvislosti a význam takejto verejnoprávnej evidencie. V neposlednom rade potom ústavný súd k takémuto kroku - formuláciu ústavnoprávnej požiadavky ochrany dobrej viery nad zákonný rámec pri nadobúdaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam evidovaným v katastri - pristúpil s ohľadom na dlhodobú nečinnosť zákonodarcu, ktorý sám v rozpore s ústavnoprávnymi princípmi nevyhnutnú ochranu dobrej viery nezaistil; za takejto situácie sú to potom všeobecné súdy, ktoré sú povinné zaistiť a poskytovať ochranu dobrej viery, vyplývajúcej z ústavného poriadku.

42.2. V tejto súvislosti je možné tiež bližšie poukázať na ustálenú judikatúru ÚS ČR týkajúcu sa prípadov, kedy sa ústavný súd pri dlhodobej nečinnosti zákonodarcu nemôže obmedziť iba na svoju funkciu „negatívneho“ zákonodarcu, ale musí, v rámci vyváženia jednotlivých zložiek moci charakteristických pre právny štát založený na úcte k právam a slobodám človeka a občana (čl. 1 ods. 1 Ústavy Českej republiky), vytvoriť priestor pre zachovanie základných práv a slobôd (nález sp. zn. Pl. ÚS 20/05 z 28. februára 2006).

42.3. K svojmu záveru o možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva aj od neoprávneného pritom ústavný súd dospel v dvoch krokoch. Najprv zdôraznil, že dobrá viera nového nadobúdateľa, resp. jeho nadobudnutie nehnuteľnosti v dobrej viere si všeobecne zasluhuje totožnú ústavnú ochranu ako vlastnícke právo pôvodného vlastníka. S ohľadom na túto skutočnosť potom bolo nutné obe kolídujúce ústavné hodnoty vážiť (viď nález sp. zn. II. ÚS 165/11, bod 21 in fine).

42.4. Ústavný súd Českej republiky v tomto smere poukázal na úzku súvislosť princípov dobrej viery, dôvery v akty štátu a právnu istotu v demokratickom právnom štáte. Vo svojej rozhodovacej praxi Ústavný súd Českej republiky už mnohokrát vyslovil, že princíp právnej istoty neodmysliteľne patrí medzi základné atribúty a základné hodnoty demokratického právneho štátu (čl. 1 ods. 1 Ústavy Českej republiky), pričom jeho neopomenuteľnou súčasťou je aj dôvera jednotlivca v rozhodovaciu činnosť orgánov štátu, či už ide o rozhodovanie orgánov moci zákonodarnej, výkonnej či súdnej. Snaha o nastolenie stavu, kedy jednotlivec môže dôverovať v akty štátu a v ich vecnú správnosť, je tak základným predpokladom fungovania materiálneho právneho štátu. Inak povedané, podstatou uplatňovania verejnej moci v demokratickom právnom štáte je princíp dobrej viery jednotlivca v správnosť aktov verejnej moci a ochrana dobrej viery v nadobudnuté práva konštituované aktami verejnej moci, či už v individuálnom prípade vyplývajú priamo z normatívneho právneho aktu, alebo z aktu aplikácie práva. Princíp dobrej viery pritom pôsobí bezprostredne v rovine subjektívneho základného práva ako jeho ochrana, v rovine objektívnej sa potom prejavuje ako princíp prezumpcie správnosti aktu verejnej moci (nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 150/01, nález sp. zn. I. ÚS 163/02, nález sp. zn. I. ÚS 398/04, či nález sp. zn. I. ÚS 544/06).

42.5. Vychádzajúc z uvedeného je preto zjavné, že nadobúdateľ nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností konajúci v dobrej viere v obsah tejto evidencie je hoden ústavnej ochrany, a to práve s ohľadom na existenciu tejto verejnoprávnej evidencie, zápis do nej (vo forme vkladu) je pri prevode evidovaných nehnuteľností nevyhnutnou, avšak nie jedinou, podmienkou nadobudnutia vlastníckeho práva novým vlastníkom a má konštitutívne účinky. Inými slovami povedané, ústavná ochrana patrí nadobúdateľovi v katastri evidovanej nehnuteľnosti, ktorý konal v dobrej viere (konštitutívny) akt štátu, ktorým bola do katastra ako vlastníka predmetnej nehnuteľnosti zapísaná osoba, ktorá potom mala na nadobúdateľa previesť vlastnícke právo k danej nehnuteľnosti, aj keď by tak táto osoba v skutočnosti urobiť nemohla, keďže nebola oprávneným vlastníkom veci. Po vyznačení jeho vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, ktoré predstavuje ďalší konštitutívny akt štátu, potom o to viac tento nadobúdateľ môže byť v dobrej viere aj o tom, že sa platne stal vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti.

42.6. Takémuto dobromyseľnému nadobúdateľovi tak svedčí minimálne právo na ochranu majetku v zmysle čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej tiež „Dodatkový protokol“), ktorého integrálnou súčasťou je tiež ochrana „legitímneho očakávania“ nadobudnutia majetkovej hodnoty. Pojem „majetok“ totiž v kontexte tohto ustanovenia podlieha autonómnemu výkladu, t.j. nezávislému na prípadnej definícii pojmu vo vnútroštátnom právnom poriadku; a to navyš výkladu dosť širokému - zahŕňa teda nielen veci a nehmotné statky, ale v podstate akýkoľvek nárok či záujem majetkovej povahy majúci nejakú hodnotu. Musí sa pritom jednať o nárok, či záujem existujúci, skutočný. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pod pojmom „majetok“ označuje buď „existujúci majetok“, alebo majetkovú hodnotu (vrátane pohľadávok), o ktorých sťažovateľ môže tvrdiť, že má minimálne „legitímne očakávania“ ich splnenia; nestačí teda výhľad na získanie, či dôvera v budúce získanie majetku (porovnaj napr. nález ÚS ČR sp. zn. Pl. ÚS 2/02, nález sp. zn. I. ÚS 642/03, nález sp. zn. I. ÚS 353/04 a ďalšie; rozhodnutie veľkého senátu ESLP o prijateľnosti vo veci Gratzinger a Gratzingerová proti Českej republike zo dňa 10. júla 2002 č. 39794/98, rozsudok ESLP vo veci Glaser proti Českej republike zo dňa 14. februára 2008 č. 55179/00 a ďalšie rozhodnutia ESLP citované v uvedených nálezo; podrobne viď tiež Bobek, M. In Kmec, J., Kosář, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 1257 an.). U dobromyseľného nadobúdateľa je pritom založené práve prinajmenšom legitímne očakávanie nadobudnutia vlastníckeho práva ku konkrétnej nehnuteľnosti, a to s ohľadom na vklad jeho vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, teda akt štátneho orgánu konštituujuce jeho vlastnícke právo. K tomuto aktu navyš dochádza potom, čo dobromyseľný nadobúdateľ dodržal všetky zákonné požiadavky pre nadobudnutie vlastníckeho práva prevodom, s výnimkou toho, že prevodom bol nevlastník, t.j. k tejto dispozícii neoprávnený. Nadobúdateľ sa však vzhľadom k zápisu v katastri nehnuteľností domnieval (bol v dobrej viere), že je vlastníkom. Na závere, že dobromyseľnému nadobúdateľovi svedčí právo na ochranu majetku v zmysle čl. 1 Dodatkového protokolu, pritom nič nemôže zmeniť ani skutočnosť, že o určenie vlastníckeho práva, teda jeho subjektu, práve prebieha spor medzi dobromyseľným nadobúdateľom a pôvodným vlastníkom. V opačnom prípade by totiž zmieneným základným právom nebol chránený ani pôvodný vlastník, existenciu ktorého základného práva na ochranu majetku (vlastníctva) však nikto nespochybňuje. Napokon ústavný súd podotkol, že z vyššie uvedeného vyplýva, že právo na ochranu majetku v zmysle Dodatkového protokolu má širší rozsah než právo na ochranu vlastníctva v zmysle čl. 11 Listiny, pričom však vzhľadom k autonómnemu chápaniu pojmu „majetok“ v prvom z dokumentov môže byť niekedy náročné vymedziť, či sa v konkrétnom prípade obidve práva prekrývajú alebo nie. Preto sa Ústavný súd Českej republiky priklonil k tomu, že aj v otázkach nadobudnutia od neoprávneného je v hre práve právo dobromyseľného vlastníka na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu.

42.7. Samotná nevyhnutnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa sama o sebe ešte neznamená, že by obdobnú ústavnú ochranu nebolo nutné poskytnúť tiež vlastníckemu právu pôvodného vlastníka, ktorého vlastnícke právo k nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností nebolo nikdy preveďené na inú osobu vzhľadom k absolútnej neplatnosti zrealizovaného prevodného úkonu. Ako už Ústavný súd Českej republiky konštatoval v náleze sp. zn. II. ÚS 165/11, princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa tak pôsobí proti princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, resp. právo dobromyseľného nadobúdateľa na ochranu majetku (v zmysle čl. 1 Dodatkového protokolu) tu pôsobí proti vlastníckemu právu pôvodného vlastníka. Jedná sa teda o stret dvoch základných práv.

42.8. Pri strete dvoch základných práv musia všeobecné sudy najprv rozpoznať, ktoré základné práva jednotlivých účastníkov sporu sú v hre, a potom, s prihliadnutím k všetkým rozhodným okolnostiam daného prípadu, musí rozhodnúť tak, aby pokiaľ to je možné zostalo zachované z oboch základných práv čo najviac. Pokiaľ to nie je možné, potom bude potrebné dať prednosť tomu základnému právu, v ktorého prospech svedčí všeobecná idea spravodlivosti, resp. všeobecný princíp (viď napr. nález sp. zn. I. ÚS 353/04, nález sp. zn. I. ÚS 3571/10, sp. zn. Pl. ÚS 34/09, sp. zn. I. ÚS 1826/11).

42.9. V danom type prípadov sa jedná o stret práva dobromyseľného nadobúdateľa na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu a vlastníckeho práva pôvodného vlastníka podľa čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu. V rámci realizácie úsilia zachovať maximum z obidvoch dotknutých práv, tu bude vždy záležať na okolnostiach jednotlivého rozhodovaného prípadu. Na jednej strane bude mnohokrát zrejmé, že je nemožné chrániť dané dve práva súčasne, pretože sa vzájomne vylučujú. Buď teda bude poskytnutá ochrana dobromyseľnému nadobúdateľovi a uznaný zánik vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, alebo bude uznané vlastnícké právo pôvodného vlastníka a právo dobromyseľného nadobúdateľa na ochranu majetku mu bude musieť ustúpiť. Stret dotknutých práv tak bude musieť byť riešený až v treťom kroku, t.j. v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti resp. všeobecným princípom. Na strane druhej je možné predstaviť si aj také prípady, kedy bude možné napríklad sporný predmet vlastníckeho práva (napríklad nezastavaný pozemok) spravodlivo rozdeliť medzi oba dotknuté subjekty. Riešenie tohoto tretieho kroku tak bude vždy závislé od okolností a špecifik prejednávaneho prípadu. Pokiaľ bude prístupné k tretiemu, poslednému kroku, bude v rámci neho potrebné v každom prípade zohľadniť určité všeobecné skutočnosti a súvislosti, dopadajúce na všetky prípady riešeného typu (možnosť dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností) a rovnako tak individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu. V rámci uvedených všeobecných súvislostí je potom nevyhnutné zvážiť najmä nasledujúce súvislosti.

42.10. Bez toho, aby ÚS ČR spochybňoval zásadný význam a váhu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 11 Listiny základných práv a slobôd, chrániaceho pôvodného vlastníka nehnuteľnosti, a to ako negatívne proti zásahom štátu, tak pozitívne proti zásahom iných, súkromných osôb, zdôraznil, že na strane dobromyseľného nadobúdateľa stojí tiež širší záujem na zachovaní a neznižení dôvery jednotlivcov v akty verejnej moci. Ústavný súd Českej republiky opakovane konštatoval, že „z ústavného hľadiska nie je možné akceptovať, aby jeden štátny orgán pri výkone verejnej moci autoritatívne preskúmal a osvedčil, resp. konštituoval v prospech konkrétnej osoby určité právo, na ktorého existenciu sa táto osoba spolieha v dôsledku dobrej viery v správnosť aktu štátu, a aby následne iný štátny orgán, v úplne inom konaní, tejto osobe totožné právo odhal ako dôsledok toho, že jeho pôvodné rozhodnutie bolo údajne vadné“ (viď nález sp. zn. IV. ÚS 42/09, sp. zn. I. ÚS 398/04). Obdobný záver ústavný súd pritom prijal aj priamo vo vzťahu k verejnoprávnej evidencii nehnuteľností (nech aj v kontexte s presahom do právnej úpravy účinnej v 70. rokoch, podľa ktorej však dokonca zápis do evidencie nehnuteľností mal iba účinky evidenčné, nie konštitutívne, ako má vklad dnes) - v náleze sp. zn. I. ÚS 2576/10 považoval za ťažko akceptovateľné, pokiaľ príslušný štátny orgán osvedčil určité skutočnosti o tom, že právni predchodcovia sťažovateľky nadobudli sporné pozemky, čím vyvolal v jednotlivcovi dobrú vieru v správnosť týchto skutočností a v samotný akt štátu, a následne potom iný štátny orgán - všeobecný súd - dovodil, že sa jednotlivec spoliehať na správnosť aktov štátneho orgánu nemal. Je potom potrebné trvať aj na tom, že princíp prezumpcie správnosti aktov verejnej moci v súvislosti s ochranou dobromyseľného nadobúdateľa má stále svoj význam, aj keď podľa § 5 zákona č. 265/1992 Sb. prieskumná činnosť katastrálneho úradu predchádzajúca realizácii samotného zápisu (vkladu) do katastra nehnuteľností nedopadala na všetky podmienky platnosti (resp. všetky dôvody absolútnej neplatnosti) právneho úkonu týkajúceho sa prevodu vlastníckeho práva. Naviac pokiaľ by tomu tak nebolo, mohlo by dôjsť k závažnej diskreditácii samotného zmyslu vedenia katastra nehnuteľností a jeho autority a k súvisiacemu narušeniu systému vecnoprávných vzťahov k nehnuteľnostiam. V tejto súvislosti vo svojich skorších rozhodnutiach (náleze sp. zn. II. ÚS 165/11 a ďalších) poukázal na nedostatočnosť a polovičatosť právnej úpravy zásady materiálnej publicity katastra nehnuteľností (§ 11 zákona č. 265/1992 Sb.), ústiacu dokonca v jej nezlučiteľnosť s ústavnými maximami, najmä princípmi právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv. Pokiaľ zákonodarca, tak ako v právnej úprave účinnej do 31. decembra 2013, na strane jednej počítal s dobrou vierou jednotlivcov v zápis v katastri nehnuteľností a zároveň zavedie konštitutívny charakter zápisu práv k nehnuteľnostiam do katastra na základe zmluvných dispozícií s nimi, t.j. že bez aktu štátneho orgánu (zápisu do katastru) nemôže na základe zmluvného úkonu dôjsť k vzniku, zmene, či zániku evidovaného práva; potom súčasne na strane druhej nemôže uložiť riziko z nesprávnosti (nepravdivosti) údajov v katastri na osoby jednajúce v dobrej viere v tieto údaje. V demokratickom právnom štáte, rešpektujúcim nadradenosť jednotlivca nad štátom a uctievaním si pravidiel, že štátna moc slúži občanom, nie naopak, je totiž neprípustné, aby jednotlivci konajúci v dobrej viere v akt štátu sám niesol zásadné riziko nesprávnosti, resp. chybnosti tohto aktu.

42.11. Ochrana dobromyseľných nadobúdateľov tak priamo súvisí so záujmom na zachovaní dôvery jednotlivcov v akty verejnej moci, naopak u ochrany pôvodných vlastníkov tomu tak už byť nemusí. ÚS ČR zdôraznil, že dobromyseľní nadobúdateľa sa totiž nijak nepodieľali na predchádzajúcich zápisoch do evidencie, vrátane toho zápisu, ktorým bol ako vlastník nehnuteľnosti zaevidovaný niekto, kto nim po práve nebol. Naopak v prípade zápisu (vkladu) do katastra nehnuteľností na základe čo aj absolútne neplatnej zmluvy pôvodný vlastník nehnuteľnosti spravidla vystupuje ako účastník tejto zmluvy, a teda si je vedomý aj konania pred katastrálnym úradom, keďže podľa § 4 ods. 1 zákona č. 265/1992 Sb. je účastníkom tohto správneho konania. Okrem výnimočných prípadov (podvodov a pod.) teda nie je možné, aby ku zmene, resp. zániku jeho práva k nehnuteľnosti, ak sa opiera o predchádzajúcu zmluvu, došlo bez akéhokoľvek jeho vedomosti. Tu tak k slovu môže prísť aj všeobecná právna zásada, podľa ktorej práva patria bdelym (vigilantibus iura scripta sunt).

42.12. Naopak sa Ústavnému súdu Českej republiky javilo nespravodlivým klásť riziko zápisu práva do katastra na základe neplatnej zmluvy na dobromyseľné osoby, ktoré nenesú žiadny podiel zodpovednosti za neplatnosť danej zmluvy uzatvorenej medzi tými, koho tieto osoby považujú za svojich právnych predchodcov. Z pohľadu možnosti vedomosti o prípadnej absolútnej neplatnosti prevodnej zmluvy sú spravidla v silnejšej pozícii pôvodní vlastníci než následní dobromyseľní nadobúdateľa. Nie je tiež možné prehliadať, že nejde len o otázku platnosti nadobúdacieho titulu bezprostredne predchádzajúceho evidovaného vlastníka nehnuteľnosti. Pokiaľ by sa zotrvávalo na názore, že vlastnícké právo je možné v prejednávanych prípadoch nadobudnutia od nevlastníka nadobudnúť taktiež vydržaním, t.j. najskôr po desiatich rokoch (pri splnení ďalších zákonných podmienok), potom by to znamenalo, že osoby, na ktoré má byť vlastnícké právo k nehnuteľnosti prevedené na základe zmluvy, by si vždy mali overiť platnosť nadobúdajúcich titulov všetkých predchádzajúcich evidovaných vlastníkov nehnuteľnosti prinajmenšom za obdobie posledných desiatich rokov (a naviac aj právny dôvod nadobudnutia vlastníkom, ktorý vec držal pred desiatimi rokmi, s ohľadom na jeho dobrú vieru). Pokiaľ by tak neurobili, nemohli by si byť istí svojím vlastníctvom. Takéto bremeno sa zdá byť zjavne neúmerným a nezodpovedajúcim poňatiu materiálneho právneho štátu (porovnaj nález sp. zn. I. ÚS 143/07). Naviac by takáto situácia viedla k úplnému oslabeniu samotného zmyslu vedenia katastra ako dôveryhodnej evidencie právnych vzťahov k nehnuteľnostiam.

42.13. V neposlednom rade je podľa Ústavného súdu Českej republiky v rámci všeobecných súvislostí potrebné upozorniť tiež na nadužívanie absolútnej neplatnosti ako následku vadných právnych úkonov v právnej úprave účinnej do 31. decembra 2013 (t.j. podľa „starého“ Občianskeho zákonníka), ktoré bolo kritizované tiež v odbornej literatúre (v tomto zmysle porovnaj napr. Eliáš, K. Co přináší nový občanský zákoník byznysu? Obchodněprávní revue, 2012, č. 5, s. 148 a nasl.) a ktorého nevhodnosť bola reflektovaná aj pri príprave nového Občianskeho zákonníka. Pokiaľ by dobromyseľným nadobúdateľom nebola poskytovaná ochrana, znamenala by práve uvedená skutočnosť ešte väčšiu mieru ohrozenia ich práv nadobudnutých v dobrej viere. Pritom naopak, aj podľa Najvyššieho súdu Českej republiky, v prípade relatívnej neplatnosti právneho úkonu týkajúceho sa prevodu nehnuteľnosti by bolo „očividne v rozpore s princípom právnej istoty a ochranou nadobudnutých práv v dobrej viere a priori odmietnuť ochranu [ďalším dobromyseľným] nadobúdateľom“ (rozsudok NS ČR sp. zn. 30Cdo/2371/2010).

42.14. Vzhľadom k uvedenému je preto podľa ústavného súdu možné zhrnúť, že práve uvedené skutočnosti svedčia skôr v prospech uprednostnenia ochrany dobromyseľného nadobúdateľa. V rámci tretieho kroku riešenia stretu základných práv dobromyseľného nadobúdateľa a pôvodného vlastníka je však nevyhnutné zohľadniť ešte ďalšie súvislosti a okolnosti, všeobecné i individuálne. Až po zvážení všetkých relevantných skutočností bude v konkrétnom prípade možné rozhodnúť, v prospech ktorého z konkurujúcich práv svedčí všeobecná idea spravodlivosti, a ktorému je teda namieste dať v kolízii prednosť (v obdobnom duchu porovnaj tiež rozsudok NS ČR sp. zn. 28Cdo/2652/2011, či článok Bílková, J. Ochrana vlastníckeho práva se zřetelem k institutu dobré víry. Duplicita vlastnictví. Právní rozhledy, 2012, č. 15-16, s. 528 a nasl.). V rámci týchto skutočností bude nutné vziať do úvahy napríklad dĺžku doby, ktorá ubehla od vadného zápisu (t.j. urobeného na základe absolútne neplatného prevodného právneho úkonu) do katastra nehnuteľností, než sa pôvodný vlastník začal domáhať svojho práva; okolností, za ktorých k takémuto absolútne neplatnému právnomu úkonu a následnému zápisu do katastra nehnuteľností došlo, najmä teda či pri tom bol spáchaný trestný čin a či sa pôvodný vlastník mohol naozaj zúčastniť predmetného katastrálneho konania; či investície, ktoré už dobromyseľný nadobúdateľ na danú nehnuteľnosť vynaložil.

42.15. V tejto súvislosti ústavný súd zvlášť podotkol, že pokiaľ dôjde k podvodnému prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností z pôvodného vlastníka na inú osobu, ktoré prípady nie sú celkom ojedinelé, bude mať v eventúálnom vlastníckom spore následný dotknutý dobromyseľný nadobúdateľ voči pôvodnému vlastníkovi spravidla veľmi oslabenú pozíciu. V prevažnej väčšine takýchto prípadov totiž bude z hľadiska všeobecnej idey spravodlivosti prvoradá obnoviť vlastnícky vzťah pôvodného vlastníka, teda stav predchádzajúci podvodnému konaniu.

42.16. Pre úplnosť Ústavný súd Českej republiky ešte dodal, že v prípadoch skôr riešených ústavným súdom bola otázka dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa všeobecnými súdmi úplne ignorovaná, resp. nebola vôbec posudzovaná, pretože jej nebola priznaná zodpovedajúca relevancia a nutnosť obdobnej (ústavnej) ochrany ako vlastníckemu právu pôvodného vlastníka; či už by potom záver všeobecných súdov pri riešení stretu dvoch základných práv o tom, kto (v akom rozsahu) je nositeľom sporného vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, bol akýkoľvek. Pritom práve skúmanie a zistenie existencie dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa sú v takýchto prípadoch úplne kľúčové, keďže všetky vyššie rozvedené úvahy o riešení stretu dvoch základných práv sa odvíjajú práve od záveru o naplnení nadobúdateľovej dobrej viery. V tomto ohľade je tak možné znovu pripomenúť apel ústavného súdu vyslovený v jeho predchádzajúcich rozhodnutiach, a to že samotnú existenciu dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa je potrebné vždy náležite posúdiť a prisne hodnotiť, s ohľadom na všetky okolnosti nadobudnutia predmetných nehnuteľností ďalším nadobúdateľom.

42.17. S ohľadom na kritiku Najvyššieho súdu Českej republiky pritom Ústavný súd Českej republiky zdôraznil, že neprehliadol, že väčšina odbornej civilistickej literatúry sa k všeobecnej možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka na základe dobrej viery podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2013 neprikláňala. Táto literatúra totiž pochopiteľne vychádzala spravidla prednostne z textu zákonných predpisov, ktoré samy s takouto možnosťou priamo nepočítajú. Naopak ústavný súd odôvodnil, prečo je z pohľadu ústavnoprávneho potrebné chrániť dobrú vieru ďalšieho nadobúdateľa aj nad rámec zákonných ustanovení. Jeho závery, vyslovené v predchádzajúcich nálezoch, sa pritom stretli so súhlasnou odozvou aj v časti odbornej literatúry (napr. Borsík, D. Nadobudnutie vlastníctva od neoprávneného ako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve. Právni rozhledy, 2013, č. 7, s. 239 an.; Bílková, J. Ochrana vlastníckeho práva se zřetelom k institutu dobré víry. Duplicita vlastnictví. Právni rozhledy, 2012, č. 15-16, s. 528 a nasl.).

42.18. Ďalej ústavný súd uviedol, že judikatúra nemôže byť strnulou, ale práve naopak vyvíjajúcou sa, aj keď samozrejme každú, a tým skôr zásadnejší posun v názoroch súdu by mal byť riadne odôvodnený. Dynamický vývoj judikatúry ústavného súdu k otázke ochrany dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti bol zmapovaný už v náleze sp. zn. II. ÚS 165/11 a v aktuálnom náleze potom bolo poukázané aj na následné judikátorne smerovanie. V priebehu doby teda došlo tiež k odôvodnenému prehĺbeniu záverov vyslovených v plenárnom náleze sp. zn. Pl. ÚS 78/06 a požadujúcich ochranu dobrej viery nadobúdateľa v obmedzenejšej miere, než je požadované teraz. Jedná sa však vskutku o prehĺbenie predchádzajúcej judikatúry a nadviazanie na ňu, nie o jej negáciu a založení rozporu s ňou.

42.19. Najvyšší súd Českej republiky vytýkal judikatúre ústavného súdu, že vo svojich záveroch nezohľadnila inštitúty držby a vydržania, ktoré sa dokonca vplyvom týchto záverov mali stať obsolentnými. Podľa názoru Ústavného súdu Českej republiky dobromyseľné nadobudnutie vlastníckeho práva a vydržanie predstavujú dva rôzne spôsoby originárneho nadobudnutia vlastníckeho práva, založené celkovo na odlišných podmienkach, medzi ktorými sa ale v oboch prípadoch nachádza oprávnená držba. Čo sa týka podmienok prvého z uvedených spôsobov nadobudnutia vlastníckeho práva, ústavný súd už vyššie podrobne rozviedol, že pri zvažovaní, či právo dobromyseľného nadobúdateľa na ochranu majetku môže pôsobiť aj proti vlastníckemu právu pôvodného vlastníka (pokiaľ nejde zachovať ich obe), je treba zohľadňovať ako všeobecné súvislosti, tak individuálne okolnosti každého prípadu. Konkrétne potom je možné opodstatnenosť a možnosť súbežnej existencie ako inštitútu nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka, tak inštitútu vydržania, ilustratívne preukázať na skutočnosti, že zatiaľ čo k ochrane v dobrej viere nadobudnutých práv možno pristúpiť vždy až u ďalšieho nadobúdateľa (po nevlastníkovi), možnosť vydržania sa vzťahuje práve aj na onoho nevlastníka, teda toho, kto mal vlastnícke právo nadobudnúť priamo od pôvodného vlastníka, samozrejme s ohľadom na neplatnosť prevodného právneho úkonu sa tak nestalo. Je možné potom uzavrieť, že aj keď obidva spôsoby nadobudnutia vlastníckeho práva majú spoločné styčné body, podmienky ich aplikácie sa celkom nezhodujú.

43. Ústavný súd Českej republiky zároveň v uznesení sp. zn. IV. ÚS 775/16 uviedol, že k nadobudnutiu vlastníckeho práva od neoprávneného na základe dobrej viery nadobúdateľa v zápis v katastri nehnuteľností môže dôjsť skutočne len v mimoriadnych situáciách, v ktorých dobromyseľný nadobúdateľ nemohol ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré je po ňom možné požadovať, spoznať, že stav zapísaný v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti. Je nutné vychádzať z premisy, že právny poriadok v dobe prevodu predmetných nehnuteľností nadobudnutie od neoprávneného neumožňoval. Výnimka z tohto pravidla dovodená ústavným súdom, znamenajúca poskytnutie ochrany nadobúdateľovi, ktorý nehnuteľnosti nadobudol od neoprávneného (proti pôvodnému vlastníkovi), je možná výhradne vtedy, pokiaľ nadobúdateľ objektívne nemal možnosť pri zachovaní maximálnej obozretnosti zistiť, že kupuje nehnuteľnosť od osoby, ktorá vlastníkom v skutočnosti nie je. Posúdenie dobrej viery musí byť v týchto prípadoch prisne a pokiaľ o nej panujú dôvodné pochybnosti, nie je možné výnimku z nemožnosti nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka aplikovať (rozsudok NS ČR sp. zn. 30Cdo/3698/2016).

IV. Posúdenie otázky možnosti prelomenia princípu nemo plus iuris v prospech princípu dobrej viery trojčlenným senátom 4 O obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu

44. Senát 4 O považuje v prvom rade za dôležité vysvetliť, z akého dôvodu pristupuje k predloženiu konkrétnej veci veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia v otázke týkajúcej sa prelomenia zásady nemo plus iuris.

44.1. Podľa § 48 ods. 1 C.s.p. ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor.

44.2. Právny názor ústavného súdu vyjadrený v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015 je jednoznačný v tom, že zásadu nemo plus iuris je možné prelomiť princípom dobrej viery chrániacim účastníkov súkromnoprávnych vzťahov, pričom nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, musí byť poskytovaná široká ochrana a otázku dobrej viery takého nadobúdateľa vlastníckeho práva sa všeobecne súde musia vždy riadne zaoberať pri jeho spochybňovaní treťou osobou. Najvyšší súd je v zmysle kasačnej záväznosti povinný rešpektovať právne záväzný názor ústavného súdu, ktorý napokon svoje vyjadrenie našiel aj v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/102/2017, či ďalších rozhodnutiach, v ktorých dovolací súd síce nevyjadril jednoznačný právny názor o možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris, no uložil súdom nižších inšancií povinnosť skúmať existenciu dobrej viery nadobúdateľa vlastníckeho práva od neoprávneného.

44.3. Zároveň je však senát 4 O nútený skonštatovať, že rešpektovaním uvedeného právneho názoru sa odkláňa od rozhodnutí, v ktorých najvyšší súd vyjadril právny názor (doposiaľ relevantným zákonným spôsobom neprekonaný), v zmysle ktorého prelomenie zásady nemo plus iuris nemožno akceptovať a skúmanie dobrej viery má svoje opodstatnenie len vo vzťahu k inštitútu vydržania vlastníckeho práva. Uvedený názor je reprezentovaný napríklad rozhodnutiami najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/223/2016, 3Cdo/115/2016, 3Cdo/144/2010, 5MCdo/12/2011. Vzhľadom k tomu, že zmyslom najvyššieho súdu je zjednocovať rozhodovaciu prax súdov nižších inšancií a zároveň veľký senát je inštitútom slúžiacim na zjednocovanie samotnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, pričom v predmetnej otázke možno konštatovať jednoznačnú rozdielnosť v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu, možno prelomiť uvedený právny názor najvyššieho súdu len prostredníctvom inštitútu veľkého senátu podľa § 48 ods. 1 C.s.p. Vec predkladajúci senát uvedený záver opiera aj o samotnú judikatúru ústavného súdu, ktorá jednoznačne hovorí o tom, že ústavnému súdu neprináleží zjednocovať rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu a súdov nižších inšancií, preto samotným nálezhom sp. zn. I. ÚS 549/2015 nemohlo relevantným (zákonom predpokladaným) spôsobom dôjsť k zmene judikatúry najvyššieho súdu.

44.4. Vo vzťahu k uvedenému dovolací súd poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 127/2019 z 26. novembra 2019, z ktorého vyplýva, že „Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd pre úplnosť pripomína, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať právomoc, ktorá je podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)) zverená najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05). Nie je preto možné vnímať postavenie ústavného súdu ako orgánu, ktorého úlohou by bolo zjednocovať stanoviská najvyššieho súdu (m. m. I. ÚS 199/07, II. ÚS 273/08, IV. ÚS 331/09, III. ÚS 197/2011), ako aj rozhodovaciu prax všeobecných súdov (m. m. I. ÚS 199/07, I. ÚS 18/08, II. ÚS 152/2011). Naviac, od 1. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry predovšetkým úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu. Podľa § 48 ods. 1 CSP v prípade, ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu a v uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor. Do týchto kompetencií najvyššieho súdu nemá ústavný súd oprávnenie zasahovať (m. m. IV. ÚS 342/2010, III. ÚS 348/2011, IV. ÚS 142/2012, III. ÚS 11/2014). Tým, že najvyšší súd svojím napadnutým rozhodnutím sp. zn. 2 Cdo 119/2018 z 31. mája 2018 arbitrárne rezignoval na náležité vecné prejednanie predmetného dovolania podaného sťažovateľom, zároveň v konečnom dôsledku zmaril aj zákonom predpokladanú možnosť, aby veľký senát najvyššieho súdu zaujal vo svojom rozhodnutí záväzný zjednocujúci právny názor, ktorý by už reflektoval aj právny názor ústavného súdu o absencii pasívnej vecnej legítimácie Ústavu pamäti národa vyjadrený v náleze sp. zn. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra

2017.

Na základe uvedeného ústavný súd rozhodol, že najvyšší súd napadnutým uznesením sp. zn. 2 Cdo 119/2018 z 31. mája 2018 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).“

44.5. Rovnako tak má senát predkladajúci vec veľkému senátu za to, že pri konštatovaní nejednotnosti rozhodovacej praxe jednotlivých senátov najvyššieho súdu možno zmenu judikatúry doceliť jedine rozhodnutím veľkého senátu, ktorý v rámci vyriešenia dovolacieho súdu predloženej právnej otázky zaujme vo veci jednoznačný právny názor, a to aj v prípade, pokiaľ by mal mať veľký senát v konkrétnom prípade rolu iba potvrdzovateľa právneho názoru ústavného súdu. Kasačná záväznosť rozhodnutia ústavného súdu žiadnym spôsobom neovplyvňuje a nevylučuje povinnosť trojčlenného senátu, po splnení zákonom stanovených podmienok, predložiť vec na rozhodnutie veľkému senátu. Uvedený názor vec predkladajúci senát zdôvodňuje aj judikatúrou ústavného súdu, v zmysle ktorej nerešpektovaním zákonom stanovenej povinnosti trojčlenného senátu, ktorý sa mieni odkloniť od právneho názoru vysloveného v inom rozhodnutí najvyššieho súdu, dochádza k porušeniu práva na zákonného sudcu. Uvedené vyplýva napríklad aj z nálezů ústavného súdu II. ÚS 332/2018 z 22. októbra 2018), v ktorom uviedol, že „Za situácie, keď senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, pričom v danej právnej otázke neexistuje stanovisko veľkého senátu, ale ani publikované stanovisko senátu, je jeho zákonnou povinnosťou postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Skutočnosť, že existuje publikované stanovisko k danej právnej otázke, ktoré však vychádza z odlišného znenia zákona umožňujúceho (aj) rozdielny výklad, neoprávňuje senát nepostúpiť vec veľkému senátu.“

44.6. V tomto smere vec predkladajúci senát svoj názor opiera aj o závery judikatúry Ústavného súdu Českej republiky, ktoré možno aplikovať aj v podmienkach daných našou právnou úpravou, z ktorej vyplýva, že „Postúpenie veci veľkému senátu nepredstavuje pre trojčlenný senát najvyššieho súdu možnosť, ale za splnenia zákonných podmienok predstavuje obligatórny postup. Ak trojčlenný senát najvyššieho súdu vo veci rozhodne sám a v rozhodnutí vyjadrí právny názor odlišný od právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, prípadne veľkého senátu a nepredloží vec na rozhodnutie veľkému senátu, poruší trojčlenný senát najvyššieho súdu ústavný príkaz, v zmysle ktorého nikto nemôže byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi“ (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 613/06 z 18. apríla 2007).

45. Vo veci rozhodujúci senát dovolacieho súdu sa v kontexte vyššie uvedeného nestotožňuje s právnym záverom, ktorý bol prezentovaný v rozhodnutiach sp. zn. 3Cdo/223/2016, 3Cdo/115/2016, 3Cdo/144/2010, 5MCdo/12/2011 a to, že právny nástupca nemôže platne nadobudnúť vlastnícke právo, ak subjekt, od ktorého odvodzuje (derivatívne) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti, toto právo nikdy nenadobudol, a teda ho ani nemohol ďalej platne previesť (vychádzajúc aj z rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 50/2010) a dobrá viera týchto ďalších nadobúdateľov je významná len potiaľ, že im možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa (§ 129 a nasl. Občianskeho zákonníka). Dobrú vieru ale súčasný právny poriadok žiadne iné právne následky nepriznáva. Ochrana, ktorú poskytuje nadobúdateľovi, nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Pokiaľ teda zápis v katastri nehnuteľnosti nezodpovedá skutočnosti, má skutočnosť prevahu nad zápisom v katastri.

46. Pri vyriešení prvej dovolateľom nastolenej právnej otázky sa senát 4 O naopak stotožňuje so záverom vysloveným v uznesení sp. zn. 6Cdo/71/2011 z 27. februára 2013 v časti, v ktorej tvrdil, že „nemožno vylúčiť situáciu, keď proti princípu ochrany práva pôvodného vlastníka bude pôsobiť princíp ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa. V súvislosti s riešením kolízie týchto princípov dovolací súd zastáva názor, že ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejme, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol. Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé“. Napokon sa stotožňuje aj so záverom vysloveným v uznesení sp. zn. 4Cdo/102/2017 z 27. júna 2019, v zmysle ktorého „vlastníkom veci sa stane ten, kto legálne získal vec zapísanú v katastri nehnuteľností a bol vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere v oprávnenie druhej zmluvnej strany vlastnícke právo previesť na základe riadneho titulu“.

47. Na odôvodnenie predmetného právneho názoru senát 4 O obchodnoprávneho kolégia uvádza nasledovné:

47.1. Potreba prekonania tradičnej koncepcie chápania prameňov práva v európsko-kontinentálnom systéme práva, podľa ktorej, v porovnaní so systémom anglosaským, judikatúra vyšších súdov, prípadne súdov ústavných, z povahy veci prameňom práva nemôže byť (a to najmä s ohľadom na argument suverenity ľudu), sa dostáva do popredia predovšetkým s ohľadom na dynamiku spoločenských zmien, na ktorú nie je legislatíva schopná reagovať ani obrovskou hypertrofiou právnych predpisov. V tejto situácii, vychádzajúc z princípu zákazu denegatio iustitiae nezostáva nič iné, len uznať, že za určitých obmedzených podmienok existuje možnosť justície dovoliť, a to najmä na základe všeobecných právnych princípov (písaných i nepísaných), právne riešenie posudzovanej veci (HOLLÄNDER, P.: *Filosofie práva*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012, s. 217). Príklad takéhoto postupu môžeme vidieť aj v rozhodnutí ÚS ČR sp. zn. Pl. ÚS 33/97 zo dňa 17. decembra 1997, z ktorého vyplýva, že „Moderná demokratická písaná ústava je spoločenskou zmluvou, ktorou sa ľud predstavujúci ústavodarnú moc (pouvoir constituant) stavia v jedno politické (štátne) teleso, zakotvuje vzťah individua k celku a sústavu mocenských (štátnych) inštitúcií. Dokument inštitucionalizujúci sústavu základných všeobecne akceptovaných hodnôt a formujúci mechanizmus a proces utvárania legitímnych mocenských rozhodnutí nemôže existovať mimo verejnosti akceptovaného kontextu hodnôt, predstav spravodlivosti, ako i predstáv o zmysle, účele a spôsobe fungovania demokratických inštitúcií. Inými slovami, nemôže fungovať mimo minimálneho hodnotového a inštitucionálneho konsenzu. Pre oblasť práva z toho plynie záver, že prameňom práva všeobecne, ako aj prameňom práva ústavného, a to i v systéme písaného práva, sú rovnako aj základné právne princípy a zvyklosti“. Za súčasného konštatovania historickej príbuznosti slovenskej i českej právnej úpravy je možné sa stotožniť aj s myšlienkou, že „I v českom práve takto platí a je bežne aplikovaná rada všeobecných právnych princípov, ktoré nie sú výslovne obsiahnuté v právnych predpisoch. Príkladom je právny princíp, podľa ktorého neznalosť práva neospravedlňuje alebo princíp neprípustnosti retroaktivity, a to nie len pre odvetvie práva trestného. Iným príkladom sú výkladové pravidlá a contrario, a minori ad maius, a maiori ad minus, reductio ad absurdum a pod. Ďalším, a to moderným ústavným nepísaným pravidlom, je riešenie kolízie základných práv a slobôd princípom proporcionality.“

47.2. Právne princípy, vychádzajúc z Dworkinovej koncepcie právnych princípov [ktorej obsahom je téza, že právnymi princípmi sú aj tie princípy, ktoré nemajú dostatočnú inštitucionálnu podporu (t.j. nie sú explicitne zakotvené v ústave, zákonoch, právnych obyčajoch alebo doktríne), avšak pretože sú súčasťou politickej alebo spoločenskej morálky, platia v dôsledku svojho obsahu], na ktorú nadviazal Robert Alexy, je možné vymedziť ako druh noriem, pre ktoré je charakteristická aproximatívna, nie však absolútna, platnosť. Predmetom princípov sú ako základné práva a slobody, tak i verejné dobro. Povaha princípu, t.j. skutočnosť, že je určitá norma princípom, je poznateľná práve v prípade jeho kolízie s iným princípom a jeho vlastnosťou byť naplňovaný v rôznom stupni (HOLLÄNDER, P. *Filosofie práva*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012, s. 217).

47.3. Na rozdiel od pravidiel, na ktoré je podľa Ronalda Dworkina potrebné aplikovať metódu „Všetko alebo nič“ [pokiaľ sú dané skutočnosti, ktoré pravidlo vo svojej skutkovej podstate predpokladá, potom pravidlo platí a v takom prípade je nutné akceptovať odpoveď, ktorú dáva, a v prípade, ak tieto skutočnosti nie sú dané, potom pravidlo neplatí; teda nie je možné, aby v právnom poriadku existovali dve pravidlá, ktoré pre rovnakú skutkovú podstatu (hypotézu) stanovujú rozporné právne následky (dispozície) a preto pri nemožnosti súčasnej platnosti oboch pravidiel v jednom systéme právny poriadok ponúka pravidlá, pomocou ktorých je možné jedno z pravidiel pred druhým uprednostniť, napr. lex specialis derogat legi generali, lex posterior derogat legi priori a pod.], pri princípoch nenastúpa právne následky automaticky iba preto, že sa vyhoví v skutkovej podstate (hypotéze) stanoveným podmienkam. Ich aplikácia v konkrétnom prípade môže byť obmedzená existenciou iného právneho princípu, ktorý pre rovnakú skutkovú podstatu stanoví úplne odlišné právne následky. Právne princípy teda vedľa seba môžu existovať, aj keď v konkrétnych prípadoch vedú k rozdielnym výsledkom, ich vzájomný stret je však potrebné určitým spôsobom vyriešiť. Uvedené je možné preto, že právne princípy majú dimenziu, ktorú právne pravidlá nemajú, a to dimenziu závažnosti, dôležitosti. V konkrétnom prípade konfliktu dvoch princípov je treba prihliadnuť k ich relatívnej závažnosti a následne dať prednosť tomu, ktorého závažnosť, resp. dôležitosť v konkrétnom prípade prevažuje, bez toho, aby sa však druhý princíp stal neplatným. V inej konštelácii skutkových okolností a kolízii rovnakých princípov však môže dostať prednosť ten princíp, ktorý je aktuálne upozadený. Nejedná sa teda o stanovenie výnimky z princípu, ale v konkrétnom prípade je vždy potrebné skúmať, ktorý z princípov sa v konečnom dôsledku presadí (Melzer, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 49).

47.4. Pri právnych princípoch je teda potrebné v danom prípade skúmať, či sa má konkrétny princíp aplikovať, alebo nie, pričom aplikácia právneho princípu v určitom prípade potom spravidla záleží na tom, či sa presadí v pomerovaní s inými princípmi, ktoré sú s ním v tomto prípade v kolízii. Právne princípy, ako príkazy k optimalizácii, majú byť teda aplikované čo možno najviac, čo to kolidujúce princípy dovoľia. Či to tieto princípy dovoľia, je možné zistiť jedine s pomocou metódy pomerovania. Kolíziu princípov je potrebné rozhodnúť prostredníctvom zásady proporcionality, teda príkazom k dosiahnutiu optimalizácie miery naplnenia oboch v kolízii stojacich princípov. Až z pomerovania v kolízii stojacich princípov v konkrétny situácii vyplynie, ktorý z nich sa má v danom prípade aplikovať. Takýmto pomerovaním tak vlastne zároveň dokresľujeme a dotváraime skutkovú podstatu právneho princípu. Právne princípy však nielenže neobsahujú explicitne

predpoklady svojej aplikácie (teda skutkový podstatu), ale ani spravidla explicitne neobsahujú ani konkrétny právny následok (dispozíciu), ktorá má nastať, v prípade, ak dospejeme k záveru, že právny princíp má byť aplikovaný. Výsledkom pomerovania je zistenie, či sa má právny princíp realizovať alebo nie a je preto možné povedať, že výsledkom tohto pomerovania je konkrétne pravidlo, ktoré je spôsobilé priamej aplikácie.

48. Princíp ochrany dobrej viery je obsiahnutý v princípe právneho štátu, ktorý je jedným z nosných princípov celého právneho poriadku Slovenskej republiky. Princíp dobrej viery tak platí aj v občianskom práve ako princíp všeobecný, bez ohľadu na to, že je v občianskom zákonníku výslovne upravený iba ad hoc.

48.1. Ako už bolo uvedené, vo všeobecnosti neexistuje súkromnoprávny predpis, ktorý by výslovne chránil dobrú vieru nadobúdateľa. Pri zodpovedaní si otázky, či je možné chrániť nadobúdateľa vlastníckeho práva na základe právneho princípu ochrany dobrej viery (vychádzajúc z čl. 1 ods. 1 ústavy) pred pôvodným vlastníkom, ktorý nestratil svoje vlastnícke právo, je potrebné si uvedomiť, že obe normatívne veličiny majú povahu tzv. právnych princípov a ako také nie sú bezprostredne spôsobilé pre subsumpciu. Ich konflikt je však riešiteľný prostredníctvom vzájomného zvažovania princípov, teda tzv. „vzájomného pomerovania“, čiže kritéria porovnania závažnosti oboch v kolízii stojacich základných práv. Zvažovanie teda v tomto zmysle v danom prípade v prvom rade znamená skúmanie, ktorý z princípov dostane v konkrétnom prípade prednosť. Pokiaľ sa jedná o rovnocenné princípy, potom je rozhodujúce, akou mierou sú dané princípy dotknuté. Následne je nutné uplatniť princíp proporcionality. Tento postup zodpovedá vyššie uvedenému posudzovaniu možnosti obmedzenia základného práva či slobody v prospech iného základného práva či slobody. Nakoľko sa nejedná o princípy, ktoré by boli vo vzájomnom vzťahu podriadenosti a nadriadenosti, je potom potrebné v rámci tzv. kritéria porovnávania závažnosti oboch v kolízii stojacich základných práv, zohľadniť určité skutočnosti.

48.2. Inou situáciou bude prípad, kedy dôjde k odstúpeniu od zmluvy a následnému zrušeniu zmluvy ex tunc, kedy je z hľadiska ochrany pôvodného vlastníka potrebné povedať, že on sa sám na základe svojej bezvadnej vôle (prinajmenšom z uhla pohľadu do okamihu odstúpenia od zmluvy) svojho vlastníckeho práva zbavil a inou situáciou bude prípad, kedy je pôvodná zmluva neplatná napr. z dôvodu nespôsobilosti na právne úkony, či preto, že predávajúci uviedol kupujúceho (ktorý následne prevedie vlastnícke právo ďalšiemu nadobúdateľovi, ktorého dobromyseľnosť sa bude posudzovať) úmyselne do omylu. V takomto prípade je možné dospieť k záveru, že ochrana osôb nespôsobilých k právnym úkonom, či osoby podvedenej, je nadradená ochrane princípu právnej istoty. Rovnako je významným faktom, či sa pôvodný vlastník slobodne a vedome spolupodieľal na vytvorení základu pre dobrú vieru nového nadobúdateľa, t.j. vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Taktiež je nutné brať do úvahy skutočnosť, že sa na vytvorení tohto základu pre dobrú vieru nadobúdateľa podieľal aj štát, čo čini nadobúdateľa obzvlášť hodného ochrany, keďže výrazná ingerencia štátu je tiež dôvodom pre pripustenie nadobudnutia od nevlastníka aj podľa § 486 OZ.

49. V konkrétnom prípade je potrebné vziať na zreteľ aj na skutočnosť, že nadobúdateľ uzatváral kúpnu zmluvu so správcom úpadcu, tento úkon bol navyše schválený konkurzným súdom. Nakoľko súčasne občianske právo pripúšťa nadobudnutie od neoprávneného iba v prípadoch, kedy sa štát podieľa (priamo, či nepriamo) na vytvorení základu pre vznik dobrej viery nadobúdateľa, ide teda o právne veľmi významné kritérium. Zohľadnením (nie len) uvedených kritérií následne súd dospeje k záveru o tom, že z hľadiska princípu proporcionality dáva prednosť konkrétnemu princípu. V prípade, ak dospeje k záveru, že je potrebné dať prednosť princípu ochrany dobrej viery, bude to znamenať, že dobromyseľný nadobúdateľ nadobudne vlastnícke právo a pôvodný vlastník svoje vlastnícke právo stratí. K tomuto nadobudnutiu vlastníckeho práva pritom dôjde priamou aplikáciou všeobecného princípu ochrany dobrej viery, ako jedného zo základných princípov nielen ústavného práva, ale slovenského práva ako takého. Tento právny princíp tak umožňuje nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka aj v iných prípadoch, ako tých, ktoré Občiansky zákonník výslovne upravuje.

Materiálna publicita katastra nehnuteľností

50. S uvedenou problematikou dobrej viery nadobúdateľa úzko súvisí neúplnosť materiálnej publicity katastra nehnuteľností a to v podmienkach slovenskej právnej úpravy.

50.1. Medzi dve základné zásady katastra nehnuteľností možno zaradiť zásadu verejnosti, teda formálnej publicity a zásadu hodnovernosti a následnej záväznosti určených údajov katastra nehnuteľností, t.j. zásadu materiálnej publicity.

50.2. V hodnovernosti údajov katastra nehnuteľností je súčasne vyjadrená dôvera v ich správnosť. Hodnovernosť má preto charakter právnej domnienky, podľa ktorej sú príslušné údaje katastra nehnuteľností správne, čím sa vo svojej podstate má garantovať zvýšený stupeň súladu skutočného a právneho stavu. Táto hodnovernosť údajov katastra nehnuteľností je vyjadrená v § 70 katastrálneho zákona. Nakoľko zo znenia § 70 katastrálneho zákona je zrejmé, že vymedzené údaje katastra nehnuteľností sú hodnoverné a záväzné, možno práve tieto ich vlastnosti spojiť s materiálnou publicitou katastra nehnuteľností, pričom totožne chápe materiálnu publicitu katastra nehnuteľností aj právna teória (LAZAR, J. a kolektív: Občianske právo hmotné. 1. zväzok, Bratislava, IURA EDITION, 2010, s. 590-591). Zásadný význam materiálnej publicity katastra nehnuteľností spočíva v tom, že hodnovernú i záväznú povahu majú okrem „kvázi technických“ údajov predovšetkým údaje o právach k nehnuteľnostiam. Prostredníctvom hodnovernosti a záväznosti vlastníckeho práva a iných vecných práv zapísaných v katastri nehnuteľností sa totiž realizuje jedna zo základných úloh katastra nehnuteľností, spočívajúca v ochrane týchto práv (§ 2, § 71 ods. 1 katastrálneho zákona).

50.3. Právna domnienka hodnovernosti a záväznosti vybraných údajov katastra nehnuteľností má vyvrátiteľnú povahu („ak sa nepreukáže opak“). Opak sa pritom môže preukázať v nesporovom konaní rozhodnutím katastrálneho orgánu o oprave chyby v katastrálnom operáte alebo v sporovej veci rozhodnutím súdu o určení práva k nehnuteľnosti podľa § 137 písm. c/ C.s.p. (predtým § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku). Preukázanie opaku má povahu vymazu nesprávneho údaju, resp. zápisu správneho údaju do katastra nehnuteľností. Z hodnovernosti a záväznosti údajov katastra nehnuteľností možno odvodiť i zásadu dobrej viery v správnosť týchto údajov. I keď táto zásada nie je v katastrálnom zákone expressis verbis vyjadrená, možno konštatovať, že ten, kto vychádza zo znenia údajov v katastri nehnuteľností, je dobromyseľný, ak sa nepreukáže opak. Na preukázanie opaku by bolo potrebné dokázať, že konajúci vedel o tom, že stav zapísaný v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti (FEČÍK, M.: Formálna a materiálna publicita katastra nehnuteľností; Justičná revue, 2011, č. 1, s. 39-41).

51. Na tomto mieste je potrebné uviesť, že platný katastrálny zákon neobsahuje ustanovenie podobné § 11 zákona č. 265/1992 Zb. (účinného v Slovenskej republike do 31.12.1995 a účinného v Českej republike do 31.12.2013), podľa ktorého „ten, kto vychádza zo zápisu v katastri vykonanom po dni účinnosti tohto zákona, je dobromyseľný, že stav katastra zodpovedá skutočnému stav veci“ (znenie v Českej republike účinné do 30.06.1996), resp. „ten, kto vychádza zo zápisu v katastri zrealizovanom po 01. januári 1993, je v dobrej viere, že stav katastra zodpovedá skutočnému stavu veci, ibaže by musel vedieť, že stav zápisu v katastri nezodpovedá skutočnosti“ (znenie účinné v Českej republike od 01.07.1996 do 31.12.2013). Z dôvodovej správy k platnému katastrálnemu zákonu nemôžeme bezpečne zistiť, prečo bolo toto ustanovenie vypustené a do akej miery ho mali nahradit' novo koncipované ustanovenia § 70 a § 71 katastrálneho zákona. Otázkou, či hodnoverné a záväzné údaje katastra zakladajú dobromyseľnosť tretích osôb sa vo svojej podstate zaoberal aj najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 4Cdo/274/2006 (R 14/2009), v ktorom vyslovil názor, že tretie osoby konajúce v dobrej viere a spoliehajúce sa na platné právo nemôžu stratiť nadobudnuté práva, inak by bol porušený princíp právnej istoty a vlastník by si nemohol byť istý svojím vlastníctvom, čo zjavne nezodpovedá chápaniu materiálneho právneho štátu. V predmetnej veci išlo práve o dobromyseľnosť viažucu sa k zápisom v katastri nehnuteľností (stotožňujúc sa s názorom vyjadreným in: ŠÚREK, S.: Ešte niekoľko slov k materiálnej publicite katastra nehnuteľností; Justičná revue, 2011, č. 6-7, s. 967).

51.1. V rámci materiálnej publicity možno potom identifikovať tzv. pozitívny a negatívny princíp publicity. Pozitívny princíp spočíva v tom, že údaje katastra nehnuteľností sa považujú za všeobecne známe a nikto sa nemôže odvolávať na ich neznalosť. Podstata negatívneho princípu spočíva v tom, že verejne známe a prístupné sú i tie údaje katastra nehnuteľností, ktoré nemusia byť správne a skutočný právny stav negujú (FEČÍK, M.: Formálna a materiálna publicita katastra nehnuteľností; Justičná revue, 2011, č. 1, s. 41).

51.2. So zápismi vybraných údajov do katastra nehnuteľností sú teda spojené právne účinky týkajúce sa ich hodnovernosti a záväznosti. Vo vzťahu k týmto právnym účinkom môžeme teda hovoriť i o materiálnej publicite katastra nehnuteľností, ktorá síce nemá takú povahu, ako mala materiálna publicita bývalej pozemkovej knihy, čo však neznamená, že neexistuje a nemá žiadne právne následky (dobrá viera v správnosť údajov katastra nehnuteľností). Právna úprava katastra nehnuteľností nie je dokonalá v tom zmysle, že by na základe požiadaviek spoločnosti a aplikačných poznatkov nemohlo dôjsť k jej vylepšeniu. Súčasná podoba materiálnej publicity katastra nehnuteľností je determinovaná historickou genézou registra nehnuteľností na území dnešného Slovenska a poznačená zásahmi do chronologickej nadväznosti tohto vývoja. Posilnenie materiálnej publicity katastra nehnuteľností do podoby približujúcej sa bývalej pozemkovej knihe totiž nemožno dosiahnuť len zmenou katastrálneho zákona, čo je potrebné zvýrazniť najmä s ohľadom na dlhodobu pripravovanú celkovú rekodifikáciu Občianskeho zákonníka (ŠÚREK, S.: Ešte niekoľko slov k materiálnej publicite katastra nehnuteľností; Justičná revue, 2011, č. 6-7, s. 970).

52. Na nedostatky vyplývajúce z neúplnosti zásady materiálnej publicity katastra nehnuteľností a potrebu posilnenia materiálnej publicity katastra nehnuteľností poukazuje už dlhodobá odborná verejnosť (viď NOVOTNÝ, M.: Materiálna publicita trochu inak (replika na článok M. Fečka: Formálna a materiálna publicita katastra nehnuteľností); Justičná revue, 2011, č. 6-7, s. 949 a nasl.; ŠUREK, S.: Ešte niekoľko slov k materiálnej publicite katastra nehnuteľností; Justičná revue, 2011, č. 6-7, s. 964 a nasl.; SYROVÝ, I.: Ochrana dobromyseľného nadobúdateľa vs. neplatný prevod; Justičná revue, 2018, č. 1, s. 105 a nasl.; JAKUBÁČ, R.: Právna úprava zápisov vlastníckych a iných práv do katastra nehnuteľností; Justičná revue, 2013, č. 5, s. 634-651; TOTTH-VÁNO, P.: Absolútna neplatnosť, následky relatívnej neplatnosti a dobromyseľnosť nadobúdateľa; Justičná revue, 2014, č. 2, s. 153 a nasl.; JAKUBÁČ, R.: Nadobudnutie nehnuteľností od nevlastníka; Súkromné právo, 2016, č. 6, s. 22 a nasl.). Rovnako tak túto potrebu posilnenia materiálnej publicity legislatívnu zmenou opakovane nastoľuje aj Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, a to ako vo svojej koncepcii rozvoja katastra nehnuteľností na rok 2015 s výhľadom do roku 2020, tak aj v Hlavných smeroch rozvoja na úseku geodézie, kartografie a katastra nehnuteľností na roky 2016 - 2020 (In: http://www.skgeodesy.sk/files/slovensky/ugkk/koncepcie/koncepcia_kn_2015_20141219.pdf; http://www.skgeodesy.sk/files/slovensky/ugkk/koncepcie/hlavne-smery-rozvoja-rezortu_schvalene-29_6_2016.pdf). V neposlednom rade na problematiku spojenú s takouto právnou úpravou v kontexte nevyhnutnosti poskytnutia ochrany osoby, ktorá urobila právny úkon s dôverou v určitý úkon potvrdený údajom z verejnej štátom vedenej evidencie následne aprobovaný aj príslušným orgánom verejnej moci (kataster nehnuteľností), poukazoval aj samotný ústavný súd vo svojom kasačnom náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015.

Prelomenie princípu nemo plus iuris v konkrétnej veci

53. Uvedená nedostatočnosť právnej úpravy zásady materiálnej publicity katastra nehnuteľností vyúsťuje v jej nezlučiteľnosť s ústavnými maximami, najmä princípmi právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv (viď nálež ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015). Pokiaľ zákonodarca na strane jednej počítal s dobrou vierou jednotlivcov v zápis v katastri nehnuteľností (hoci aj pri existencii vyvrátenej právnej domnienky hodnovernosti a závažnosti vybraných údajov katastra nehnuteľností), pričom zavedie konštitutívny charakter zápisu práv k nehnuteľnostiam do katastra na základe zmluvných dispozícií s nimi, z čoho vyplýva, že bez aktu štátneho orgánu (zápisu do katastra) nemôže na základe zmluvného úkonu dôjsť k vzniku, zmene, či zániku evidovaného práva, potom súčasne na strane druhej nemôže bez ďalšieho preniesť riziko z nesprávnosti (nepravdivosti) údajov v katastri na osoby jednajúce v dobrej viere v tieto údaje. V demokratickom právnom štáte, rešpektujúcom prednosť jednotlivca nad štátom, je totiž neprimerané, aby jednotlivec konajúci v dobrej viere v akt štátu sám niesol zásadné riziko nesprávnosti, resp. chybnosti tohto aktu.

53.1. Ochrana dobromyseľných nadobúdateľov tak priamo súvisí so záujmom na zachovaní dôvery jednotlivcov v akty verejnej moci. Je potrebné mať predovšetkým na zreteli, že dobromyseľní nadobúdateľa sa žiadnym spôsobom nepodieľali na predchádzajúcich zápisoch do takejto evidencie, vrátane toho zápisu, ktorým bol ako vlastník nehnuteľnosti zaevidovaný niekto, kto ním po práve nebol. Naopak ústavnému súdu v jeho kasačnom náleze sa javilo nespravodlivým klásť riziko možnosti zápisu práva do katastra na základe neplatnej zmluvy na dobromyseľné osoby, ktoré nenesú žiadny podiel zodpovednosti za neplatnosť danej zmluvy uzatvorenej medzi tými, koho tieto osoby považujú za svojich právnych predchodcov. Z pohľadu možnej vedomosti o prípadnej absolútnej neplatnosti prevodnej zmluvy sú spravidla v silnejšej pozícii pôvodní vlastníci než následní dobromyseľní nadobúdateľa.

53.2. Vec predkladajúci senát 4 O zároveň zastáva názor, že ústavná ochrana poskytovaná dobromyseľnému nadobúdateľovi, koncipovaná ústavným súdom v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015 sa s prihliadnutím na princíp všeobecnej spravodlivosti vzťahuje na prípady dobromyseľného odpätého nadobudnutia nehnuteľnosti, čo korešponduje s okolnosťami rozhodovanej veci. Základným východiskom pre takýto záver by mohla byť úvaha vychádzajúca zo zásady, že za vady veci sa zodpovedá iba vtedy, ak bola vec nadobudnutá za určitú protihodnotu. Naproti tomu v prípade, ak niekto získal vec síce zaťaženú určitou vadou, avšak za takúto vec žiadne protiplnenie neposkytol, sa uznáva, že aj takéto (vadné) plnenie znamená pre nadobúdateľa určitú výhodu a prospech a bolo by preto nespravodlivé, aby sčudziteľ (ktorý za svoje plnenie nič nedostal) bol navyše ešte doháňaný k zodpovednosti za vady, ktoré existujú na danej veci. Obdobné závery sa dajú aplikovať aj na oblasť nadobúdania vlastníckeho práva od neoprávneného. Potom teda ten, kto sa spoliehal na svoju dobrú vieru, bude chránený iba vtedy, pokiaľ poskytol za kúpenú vec zodpovedajúcu protihodnotu (TÉGL, P.: Některé teoretické problémy nabývání od neoprávneného; Právní rozhledy, 2009, č. 10, s. 343). Zároveň nad rámec uvedeného uvádza, že výnimkou by mohol byť len prípad, kedy by uplatnenie tohto pravidla s prihliadnutím na všetky okolnosti príslušnej právnej veci viedlo k zjavnej nespravodlivosti. Rovnako tak má za to, že uvedená ústavná ochrana by sa mala vzťahovať len na prípady, keď odplata za nadobudnutie nehnuteľnosti nebude v extrémnom nepomere k hodnote nehnuteľnosti, čo bude potrebné posudzovať vždy s ohľadom na konkrétne skutkové okolnosti. Vec predkladajúci senát v tomto smere konštatuje, že uvedený záver v konkrétnostiach prednáwanej veci nebráni poskytnutiu tejto ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi, nakoľko neekvivalencia plnenia nebola v predmetnom spore nikdy namietaná.

54. Zároveň je vec predkladajúci senát, s ohľadom aj na závery vyjadrené v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011, ku ktorým sa v rámci svojho právneho posúdenia prikláňa, toho názoru, že dobrá viera nadobúdateľa sa musí hodnotiť veľmi prísne a to s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci.

54.1. S ohľadom na uvedené podľa senátu 4 O pri vymedzení dobrej viery nie je možné vychádzať zo záverov doterajšej judikatury vzťahujúcej sa na skúmanie dobrej viery pri držiteľovi v zmysle ustanovenia § 130 Občianskeho zákonníka, ktorá pracuje s pojmom „normálnej opatrnosti“, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte rozumne požadovať. K nadobudnutiu vlastníckeho práva od neoprávneného na základe dobrej viery nadobúdateľa v zápis v katastri nehnuteľností môže dôjsť skutočne len v mimoriadnych situáciách, v ktorých dobromyseľný nadobúdateľ nemohol ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré je po ňom možné rozumne požadovať, spoznať, že stav zapísaný v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti. Možnosť nadobudnúť vlastnícke právo dobromyseľným nadobúdateľom je teda daná výhradne vtedy, pokiaľ nadobúdateľ objektívne nemal možnosť pri zachovaní maximálnej možnej obozretnosti zistiť, že kupuje nehnuteľnosť od osoby, ktorá vlastníkom v skutočnosti nie je. Čo bude možné považovať za „vynaloženie všetkého možného úsilia“, resp. „zachovania maximálnej možnej obozretnosti“ zo strany nadobúdateľa, aby preukázal, že bol skutočne pri nadobúdaní vlastníckeho práva k nehnuteľnosti dobromyseľný, bude závisieť vždy od konkrétnych okolností prípadu. S určitosťou však možno povedať, že obsah týchto pojmov bude naplňovať aktívne zisťovanie okolností (v poradí posledného) prevodu vlastníckeho práva, na základe ktorého je prevodca zapísaný v katastri nehnuteľností a zisťovanie, či v katastri nehnuteľnosti nie je zapísaná akákoľvek poznámka a s ohľadom na jej obsah a prípadnú možnosť reálne spochybniť vlastnícke právo prevodcu, aktívne zisťovať skutočnosti a okolnosti, ktorých sa týka. Rovnako tak zvýšenú mieru aktivity od nadobúdateľa bude spravidla možné vyžadovať v prípadoch, kedy z katastra nehnuteľností vyplýva, že v krátkych časových intervaloch (niekoľkých týždňov, či pár mesiacov) bolo niekoľkokrát prevedené vlastnícke právo ku konkrétnej nehnuteľnosti. Posúdenie dobrej viery musí byť v týchto prípadoch prísne a pokiaľ o nej panujú dôvodné pochybnosti, nebude možné uprednostniť princíp ochrany dobrej viery nadobúdateľa pred princípom nemo plus iuris.

55. Napokon senát 4 O, v rámci komplexnosti nastolenia konkrétnej problematiky veľkému senátu, považuje za potrebné nad rámec uvedeného vyjadriť sa aj ku skutočnosti, či sa v takomto prípade dobrá viera nadobúdateľa prezumuje alebo nie, s čím je následne spojená otázka rozloženia dôkazného bremena.

55.1. Vec predkladajúci senát zastáva názor, že pokiaľ z výslovnjej zákonnej úpravy nevyplýva, že sa dobrá viera prezumuje (ako napríklad v prípade oprávnenosti držby podľa § 130 OZ), čo v našich podmienkach nie je možné dovodiť ani z právnej úpravy katastra nehnuteľností (na rozdiel od predchádzajúcej českej právnej úpravy), je potrebné vychádzať zo skutočnosti, že aj vzhľadom k obmedzenej materiálnej publicite katastra nehnuteľností (vychádzajúcej z ustanovenia § 70 ods. 1, 2 katastrálneho zákona) nepostačuje pre konštatovanie (prezumpovanie) existencie dobrej viery nadobúdateľa len tvrdenie založené na skutočnosti, že nehnuteľnosť nadobudol od osoby zapísanej v katastri nehnuteľnosti ako vlastník spornej nehnuteľnosti. Uvedené korešponduje aj so záverom, že je nevyhnutné v prípadoch možného nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od neoprávneného dobromyseľným nadobúdateľom, posudzovať dobrú vieru nadobúdateľa veľmi prísne. V takomto prípade bude preto na tom, kto sa dovoľáva nadobudnúť vlastnícke právo práve na základe dobrej viery, aby označil a preukázal skutočnosti, o ktoré svoju dobrú vieru opiera (napr. tvrdením o neexistencii poznámky v katastri nehnuteľnosti, ktorá by bola spôsobilá spochybniť vlastnícke právo prevádzateľa nehnuteľnosti, od ktorej ju nadobudol, poukázaním na ďalší úkon orgánu štátu, ktorý takéto nadobudnutie vlastníckeho práva aproboval, prípadne s odkazom na samotný obsah prevodnej zmluvy, z ktorého by vyplývalo, že prevádzateľ nadobúdateľa ubezpečil o tom, že si nie je vedomý akýchkoľvek nárokov a práv tretích osôb náležiacich k prevádzanej nehnuteľnosti, skutočnosť, že nadobúdateľ je už v poradí niekoľkým nadobúdateľom, pričom predchádzajúce prevody neboli realizované v neprimerane krátkych časových intervaloch a pod.).

55.2. K uvedenému názoru dospel vec predkladajúci senát aj s poukazom na skutočnosť, že v prípadoch, ak by mal žalujúci vlastník preukazovať zlú vieru žalovaného nadobúdateľa, mohol by v niektorých prípadoch nastať stav nazývaný probatio diabolica, keďže povinnosť tvrdenia a dôkazného bremena by sa neukladala tomu, kto má k potrebným skutočnostiam najbližšie a môže o nich informovať, ale tomu, kto o nich častokrát nemusí ani vedieť. Okolnosti

dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva by mal preto preukazovať nadobúdateľ (a to k momentu uzavretia prevodnej zmluvy), keďže on má k podaniu dôkazu svojej dobrej viery najbližšie a vlastníkov nie je možné ukladať, aby dokazoval skutočnosti, ktoré sa odohrali medzi prevodcom a nadobúdateľom (obdobne pozri LAVICKÝ, P.: Význam domněnky dobré víry pro rozdělení důkazního břemena v civilním řízení soudním; Právní rozhledy, 2017, č. 13-14, s. 464). Okrem uvedeného takéto rozloženie dôkazného bremena považuje senát 4 O za náležité aj s ohľadom k tomu, že je to práve nadobúdateľ, kto pri preukázaní svojej dobrej viery pri nadobúdaní od neoprávneného získava prospech.

56. Vzhľadom na uvedené (body 47 - 47.4.), zohľadňujúc právne záväzný názor vyslovený v kasačnom náleze v predmetnej veci (bod 39) a podporne poukazujúc na pomerne podrobne rozobratú problematiku možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti dobromyseľným nadobúdateľom aj od neoprávneného, ktorému však svedčí zápis v katastri nehnuteľností, Ústavným súdom Českej republiky, na ktorého závery možno v podmienkach obdobnej právnej úpravy (do 31.12.2013) odkázať (body 41-43), senát 4 O dospel k nasledujúcemu záveru:

56.1. Princíp dobrej viery (chrániaci účastníkov súkromnoprávných vzťahov) je možné chápať ako jeden z kľúčových prejavov princípu právnej istoty, ktorý je odvodiťelný z normatívneho princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy).

56.2. Princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa pôsobí proti princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, resp. právo dobromyseľného nadobúdateľa na ochranu majetku (v zmysle čl. 1 Dodatkového protokolu) tu pôsobí proti vlastníckemu právu pôvodného vlastníka. Jedná sa teda o stret dvoch základných práv.

56.3. Pri strete dvoch základných práv musia všeobecné súdy najprv rozpoznať, ktoré základné práva jednotlivých účastníkov sporu sú v hre, a potom, s prihliadnutím ku všetkým rozhodným okolnostiam daného prípadu, musia rozhodnúť tak, aby pokiaľ to je možné, zostalo zachované z oboch základných práv čo najviac, a pokiaľ to nie je možné, potom dať prednosť tomu základnému právu, v ktorého prospech svedčí všeobecná idea spravodlivosti.

56.4. Princíp právnej istoty neodmysliteľne patrí medzi základné atribúty a základné hodnoty demokratického právneho štátu, pričom jeho neopomenuteľnou súčasťou je aj dôvera jednotlivca v rozhodovaciu činnosť orgánov štátu, či už ide o rozhodovanie orgánov moci zákonodarnej, výkonnej či súdnej. Snaha o nastolenie stavu, kedy jednotlivec môže dôverovať v akty štátu a v ich vecnú správnosť, je tak základným predpokladom fungovania materiálneho právneho štátu. Inak povedané, podstatou uplatňovania verejnej moci v demokratickom právnom štáte je princíp dobrej viery jednotlivca v správnosť aktov verejnej moci a ochrana dobrej viery v nadobudnuté práva konštituované aktami verejnej moci, či už v individuálnom prípade vyplývajú priamo z normatívneho právneho aktu, alebo z aktu aplikácie práva.

56.5. Vychádzajúc z predmetných záverov je preto zrejmé, že nadobúdateľ nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností konajúci v dobrej viere v obsah tejto evidencie je hoden ústavnej ochrany, a to práve s ohľadom na existenciu tejto verejnoprávnej evidencie, zápis do nej (vo forme vkladu) je pri prevode evidovaných nehnuteľností nevyhnutnou, avšak nie jedinou, podmienkou nadobudnutia vlastníckeho práva novým vlastníkom a má konštitutívne účinky.

56.6. V kontexte uvedeného ústavná ochrana patrí nadobúdateľovi v katastri evidovanej nehnuteľnosti, ktorý konal v dobrej viere v (konštitutívny) akt štátu, ktorým bola do katastra ako vlastníka predmetnej nehnuteľnosti zapísaná osoba, ktorá potom mala na nadobúdateľa odplatne previesť vlastnícke právo k danej nehnuteľnosti, aj keď by tak táto osoba v skutočnosti urobiť nemohla, keďže nebola oprávneným vlastníkom veci. Po vyznačení jeho vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, ktoré predstavuje ďalší konštitutívny akt štátu, potom o to viac tento nadobúdateľ môže byť v dobrej viere aj o tom, že sa platne stal vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti.

56.7. Takémuto dobromyseľnému nadobúdateľovi tak svedčí minimálne právo na ochranu majetku v zmysle čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorého integrálnou súčasťou je tiež ochrana „legitímneho očakávania“ nadobudnutia majetkovej hodnoty.

57. Aj napriek tomu, že aktuálna platná právna úprava obsiahnutá v Občianskom zákonníku neobsahuje žiadne ustanovenie explicitne upravujúce všeobecný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností od neoprávneného, konštruovaný len na základe dobrej viery nadobúdateľa, je potrebné dospieť k záveru, že je nevyhnutné zvažovať a chrániť aj práva dobromyseľného nadobúdateľa, a to aj vzhľadom k zásadným ústavným princípom, akým je princíp právnej istoty a z neho vychádzajúci princíp dôvery v akty štátu a ochrany dobrej viery, či princíp ochrany nadobudnutých práv.

57.1. Možno teda považovať za žiaduce, aby aj v prípade, keď nadobúdateľ odvodzoval svoje vlastnícke právo od osoby, ktorá vlastnícke právo mala nadobudnúť na základe právneho úkonu, ktorý sa neskôr ukázal hoci aj absolútne neplatným (teda táto osoba v skutočnosti vlastnícke právo nenadobudla), sa tento nadobúdateľ stal skutočným vlastníkom veci, a to aj inak ako vydržaním.

57.2. Ak určitá osoba pri nadobudnutí nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností konala v dobrej viere v správnosť údajov katastra o vlastníckom práve k danej nehnuteľnosti a túto nehnuteľnosť nadobudla za odplatu, ktorá zjavne nebola v extrémnom nepomere k hodnote danej nehnuteľnosti, mala by požívať ústavnú ochranu, aká sa priznáva vlastníkov nehnuteľnosti.

57.3. Fundamentálnou podmienkou pre takéto nadobudnutie vlastníctva je práve konštatovanie existencie dobrej viery nadobúdateľa súdom. K nadobudnutiu vlastníckeho práva od neoprávneného na základe dobrej viery nadobúdateľa v zápis v katastri nehnuteľností môže však dôjsť skutočne len v mimoriadnych situáciách, v ktorých dobromyseľný nadobúdateľ nemohol ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré je po ňom možné rozumne požadovať, spoznať, že stav zapísaný v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti. Či držiteľ veci je dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne. Možnosť nadobudnúť vlastnícke práva dobromyseľným nadobúdateľom je teda daná výhradne vtedy, pokiaľ nadobúdateľ objektívne nemal možnosť pri zachovaní maximálnej možnej obozretnosti zistiť, že kupuje nehnuteľnosť od osoby, ktorá vlastníkom v skutočnosti nie je. Posúdenie dobrej viery musí byť v týchto prípadoch prísne a pokiaľ o nej panujú dôvodné pochybnosti, nie je možné výnimku z nemožnosti nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka aplikovať.

58. S ohľadom na uvedené (body 45-46), nakoľko sa senát 4 O odkláňa od právneho záveru nemožnosti prelomenia princípu nemo plus iuris uvedenému v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/223/2016, 3Cdo/115/2016, 3Cdo/144/2010, 5MCdo/12/2011, predkladá vec veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu s otázkou, či možno nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od osoby, ktorá v skutočnosti nie je jej vlastníkom, ale ktorej vlastníckemu právu svedčí zápis v katastri nehnuteľností a to len na základe dobrej viery nadobúdateľa tejto nehnuteľnosti.

K druhej dovolacej otázke

59. Podľa názoru dovolateľa súdy mali zároveň nesprávne právne posúdiť aj otázku dobrej viery žalobcu v čase nadobúdania predmetných nehnuteľností z konkurznej podstaty úpadcu, keď neposudzovali dostatočne prísne otázku dobrej viery žalobcu. Vo vzťahu k takto vymedzenej prípustnosti dovolania dovolací súd konštatuje, že dovolací dôvod bol vymedzený spôsobom predpokladaným v ustanovení § 432 ods. 1, 2 C.s.p.

60. Dovolateľ v rámci právneho posúdenia veci odvolacím súdom videl jeho odklon od právneho názoru vyjadreného najvyšším súdom v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/71/2011 najmä v tom, že súdy neposudzovali dobromyseľnosť žalobcu dostatočne prísne, keď v čase podpisu kúpnej zmluvy bola preukázateľne na výpise z predmetného LV zapísaná poznámka o podanom návrhu na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 19.11.1999 na Okresnom súde Trnava žalobcom (v danom prípade úpadcom) v nasledovnom znení: „Poznámka na celok Y.-N. Žiadosť zo dňa 30.11.1999 zápis návrhu na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 19.11.1999 podaný na OS Trnava dňa 29.11.1999 navrhovateľ - TAZ š.p. v likvidácii v Trnave“. Konajúce súdy mali teda vziať do úvahy skutočnosť, že žalobca musel mať vedomosť o existencii poznámky na predmetnom LV, čo zakladá nedostatok dobrej viery v zmysle prísneho výkladu dobrej viery uvedenej v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011.

V. Posúdenie prípustnosti dovolania v časti týkajúcej sa dovolateľom vymedzenej druhej právnej otázky trojčlenným senátom 4 O obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu

61. V konkrétnej veci senát 4 O poukazuje na nasledovné závery, ktoré vyplývajú z rozhodnutí súdov nižších inštancií, ako aj z v tejto veci vydaného kasačného

nálezu sp. zn. I. ÚS 549/2015, ktoré svedčia o dobrej viere nadobúdateľa (žalobcu).

61.1. V predmetnej veci boli sporné nehnuteľnosti súčasťou majetku úpadcu - Trnavské automobilové závody, štátny podnik. Tieto mali prejsť na Fond národného majetku Slovenskej republiky (ďalej aj len „FNM SR“), pričom práve nedostatky pri právnom úkone, ktorým malo dôjsť k prechodu vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam rozhodnutím Ministerstva pre správu a privatizáciu národného majetku SR o schválení privatizačného projektu (rozhodnutie zo dňa 11.04.1992), namieta žalovaný v tomto konaní a práve od neho odvodzuje následnú nemožnosť nadobudnutia vlastníckeho práva všetkých ďalších nadobúdateľov - spoločnosti Trnavské automobilové závody a.s., TAZ spol. s r.o., FARMATEX, s.r.o. a žalobcu.

61.2. Žalobca je tak v poradí piatym nadobúdateľom sporných nehnuteľností v časovom rozmedzí rokov 1992 - 2000. Bez väčších pochyb je tak možné konštatovať, že pre piateho nadobúdateľa v rade je pomerne ťažké dôsledne si overiť všetky okolnosti týkajúce sa prvého prechodu vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam realizovaného v roku 1992, najmä ak súvisia so schválením privatizačného projektu štátneho podniku. V zásade jedinou skutočnosťou, ktorú aj samotný dovolací súd považuje za rozhodujúcu pri vysporiadaní sa s otázkou existencie alebo neexistencie dobrej viery nadobúdateľa v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy dňa 15.02.2000, je existencia poznámky v katastri nehnuteľností a vyhodnotenie možnosti jej dopadu (v takom znení, v akom bola zapísaná) na existenciu dobrej viery nadobúdateľa v konkrétnych okolnostiach daného prípadu.

61.3. Poukazujúc na ustanovenie § 44 vyhlášky, z ktorej vyplýva, že v prospech toho, kto nemôže hodnoverne preukázať, že je oprávnený v právnom vzťahu, sa píše do LV poznámka, na základe návrhu na začatie konania o určenie vlastníckeho práva alebo na základe žiadosti o vydanie osvedčenia potvrdených súdom alebo notárom „poznámená sa začatie konania o určenie vlastníckeho práva alebo poznámená sa začatie konania o osvedčenie vlastníckeho práva“, je možné do určitej miery súhlasiť s názorom vysloveným súdmi nižšej inštancie, že z konkrétnej poznámky „zápis návrhu na vydanie predbežného opatrenia“ nevyplýva a ani z nej nemožno usudzovať, že ide o konanie o určenie vlastníckeho práva tak, ako to namieta žalovaný. V konaní nebolo preukázané, že žalobca musel mať vedomosť o prebiehajúcom spore o určenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam, nakoľko to zo samotnej povahy inštitútu predbežného opatrenia vôbec nevyplýva. V tomto smere nie je bez významu ani okolnosť, že zapísaná je len skutočnosť podania návrhu na vydanie predbežného opatrenia, bez uvedenia toho, čoho sa dotýka a taktiež ani skutočnosť, že konanie o nariadení predbežného opatrenia nemožno stotožňovať s konaním o určenie vlastníckeho práva. Z uvedenej poznámky tak nie je zrejmé, že po podanom predbežnom opatrení mala nasledovať práve žaloba o určenie vlastníckeho práva, tak ako to tvrdí dovolateľ.

62. V rozhodovanej veci však považuje vec prejednávajúci senát za podstatnú kumuláciu viacerých skutočností, ktoré len v ich vzájomnom súhrne môžu vypovedať o existencii dobrej viery žalobcu.

62.1. Prvou je nejednoznačnosť poznámky zapísanej v katastri nehnuteľností. Druhou, že žalobca bol ubezpečený od úpadcu zastúpeného osobou, u ktorej sa predpokladá náležitá odbornosť starostlivosť a kvalifikácia pri predaji a speňažovaní prevádzaných nehnuteľností (majetku úpadcu) o tom, že neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by vlastníctvo úpadcu spochybňovala, nakoľko ani správca úpadcu o takejto skutočnosti nemal vedomosť. Poslednou, treťou je skutočnosť, že o spôsobe prevodu nehnuteľností bolo rozhodnuté navyše aj opatrením Krajského súdu v Bratislave, ako súdu dozorujúceho správnosť konkurzného konania.

62.2. Posudzujúc dobromyseľnosť žalobcu veľmi prísne, s prihliadnutím na objektívny stav zistený v konaní súdmi nižších inštancií, s ohľadom na závery vyslovené v kasačnom náleze ústavného súdu sp. zn. I.ÚS 549/2015, vec prejednávajúci senát konštatuje, že v konkrétnych okolnostiach daného prípadu, s poukazom na kumulatívnu existenciu viacerých vyššie uvedených skutočností je možné skonštatovať, že žalobca bol pri nadobúdaní sporných nehnuteľností dobromyseľný.

62.3. Vzhľadom k uvedenému je možné prijať záver o tom, že súdy nižších inštancií posudzovali dobrú vieru nadobúdateľa dostatočne prísne, keď dospeli k totožnému záveru.

63. S ohľadom na uvedené senát 4 O konštatuje, že rozhodnutím odvolacieho súdu nedošlo k odklonu od uznesenia sp. zn. 6Cdo/71/2011 a preto nie je daná prípustnosť podaného dovolania v tejto časti podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

64. Nakoľko v rozhodovanej veci boli naplnené zákonné podmienky pre postup podľa ustanovenia § 48 ods. 1 C.s.p., vo veci rozhodujúci trojčlenný senát najvyššieho súdu 4 O s poukazom na body 21.7., 28, 34 a 58 uznesením rozhodol o postúpení veci na prejednanie a rozhodnutie veci veľkému senátu obchodnoprávného kolégia najvyššieho súdu.

65. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.